PAUL AUSTER

KİLİTLİ ODA

Metis Edebiyat

Metis Yayınları
İpek Sokak 9, 80060 Beyoğlu, İstanbul

Metis Edebiyat
KİLİTLİ ODA
New York Üçlemesi - III
Paul Auster
Özgün Adı: The Locked Room, The New York Trilogy - III
© Sun & Moon Press, Los Angeles, 1986

© Metis Yayınları, 1991

İlk Basım: Ekim 1993
Üçüncü Basım: Nisan 2003

Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Kapak Fotoğrafı: *Coney Adası, 28 Temmuz 1940, Öğleden Sonra Saat 4,*
Weege (Arthur Fellig, 1899-1968)

Kapak Tasarımı: Semih Sökmen

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.
Kapak ve İç Baskı: Yaylacık Matbaacılık Ltd.
Cilt: Sistem Mücellithanesi

ISBN 975-342-049-8

NEW YORK ÜÇLEMESİ
III

1.

Şimdi bana öyle geliyor ki Fanshawe hep oradaydı. Benim için her şeyin başladığı nokta Fanshawe. O olmasaydı kim olduğumu biraz zor bilirdim. Tanıştığımızda daha konuşamıyorduk bile, altlarına bez bağlanmış, çimenlerde emekleyen birer bebektik biz ve daha yedi yaşımıza gelmeden iğneyle parmaklarımızı delmiş, kan kardeşi olmuştuk. Şimdi ne zaman çocukluğumu düşünsem, aklıma Fanshawe gelir. Hep yanımda oldu; benim gibi düşünürdü, kendimden başımı kaldırdığımda hep onu görürdüm.

Ama bu çok eskidendi. Büyüdük, yollarımız ayrıldı, birbirimizden koptuk. Sanırım bunda garip bir yan yok. Yaşamlarımız bazen bizi elimizde olmayan yerlere götürür ve elimizde hemen hemen hiçbir şey kalmaz. Ölümle birlikte her şey ölür, ölüm de başımıza her gün gelebilir.

Yedi yıl önce kasım ayında, Sophie Fanshawe adında bir kadından bir mektup aldım. "Tanışmıyoruz," diye başlıyordu mektup. "Durup dururken size mektup yazdığım için özür dilerim. Ama tuhaf şeyler oldu ve bu koşullar altında pek seçeneğim de yok." Sonunda anlaşıldı ki Fanshawe'un karısıymış. Kocasıyla birlikte büyüdüğümü ve dergilerde yayımlanan yazılarımı okumuş olduğu için New York'ta oturduğumu biliyordu.

İkinci paragrafta, lafı uzatmadan konuya giriyordu. Fanshawe ortadan yok olmuştu ve altı aydan fazla bir süredir onu görmemişti. Onca zamandır Fanshawe'dan ne bir haber almıştı, ne de nerede olduğuna ilişkin bir ipucu vardı. Polis hiçbir yerde izine rastlamamıştı ve kendisinin tuttuğu özel dedektif de eli boş dönmüştü. Hiçbir şey kesin değildi, ama her şey apaçık ortadaydı: Fanshawe büyük bir olasılıkla ölmüştü; geri döneceğini düşünmek anlamsızdı. Bütün bunların ışığında, benimle konuşmak istediği önemli bir şeyler olduğunu söylüyor ve onunla görüşme-

yi kabul edip etmeyeceğimi soruyordu.

Mektubu okurken şaşırıp durdum. Bir okuyuşta anlaşılamayacak denli çok şey doluydu. Sanki birçok güç beni farklı yönlere çekiştiriyordu. Fanshawe, nereden çıktıysa, birdenbire yeniden yaşamıma girmişti. Ama adından söz edilir edilmez yeniden yok olmuştu. Evliydi, New York'ta oturuyordu ve ben artık onun hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Bencillik belki, ama beni aramak zahmetine katlanmadığı için ona gücenmiştim. Bir telefon, bir kartpostal, eski günleri anmak için bir içki, bunları ayarlamak o denli zor değildi. Ama bunda ben de en az onun kadar suçluydum. Fanshawe'un annesinin nerede oturduğunu biliyordum ve onu bulmak isteseydim, annesine sorabilirdim pekâlâ. İşin doğrusu şu ki ben Fanshawe'u bırakmıştım. Yollarımız ayrıldıktan sonra, o yaşamımdan bütünüyle çıkmıştı ve benim için artık bugüne değil geçmişe aitti. İçimde taşıdığım bir hayaletti artık, tarih öncesi bir uydurma, artık gerçek olmayan bir şeydi. Onu en son ne zaman gördüğümü anımsamaya çalıştım ama hiçbir şey açık seçik değildi. Geçmişi zihnimde taramaya başladım ama fazla gerilere gidemedim ve babasının öldüğü güne gelince durdum. Lisedeydik ve olsa olsa on yedi yaşındaydık.

Sophie Fanshawe'u aradım, onunla ne zaman isterse görüşebileceğimi söyledim. Ertesi günde karar kıldık. Fanshawe'dan bir haber almadığımı ve nerede olduğunu bilmediğimi söylememe karşın bana müteşekkirdi.

Chelsea'de, yoksulların oturduğu, kırmızı tuğlalı, eski bir apartmanda oturuyordu. Buranın merdiven boşluğu karanlıktı, duvar boyaları dökülmüştü. Radyo sesleri, kavga ve sifon sesleri arasında beş kat çıktım. Kapıda soluklanmak için biraz durup kapıyı çaldım. Delikten bir göz baktı, sonra açılan kilit sesleri geldi ve işte kucağında küçük bir bebekle Sophie Fanshawe karşımdaydı. Bana gülümseyip içeri buyur ederken bebek onun uzun, kumral saçına yapıştı. Bu saldırıdan tatlılıkla kurtulan Sophie, çocuğunu iki eliyle kavrayıp bana döndü. Bunun adı Ben, dedi. Fanshawe'un oğluymuş ve daha üç buçuk aylıkmış.

Çırpınıp duran, çenesinden aşağı salyalar akan çocuğu çok sevmiş gibi yaptım ama annesiyle daha çok ilgileniyordum. Fanshawe şanslı adammış. Koyu renk gözlü, zeki ve ateşli bakışlı, çok güzel bir kadındı Sophie. Orta boylu, zayıftı ve tavırlarında bir ağırlık vardı, öyle bir şey ki bu onu aynı anda hem şehvetli hem dikkatli yapıyordu; sanki içten içe, çok çok derinlerde, tetikte olması gerektiğini biliyormuş gibi bakıyordu dünyaya. Hiçbir erkek bu kadını kendi iradesiyle bırakmış olamazdı, hele çocuk doğuracağını bile bile. Bu kadarından emindim. Daha daireye adım atmadan Fanshawe'un ölmüş olduğundan emindim.

İçinde tek tük eşya olan, demiryoluna bakan, dört odalı, küçük bir daireydi. Odalardan birinde kitaplar ve bir çalışma masası duruyordu, bir oturma odası, iki de yatak odası vardı. Ev, ayrıntılara girince biraz eski püsküydü ama derli topluydu ve oldukça rahattı. Öyle görünüyordu ki, Fanshawe zamanını para kazanmakla geçirmemişti. Ama ben zaten evin eski püskü oluşuna burun kıvıracak biri değildim. Benim evim bundan daha döküntü ve daha karanlıktı ve her ay kirayı ödeyeceğim diye canım çıkıyordu.

Sophie Fanshawe bana oturacak bir sandalye gösterdi, bir fincan kahve yaptı, sonra da orası burası yırtık, mavi kanepeye oturdu. Kucağında bebeği, bana Fanshawe'un ortadan kaybolusunun öyküsünü anlatmaya başladı.

Üç yıl önce New York'ta tanışmışlardı. Bir ay içinde birlikte oturmaya karar vermişler ve bir yıl geçmeden de evlenmişlerdi. Fanshawe birlikte yaşanması kolay bir adam değilmiş, ama Sophie onu seviyormuş ve kocasının davranışlarında onu sevmediğini düşündürecek hiçbir şey görememiş. Birlikte mutluymuşlar ve Fanshawe bebeğin doğumunu dört gözle bekliyormuş. Aralarında anlaşmazlık yokmuş. Nisan ayında bir gün kendisine öğleden sonra annesini görmeye New Jersey'ye gideceğini söylemiş, sonra da geri dönmemiş. Sophie o gece kayınvalidesini aradığında Fanshawe'un onu hiç ziyaret etmediğini öğrenmiş. Böyle bir şey daha önce hiç olmamışmış, ama Sophie beklemeyi yeğle-

miş. Kocası bir iki gün görünmeyince hemen paniğe kapılan kadınlardan olmak istemeyen Sophie, Fanshawe'un arada bir soluklanma fırsatına birçok erkekten daha fazla gereksinmesi olduğunu da biliyormuş. Hatta eve döndüğünde hiç soru sormamaya karar vermiş. Ama sonra bir hafta geçmiş, sonra bir hafta daha, sonunda Sophie polise gitmiş. Tahmin ettiği gibi, polis onun problemiyle pek ilgilenmemiş. Bir suç işlendiğine ilişkin kanıtları olmadıkça bir şey yapamazlarmış. Hem kocalar karılarını her gün terk ediyorlarmış ve çoğu da bulunmak istemiyormuş. Polisler, öylesine bir iki araştırma yapmış, bir şey bulamamış ve bir özel dedektif tutmasını önermişler. Sophie, masrafları karşılamayı kabul eden kayınvalidesinin yardımıyla Quinn adında birini tutmuş. Quinn beş altı hafta vaka üstünde sabırla çalışmış, fakat sonunda bir mazeret gösterip çekilmiş ve para almam diye tutturmuş. Sophie'ye, Fanshawe'un büyük bir olasılıkla hâlâ ülke içinde olduğunu, ama hayatta olup olmadığını bilemediğini söylemiş. Quinn şarlatanın teki değilmiş. Sophie onu çok sempatik bulmuş, gerçekten yardım etmek isteyen biri olduğuna inanmış, hele son gelişinde, onun kararının doğruluğundan hiç kuşku duymamış. Yapılacak bir şey yokmuş. Fanshawe onu terk etmeye karar vermişse, bir tek sözcük bile etmeden ortadan kaybolmazmış. Gerçeklerden kaçmak, hoş olmayan şeylerle yüzleşmekten korkmak Fanshawe'un yapacağı bir şey değilmiş. Dolayısıyla, kaybolması başına çok kötü bir şey geldiği anlamına geliyormuş.

Yine de, Sophie aklına iyi olasılıkları da getiriyormuş. Belleğini yitiren insanlar olduğunu duymuş ve bir süre bu olasılığa bel bağlamış: Fanshawe bir yerlerde kim olduğunu bilmeden dolaşıp duruyor olabilirmiş, kendinde değilse de hâlâ hayatta, belki de her an kendine dönmek üzere olabilirmiş. Haftalar haftalar geçmiş, sonunda gebeliğinin sonuna gelmiş. Bebek bir ay içinde doğacakmış —bu da bebek her an doğabilir demekmiş— ve yavaş yavaş, henüz doğmamış çocuktan başka bir şey düşünemez olmuş. Sanki artık içinde Fanshawe'a yer kalmamış. Duygularını

anlatmak için Sophie'nin kullandığı sözcükler bunlardı: içinde ona yer kalmamış. Sonra da bunun büyük olasılıkla, her şeye karşın Fanshawe'a kızgın olduğu, onun kabahati olmasa da, kendisini terk ettiği için Fanshawe'a kızgın olduğu anlamına geldiğini söyledi. Bu sözler bana son derece dürüst geldi. Hiçbir şeyi saklamadan ve genelgeçer tavırları hiçe sayarak duygularından böylesine içten söz eden birine hiç rastlamamıştım ve şimdi bunu yazarken anlıyorum ki daha onu gördüğüm o ilk gün yeryüzünde bir delikten içeri kaymış, daha önce hiç gitmediğim bir yere doğru düşmeye başlamıştım.

Sophie, çok zor bir gecenin sabahı uyanmış ve Fanshawe'un artık gelmeyeceğini anlamış. Bu, ansızın farkına varılan ve bir daha da kuşku duyulmayan mutlak bir doğruymuş. Ağlamış, bir hafta boyunca ağlamayı sürdürmüş ve Fanshawe ölmüş gibi ardından yasa bürünmüş. Ama gözyaşları tükenince, hiç pişmanlık duymadan kendine gelmiş. Fanshawe'un kendisine bir iki yıllığına verildiğine ve olup olacağın da bu olduğuna karar vermiş. Şimdi ilgilenmesi gereken bir çocuğu varmış ve başka hiçbir şeyin de pek önemi yokmuş. Bunun biraz iddialı bir söz olduğunun ayrımındaymış ama doğruya doğru, böyle düşünmezse yaşama amacı da kalmazmış.

Sophie'ye birtakım sorular sordum, o da sorduğum bütün sorulara sakin sakin, sanki duygularının yanıtlarını etkilememesi için özel çaba gösteriyormuş gibi, açık seçik karşılıklar verdi. Nasıl yaşadıklarını, Fanshawe'un ne iş yaptığını ve onu son gördüğüm günden beri neler yaptığını sordum. Bebek kanepenin üzerinde huysuzlanmaya başlamıştı, Sophie konuşmaya ara vermeden bluzunun önünü açıp bebeği emzirdi, önce bir göğsüyle, sonra ötekiyle.

Fanshawe ile tanışmasından önce olup bitenlerden pek emin olamayacağını söyledi Sophie. Fanshawe'un, iki yıl okuduktan sonra üniversiteden ayrıldığını, askerliğini erteletmeyi becerdiğini ve bir gemide iş bulup bir süre çalıştığını biliyormuş. Bir petrol tankeri ya da bir yük gemisi olabilirmiş. Ondan sonra, bir-

kaç yıl Fransa'da yaşamış. Önce Paris'te, sonra da bir çiftlik evinin kâhyası olarak Güney'de. Fakat bütün bunlardan pek emin değilmiş, çünkü Fanshawe geçmişten söz etmekten hoşlanmazmış. Tanıştıkları sıralarda, Fanshawe Amerika'ya döneli sekiz dokuz ay ancak olmuş. Yağmurlu bir cumartesi öğleden sonrası, Manhattan'da bir kitapçının kapısı önünde, yağmurun dinmesini beklerken sözcüğün tam anlamıyla çarpışmışlar. Böyle başlamış ve Fanshawe'un kaybolduğu güne dek hemen hep birliktelermiş.

Fanshawe'un gerçek anlamda düzenli bir işi hiç olmamış. Paraya pek önem vermezmiş ve mümkün olduğunca da parayı düşünmemeye çalışırmış. Sophie'yle karşılaşmadan önce, her şeyi denemiş; ticaret filosunda görev yapmış, bir ambarda çalışmış, özel ders vermiş, takma isimle yazılar yazmış, garsonluk ve badanacılık yapmış, bir nakliye şirketinde mobilya taşımış, ama her işi geçici olmuş, birkaç ay geçinebileceği kadar para kazandıktan sonra işi bırakıyormuş. Sophie'yle birlikte yaşamaya başladığında, Fanshawe çalışmıyormuş. Sophie ise bir özel okulda müzik öğretmenliği yapıyormuş ve maaşı her ikisini de geçindirmeye yetiyormuş. Kuşkusuz, biraz hesaplı olmaları gerekiyormuş ama sofradan yemek eksik olmazmış ve ikisi de durumlarından yakınmıyormuş.

Sözünü kesmeden dinledim. Bana öyle geldi ki bu liste yalnızca bir başlangıçtı, eldeki işe giriştiğimizde ayrıntılar ortaya çıkacaktı. Fanshawe kendi yaşamına her ne haltettiyse, bunun bu garip iş listesiyle bir ilgisi yoktu. Bunu hemen anlamıştım, söylenen onca şeyden önce bile. Herhangi birinden söz etmiyorduk ki. Söz konusu olan Fanshawe'du ve geçmiş onu unutabileceğim denli geride kalmamıştı.

Sophie kendisinden ileride olduğumu, bundan sonra ne geleceğini bildiğimi anlayınca gülümsedi. Sanırım bileceğimi tahmin ediyordu ve bu tahminin doğrulanmasıyla benimle ilgili bütün kuşkuları silinmiş, benden gelmemi istemekle ne denli iyi ettiğini anlamıştı. Daha o söylemeden bilmiştim, bu da bana orada olup dediği her şeyi dinleme hakkını veriyordu.

"Sonra da yazmayı sürdürdü," dedim. "Yazar oldu, değil mi?"

Sophie başıyla evetledi. Aynen öyle olmuştu. Ya da az çok öyle. Beni şaşırtan, bundan benim neden haberim olmadığıydı. Fanshawe yazar olduysa, adına bir yerlerde rastlamış olmam gerekirdi. Bu konulardan anlamak benim işimdi. Herkes dikkatimden kaçardı ama Fanshawe asla. Yapıtını yayımlayacak birini bulamadı mı diye merak ettim. Tek mantıklı soru bu gibi geldi.

Hayır, her şey bu denli basit değil, dedi Sophie. Meğer Fanshawe kitabını yayımlatmayı hiç denememiş bile. Önceleri, çok gençken, yeterince iyi olmadığını düşündüğünden, yazdıklarını hiçbir yere yollamazmış. Ama daha sonra, biraz kendine güveni gelince, gizli kalmayı yeğlediğini anlamış. Yayıncı aramaya kalkışırsa dikkatinin dağılacağını söylermiş Sophie'ye; iş o noktaya gelince zamanını yapıtı üzerinde çalışmaya harcamayı yeğliyormuş. Sophie onun bu kayıtsızlığına sinir oluyormuş, ama bu konuda ne zaman biraz üstüne gitse, Fanshawe omuz silker, aceleye gerek olmadığını, günün birinde nasıl olsa bir yayıncıya gideceğini söylermiş.

Sophie, bir ya da iki kez duruma el koyup, Fanshawe'un müsveddelerini gizlice yayıncılara götürmeyi düşündüyse de bir türlü beceememiş. Evlilikte bozulmaması gereken kurallar varmış ve Fanshawe'un kararı ne denli yanlış da olsa, kendisinin buna uymaktan başka yapabileceği bir şey yokmuş. Yazılmış onca şey varken bunların dolapta öylece durması Sophie'yi çileden çıkarıyormuş ama Fanshawe'a sadakat borçluymuş, bu yüzden de Sophie ağzını açıp tek söz etmemiş.

Bir gün, kaybolmadan üç ya da dört ay önce, Fanshawe sanki olur diyecek gibiymiş. Bir yıl içerisinde bu konuda bir şeyler yapacağına dair Sophie'ye söz vermiş. Bu konuda kararlı olduğunu kanıtlamak için de, Sophie'ye eğer kendisi herhangi bir nedenden dolayı sözünde duramazsa bütün müsveddeleri getirip bana teslim etmesini söylemiş. Ben onun yapıtlarının koruyucusuymuşum ve onlara ne olacağına karar vermek benim bilece-

ğim işmiş, böyle demiş. Yayımlamaya değer bulursam, benim kararıma uyacakmış. Dahası, bu arada ona bir şey olacak olursa, müsveddeleri hemen bana vermesini ve benim gerekenleri yapmama karışmamasını, hatta kitap ne kazanırsa yüzde yirmi beşini benim almamı da istemiş. Ama yazdıklarının yayımlanmaya değmez olduğuna karar verirsem, el yazmalarını Sophie'ye geri verecekmişim, o da son sayfasına kadar hepsini ortadan kaldıracakmış.

Fanshawe'un bu söyledikleri Sophie'yi hayrete düşürmüş ve onun bu konuda bu denli ciddi oluşuna gülesi gelmiş. Bütün bunlar Fanshawe'un kişiliğine ters düşen şeylermiş ve bu yüzden Sophie bütün bunların o yakınlarda gebe kalmış olmasıyla bir ilgisi olup olmadığını merak etmiş. Belki de baba olacağını bilmek ona yeni bir sorumluluk duygusu vermişmiş; ya da iyi niyetini kanıtlamaya çok kararlı olduğundan durumu biraz abartmış olabilirmiş. Nedeni her neyse, Fanshawe'un fikrini değiştirmesine sevinmiş. Gebeliği ilerledikçe, Fanshawe'un başarıya kavuştuğunu düşlemeye başlamış, işi bırakıp, hiçbir parasal sıkıntı olmadan çocuğa bakacağını ummuş. Tabii her şey ters gitmiş ve Fanshawe'un yapıtı çok geçmeden akıldan çıkmış, ortadan kaybolduğu sırada çıkan kargaşada kitap da unutulmuş. Sonra, ortalık yatıştığında, Fanshawe'un talimatlarını uygulamakta biraz tereddüt etmiş — onu bir daha göremem diye korkmuş. Ama sonunda Fanshawe'un dediklerine saygı duymak gerektiğini düşündüğünden, dayanamamış ve bu yüzden de bana yazmış. Şimdi onunla bu yüzden oturmuş konuşuyormuşum.

Bana gelince, nasıl tepki göstereceğimi bilemedim. Bu teklif karşısında hazırlıksız yakalanmıştım. Üstüme yüklenen bu kocaman sorumlulukla güreşirken bir iki dakika öylece kalakalmışım. Fanshawe'un bu iş için beni seçmiş olmasının akla yatkın hiçbir nedeni yoktu bana kalırsa. On yıldan fazladır onu görmemiştim, beni anımsamasına bile şaşırmıştım. Böyle bir sorumluluğu üstlenmem, bir insanı yargılayıp bütün yaşamının yaşamaya değip değmediğine karar vermem nasıl beklenebilirdi? Sop-

hie açıklamaya çalıştı. Fanshawe benimle ilişki kurmamış ama Sophie'ye benden hep söz edermiş ve ne zaman adım geçse beni dünyadaki en iyi arkadaşı, tüm yaşamı boyunca sahip olabildiği tek dostu olarak anarmış. Benim yazdıklarımı da sürekli izliyormuş, yazılarımın çıktığı dergileri alıyor, hatta bazılarını ona yüksek sesle okuyormuş. Yaptıklarıma hayranmış, öyle dedi Sophie. Benimle gurur duyarmış ve büyük şeyler başaracağımı düşünürmüş, bu benim içimde varmış.

Bütün bu övgü dolu sözler beni utandırdı. Sophie'nin sesi öyle yoğundu ki, neden bilmem onun aracılığıyla benimle Fanshawe konuşuyor, bütün bunları kendi ağzıyla söylüyor sandım. Kabul etmeliyim ki gururum okşanmıştı ve o koşullarda da bu çok doğaldı. O günlerde kendi yeteneklerim konusunda kuşkularım vardı, ben kendimi Fanshawe'un dediği kadar beğenmiyordum. Evet, birçok makale yazmıştım, ama bunları ünlenmek için yeterli görmediğim gibi, bunlarla gurur da duymuyordum. Bana sorarsanız onlar, para için yazılmış sıradan şeylerdi. Büyük umutlarla işe başlamıştım, roman yazarı olacaktım, öyle bir kitap yazacaktım ki insanları gerçekten etkileyecek ve yaşamlarını değiştirecekti. Ama zaman yavaş yavaş geçip gitti ve bunun gerçekleşmeyeceğini anladım. Böyle bir kitap çıkmayacaktı benden ve bir noktada düşlerimden vazgeçtim. Zaten makale yazmak daha kolaydı. Çok çalışarak, bir yazıdan bir başka yazıya geçerek, bir şekilde ekmek paramı kazanıyordum ve değeri her ne olursa olsun, sürekli olarak adımın bir yerlerde yayımlandığını görmenin zevkini tadıyordum. Her şeyin, olduğundan daha kötü olabileceğini de biliyordum. Daha otuz yaşımda bile değildim ve şimdiden tanınmaya başlamıştım. İşe şiir ve roman eleştirileriyle başlamıştım ve artık her konuda rahatlıkla saygıdeğer yazılar yazabiliyordum. Filmler, oyunlar, sanat gösterileri, konserler, kitaplar, hatta beyzbol maçları. Bütün yapacakları benden bir yazı istemekti, hemen oturup yazardım. Dünya beni zeki bir genç, yıldızı parlayan yeni bir eleştirmen olarak görüyordu, ama ben kendimi yaşlanmış, tükenmiş hissediyordum.

Şimdiye değin yaptıklarım devede kulaktı. Öylesine eften püften şeylerdi ki bir üfleyişte yıkılırdı.

Dolayısıyla Fanshawe'un övgüleri kafamı karıştırmıştı. Hem yanıldığını biliyordum, hem de (işte burada işler biraz bulanıklaşıyordu) haklı olduğuna inanmak istiyordum. Kendime çok haksızlık etmiş olabilir miyim acaba, diye düşündüm. Böyle düşünmeye başlayınca da ipin ucunu kaybettim. Ama kendi kefaretini ödeyip kurtulma fırsatını kim kaçırırdı? Kim böylesi bir umut olasılığına sırt çevirecek denli güçlüdür? Bir gün kendi gözümde de yeniden dirileceğim düşüncesi içimi kıpır kıpır ettirdi ve birdenbire, bizi birbirimizden ayıran onca yıllık sessizlikten sonra, Fanshawe'a kanım kaynadı.

İşte böyle oldu. Kendisi ortada olmayan bir adamın pohpohlamasına teslim oldum ve o zayıf anımda peki deyiverdim. Fanshawe'un yazdıklarını okumaktan memnun olacağımı ve elimden geleni yapacağımı söyledim. Mutluluktan mı yoksa düş kırıklığından mı pek anlayamadım ama Sophie gülümsedi ve kanepeden kalkıp bebeği içeriki odaya götürdü. Meşe ağacından büyük bir dolabın önünde durdu, kapağının mandalını kaldırdı ve ardına değin açtı. İşte burada, dedi. Dolap rafları kutular, klasörler, dosyalar, defterlerle ve göreceğimi aklımın ucundan bile geçirmediğim daha bir sürü şeyle dolup taşıyordu. Utangaç utangaç güldüğümü ve aptalca bir espri yaptığımı anımsıyorum. Sonra sadede gelip, el yazmalarını oradan nasıl götüreceğimi konuştuk ve sonuçta iki büyük bavula koymaya karar verdik. Bir saate yakın zamanımızı aldı ama sonunda her şeyi bavullara tıkıştırmayı başardık. Kuşkusuz bütün bunları gözden geçirmenin biraz zamanımı alacağını söyledim. Sophie bunu dert etmememi söyledikten sonra bana zahmet verdiği için özür diledi. Ben de ona durumunu anladığımı, Fanshawe'un isteğini yerine getirmezlik edemeyeceğini söyledim. Her şey çok dramatik ve aynı zamanda da dehşet verici, neredeyse komikti. Güzel Sophie bebeği usulca yere koydu, teşekkür ederim gibilerinden bana sarıldı ve sonra da yanağımdan öptü. Bir an ağlayacak sandım ama o an

çabuk geçti ve gözyaşları akmadı. Sonra iki bavulu merdivenlerden aşağı, oradan da sokağa doğru sürükledim. İkisi birden, bir insan ağırlığındaydı.

2.

Gerçek, benim olmasını dilediğim kadar basit değildi. Benim Fanshawe'u sevdiğim, onun benim en yakın dostum olduğu, onu herkesten daha iyi tanıdığım, bunlar gerçekti ve ne dersem diyeyim, bunu değiştiremezdim. Ama bu yalnızca bir başlangıçtı ve her şeyi gerçekten olduğu gibi anımsamaya çalışırken, şimdi anlıyorum ki ben de Fanshawe'dan uzak duruyormuşum, bir yanım ona karşı hep direniyormuş. Özellikle büyüdükçe, o yanımdayken pek huzurlu olmadığımı anımsıyorum. Eğer kıskançlık kelimesi, söylemeye çalıştığım şeyi anlatmak için çok ağır kaçarsa, o zaman kuşku diyebilirim, Fanshawe'un bir şekilde benden daha iyi olduğu duygusu. O zamanlar bunların hiçbirinin ayrımında değildim ve bunun doğruluğunu gösterecek bir şey aklıma gelmiyordu. Yine de, içimden bir ses onun herkesten daha iyi bir insan olduğunu, sönmez bir ateşin onu capcanlı tuttuğunu ve benim olmak istediğimden çok daha fazla kendisi olabilmiş biri olduğunu söylüyordu.

Onun üstün olduğu en başından beri belliydi. Çok önemsiz işlerde bile gösterirdi bu kendini. Fanshawe kemerinin tokasını pantolonunun yan tarafına getirmişse, ben de kemerimi öyle takardım. Fanshawe oyun sahasına siyah spor ayakkabılarıyla gelmişse, bir dahaki sefer annemle ayakkabıcıya gittiğimizde ben de siyah spor ayakkabısı isterdim. Fanshawe okula elinde *Robinson Crusoe*'yla gelmişse, aynı günün gecesi evde ben de *Robinson Crusoe*'yu okurdum. Böyle davranan tek kişi de ben değildim, ama belki en sadık, üstümüzdeki güce teslim olmakta en istekli görünen bendim. Fanshawe'un kendisi bu gücün ayrımında değildi ve kuşkusuz bu yüzdendir ki güçlü olmayı sürdürüyordu. Gördüğü ilgiye kayıtsızdı, sakin sakin kendi işine bakıyordu ve etkisini başkalarını kullanmak için harcamıyordu. Bi-

zim gibi caka satmazdı: yaramazlık yapmaz, öğretmenlerle başı derde girmezdi. Ama kimse de bunu onun aleyhinde kullanmazdı. Fanshawe bizden farklıydı, ama yine de hepimizi bir arada tutan, tartışmalarımızda hakemlik yapan, adil olacağından kuşku duyulmayan ve küçük kavgalarımıza son veren de oydu. Öylesine çekici bir yanı vardı ki hep yanınızda olsun isterdiniz, sanki onun soluk aldığı yerde yaşayabilir ve varlığıyla hep yaşam bulurdunuz. O, ne zaman isterseniz hazırdı ama yine de ulaşılmazdı. Onda, asla nüfuz edilemeyecek gizli bir öz, gizem dolu bir şeylerin mıknatıs benzeri çekiciliği vardı. Ona öykünmek, bu gizemi bir şekilde paylaşmak, ama aynı zamanda onu hiçbir zaman gerçekten tanıyamayacağını da anlamak demekti.

Çocukluğumuzun ilk zamanlarından söz ediyorum, beş, altı, bilemediniz yedi yaşlarındaydık. O günlerden aklımda pek bir şey kalmadı, çoğu geçmişe gömüldü gitti, üstelik anıların her zaman doğru olmadığını da bilmiyor değilim. Ama yine de o günlerin ruhunu hep korudum desem yalan olmaz; her şey öylesine taze ki, duygularım hâlâ o günlerdeki gibi; o duyguların yalan söyleyeceğini sanmıyorum. Sonunda, Fanshawe'un başına her ne gelmişse, bunun ucunun ta o günlere dayandığından emindim. Fanshawe kendini çok çabuk yetiştirmişti, biz daha okula başlarken, o kişiliğini tam anlamıyla oturtmuş biriydi. O, gözle görülebilirdi, ama geri kalanımız bir kargaşa içinde debelenen, bir andan diğerine sürüklenen şekilsiz yaratıklardık. Fanshawe çok hızlı büyümüştü demek istemiyorum, hiçbir zaman olduğundan büyük görünmezdi; demek istediğim, daha büyümeden kendini bulmuştu. Nedense, bizimki gibi fırtınalı yaşantılara hiç kapılmadı. Onun fırtınaları farklıydı, daha içerlerde ve kuşkusuz daha can yakıcıydı, ama bunlar onun yaşamında başka herkeste görüldüğü türden beklenmedik değişikliklere yol açmazdı.

Özellikle bir olayı çok iyi anımsıyorum. Birinci ya da ikinci sınıftayken Fanshawe'la benim davet edildiğimiz bir doğum günü partisiyle ilgili. Belleğime kesinkes güvenerek anlatabileceğim en eski anı bu. Bahardı, cumartesi öğleden sonraydı, bir

başka çocukla, adı Dennis Walden olan bir arkadaşımızla, partiye yürüyerek gittik. Dennis'in hayatı bizimkinden daha kötüydü: alkolik bir anne, yıpranmış bir baba, bir sürü de kardeş. Evlerine iki kez gitmiştim. Kocaman, izbe bir yıkıntı. Anımsadığım kadarıyla annesinden ürkmüştüm, çünkü peri masallarındaki cadılara benziyordu. Bütün gününü üstünde bornozu, kapalı kapılar ardında, odasında geçiriyor, solgun yüzünde kâbus gibi kırışıklıklar, başını ara sıra çocuklara bağırmak için dışarı uzatıyordu. Partinin olduğu gün, Fanshawe'la ben, doğum günü kutlanan çocuğa vermek için, gerektiği üzre hediyeler almıştık, hepsi de renkli kâğıtlara sarılı, kurdeleli paketlerdeydi. Dennis'inse verecek bir şeyi yoktu, bu yüzden de huzursuzdu. Onu boş sözlerle avutmaya çalıştığımı anımsıyorum: Önemli değil, kimsenin umurunda bile olmaz, aman boşver o kargaşada kim fark edecek falan. Ama Dennis'in umurundaydı, Fanshawe da bunu hemen anlamıştı. Hiçbir açıklama yapmadan Dennis'e dönüp, hediyesini ona verdi. Al, dedi, bunu götür, ben onlara hediyemi evde unuttum derim. İlk tepki olarak Dennis'in bu jesti kabul etmeyeceği, Fanshawe'un ona acımasını hakaret kabul edeceği düşüncesi geçti aklımdan. Ama yanılmıştım. Dennis bir an duraksadı, kaderindeki bu ani değişikliği kavramaya çalıştı, sonra da Fanshawe'un ne soylu bir hareket yaptığını kabullenmiş gibi başını salladı. Bu bir iane kabul etmekten çok, adaletin tecellisi olduğundan, Dennis kendini aşağılanmış hissetmeden hediyeyi kabul etti. Öyleyken böyle oluvermişti. Sihir gibi bir şeydi bu, cömertlikle mutlak inancın bir araya gelmesiydi ve bunu ancak Fanshawe yapabilirdi.

Partiden sonra, Fanshawe'la evine gittim. Annesi oradaydı, mutfakta oturuyordu. Bize partinin nasıl geçtiğini ve doğum günü olan çocuğun onun satın aldığı hediyeyi sevip sevmediğini sordu. Daha Fanshawe ağzını açamadan, onun ne yaptığını bir çırpıda anlatıverdim. Onun başına iş açmak değildi niyetim ama bunu bir sır gibi saklayamazdım da. Fanshawe'un jesti bana yepyeni bir dünya açmıştı: bir insan başkasının duygularına hitap

edebiliyor ve onları bütünüyle ele geçirip kendi duygularının hiç de önemli olmadığını söylüyordu. Tanık olduğum, gerçek anlamda ilk ahlaki davranıştı bu ve başka hiçbir şeyin sözünü etmeye değmezdi. Oysa Fanshawe'un annesi hiç de bayılmamıştı bu işe. Evet, dedi, bu çok kibar ve çok cömert bir davranış, ama yanlış da. Hediyeyi almak için para saymıştı ve onu elden çıkarmakla Fanshawe o parayı kendisinden çalmış oluyordu. Her şeyden önemlisi, Fanshawe partiye elinde hediye olmadan gitmekle kabalık da etmişti, bunun da ucu ona dokunuyordu çünkü Fanshawe'un hareketlerinden o sorumluydu. Fanshawe annesini dikkatlice dinledi ve ağzını açıp tek laf etmedi. Annesi sözünü bitirdikten sonra da konuşmadı. Bunun üzerine kadın dediklerini anlayıp anlamadığını sordu. Fanshawe, evet anladım, dedi. Tartışma orada kesilebilirdi ama kısa bir aradan sonra Fanshawe yine de kendisinin haklı olduğuna inandığını söylemez mi. Annesinin kendisini nasıl hissettiği onun umurunda değildi, aynı şeyi gene yapardı. Bu sözlerden sonra çıngar çıktı tabii. Bayan Fanshawe oğlunun terbiyesizliğine çok kızdı ama Fanshawe nuh diyor peygamber demiyor, annesinin azar yağmuru altında kılını bile kıpırdatmıyordu. Sonunda, Fanshawe odasına, ben de evime yollandım. Bayan Fanshawe'un adil olmayan davranışı beni çok şaşırtmış ve Fanshawe'u savunmak için konuşmaya niyetlenmiştim, ama Fanshawe eliyle bunu yapmamamı işaret etmişti. Daha fazla karşı çıkmaktansa, cezasını kabullenip odasına çekilmişti.

Bu sahne tam Fanshawe'luktu: içinden geldiği gibi iyilik yapmak, yaptığının doğru olduğuna duyduğu sarsılmaz inanç, sonra da bunun sonuçlarına karşı sessiz, neredeyse edilgen kalmak tam onun yapacağı bir şeydi. Davranışı ne denli güzel olursa olsun, o sanki kendi davranışından kopuk gibiydi. İşte ondan ürkmeme neden olan her şeyden çok buydu. Fanshawe ile yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmiyordu, ona hayrandım, onun ayarında olabilmeyi şiddetle istiyordum, ama sonra birdenbire, öyle bir an geliyordu ki onun bana tümüyle yabancı olduğunu anlıyordum, öyle ki onun kendi içinde kurduğu yaşam, benim yaşamak

istediğim türden bir yaşam değildi. Ben yaşamdan çok şey bekliyordum, isteklerim çok fazlaydı, onun gibi kayıtsız olamayacak denli çok haşır neşirdim günlük olanla, anlık yaşantılarla. Başarılı olmak, insanları hırsımın anlamsız işaretleriyle, yani iyi notlar, iftihar belgeleri, o hafta bizi neyle sınıyorlarsa o konuda kazandığım bir ödülle etkilemek benim için önemliydi. Fanshawe sessizce köşesinde oturur, bütün bunlardan uzak durur, başarıya hiç mi hiç önem vermezdi. Başarılı olduğunda da bunu istemeden, hiç çaba harcamadan, hiç uğraşmadan, kendini hiç zora koşmadan becerirdi. Bu durum bazen cesaret kırıcı olabiliyordu, öyle ki Fanshawe için iyi olan bir şeyin benim için ille de iyi olmayabileceğini öğrenmek epey zamanımı aldı.

Ama abartmak da istemiyorum doğrusu. Fanshawe'la ben elbette ki farklıydık ama çocukluğumuzdan aklımda kalan bir şey varsa o da onunla olan sevgi dolu arkadaşlığımız. Kapı komşusuyduk ve arka bahçelerimizde çit olmadığından çimenler, çakıl taşları ve çamur birbirine karışıyor, bize sanki aynı eve aitmişiz duygusunu veriyordu. Annelerimiz çok yakın arkadaştı, babalarımız birlikte tenis oynardı, ikimizin de erkek kardeşi yoktu: dolayısıyla, aramıza girebilecek hiçbir şey olmadığından koşullarımız idealdi. Doğum günlerimiz arasında bir hafta bile yoktu ve bebekliğimizi arka bahçede birlikte geçirmiştik. İkimiz de dört ayaklı birer yaratık olarak çimleri incelemiş, çiçekleri koparmış, sonra da aynı günde ayağa kalkıp ilk adımımızı atmışız. (Bunu belgeleyecek fotoğraflar var.) Daha sonra, arka bahçede beyzbol ve futbol öğrendik. Kalelerimizi kurduk, oyunlarımızı oynadık, arka bahçede kendi dünyamızı icat ettik. Daha da sonra ise, kentte gezintilere başladık, bisikletlerimize binip öğleden sonraları uzun uzun dolaşırdık, durmadan sohbet ederdik. Sanırım, o zamanlar Fanshawe'dan daha iyi tanıdığım kimse olamazdı. Annemin anımsadığına göre, birbirimize o denli bağlıymışız ki, bir keresinde, altı yaşındayken, ona erkeklerin evlenip evlenemeyeceğini sormuşuz. Büyüdüğümüz zaman da birlikte yaşamak istiyorduk, bunu da yalnızca evliler yapıyordu. Fanshawe bir gökbi-

limci olacaktı, ben de veteriner. Şehir dışında bir yerde kocaman bir evimiz olacaktı, öyle bir yer ki orada geceleyin gökyüzü bütün yıldızların görülebileceği denli karanlık olacak ve bakımı yapılacak hayvan hiç eksik olmayacaktı.

Geçmişi düşününce, Fanshawe'un yazar olmasını doğal karşılıyorum. İçedönüklüğündeki ciddiyet bunu neredeyse şart koşuyordu. Daha ilkokuldayken küçük öyküler yazardı ve eminim on, on bir yaşından sonra yazar olacağından kendisinin de bir kuşkusu kalmamıştı. Tabii başlangıçta, bu pek bir şey ifade etmiyordu. Kendine örnek aldığı yazarlar Poe ve Stevenson'dı. Yazdıkları ise her zamanki çocuksu yapmacıklarla dolu şeylerdi: "Bin yedi yüz elli bir yılında bir gece, ölümcül bir tipide atalarımızın evine doğru yol alırken karlar içinde hayalet gibi bir şeye rast geliverdim." Böyle şeylerdi işte, şişirilmiş sözler ve inanması güç bir olay örgüsü. Altıncı sınıfta, anımsıyorum da, Fanshawe elli sayfalık kısa bir dedektif romanı yazmıştı; öğretmen de her gün dersler bitince, romanını onar dakikalık bölümler halinde sınıfta yüksek sesle okumasına izin vermişti. Hepimiz Fanshawe'a hayran olmuş, her roman kişisini canlandırarak okuyuşuna şaşmış kalmıştık. Öyküyü unuttum ama çok karmaşık olduğunu anımsıyorum, sonunda iki çift ikizin kimliklerinde bir karışıklık oluyordu galiba.

Ama Fanshawe kitap kurdu değildi. Oyunlarda öyle başarılı, aramızda öyle sevilen ve herkesin ilgisini çeken biriydi ki kendi içine çekilemezdi. Bütün o çocukluk yılları boyunca, sanki iyi yapmadığı bir şey, başkasından daha iyi yapmadığı bir şey yok gibiydi. En iyi beyzbol oyuncusu oydu, en iyi öğrenci oydu, oğlanların en yakışıklısı yine oydu. Bunlardan herhangi biri onun özel bir insan olması için yeterliydi, ama hepsi bir araya gelince onun kahraman gibi, tanrısal bir çocuk gibi görünmesini sağlıyordu. Her ne kadar olağanüstü görünüyorsa da, bizden biriydi işte. Fanshawe dâhi ya da harika çocuk falan değildi. Onu yaşıtı çocuklardan ayıracak mucizevi bir yeteneği yoktu. Tam anlamıyla normal bir çocuktu, ama daha doğrusu, kendisiyle daha

uyumlu, hepimizden daha normal bir çocuk.

Benim tanıdığım Fanshawe pek de yürekli biri değildi. Bununla birlikte, bazen tehlikeye atılmakta gösterdiği isteklilik beni çok şaşırtırdı. Dış görünüşünün ardında, büyük bir karanlık var gibiydi: kendini sınama, tehlikeye atılma, her şeyin sınırlarını zorlama dürtüsü. Küçükken, inşaat alanlarında oynamayı, merdivenlerden ve yapı iskelesinden yukarı tırmanmayı, altındaki boşluğun dibinde bir yığın makina, kum torbası ve çamur olduğu halde, tahtalar üzerinde denge gösterileri yapmayı çok severdi. Fanshawe bu numaraları yaparken, ben geri planda kıvranır, durması için içimden yalvarır, ama asla bir şey demezdim; yanına gitmek ister, ama düşer korkusu ile bunu yapamazdım. Zaman geçtikçe, bu dürtüler daha da güçlendi. Fanshawe bana "yaşamın tadına bakmaktan" söz ederdi. Her şeyi kendin için daha zor hale getireceksin, bilinmezi arayacaksın, derdi, buydu istediği ve büyüdükçe daha da güçlendi bu isteği. Bir keresinde, on beş yaşlarındaydık, beni hafta sonunu onunla New York'ta geçirmeye ikna etmişti; sokaklarda sürtmüş, eski Penn İstasyonu'ndaki banklarda uyumuş, serserilerle sohbet etmiş, yemek yemeden ne kadar süre dayanabileceğimizi görmek istemiştik. Pazar sabahı saat yedide Central Park'ta sarhoş olduğumu, sonra da çimenlere kustuğumu anımsıyorum. Fanshawe için bu gerekliydi, kendini kanıtlamaya doğru atılmış yeni bir adımdı, ama benim için yalnızca sefillikti, hiç de bana uymayan talihsiz bir duruma geçişti. Yine de, onunla sonuna değin birlikte oldum, onun arayışlarında yalnızca sersem bir tanık olarak vardım, yoksa yaptıklarına pek katıldığım söylenemez. Yeniyetme bir Sançe gibi eşeğimi sürüyor, arkadaşımın kendi kendisiyle savaşmasını izliyordum.

Serserilikle geçen hafta sonumuzdan bir ya da iki ay sonra, Fanshawe beni New York'ta bir geneleve götürdü (bir arkadaşı ayarlamıştı). Bekâretimizi orada kaybettik. Yukarı Batı Yakası'nda, nehre yakın kahverengi küçük bir daireydi anımsadığım kadarıyla; küçük bir mutfak, karanlık bir yatak odası ve ortala-

rında sallanan ince bir perde vardı. Biri şişman ve yaşlı, öteki genç ve güzel iki zenci kadın vardı. İkimiz de yaşlı olanı istemediğimizden, hangimizin önce yapacağına karar vermemiz gerekti. Yanlış anımsamıyorsam, hole çıkıp yazı tura attık. Tabii ki Fanshawe kazandı. İki dakika sonra kendimi şişman kadınla mutfakta otururken buldum. Bana tatlım dedi, fikrimi değiştirmek istersem, bana kendisinde hâlâ iş olduğunu anımsattı durdu. Başımı sallamaktan başka bir şey yapamayacak denli heyecanlıydım. Orada öylece oturmuş, Fanshawe'un perdenin arkasından gelen şiddetli ve hızlı hızlı soluklarını dinliyordum. Çükümün, şu anda Fanshawe'unkinin bulunduğu yere gireceğinden başka bir şey düşünemiyordum. Sonra sıra bana geldi, bugün bile kızın adının ne olduğunu bilmiyorum. Etiyle buduyla çırılçıplak gördüğüm ilk kadındı ve öyle cana yakın ve çıplaklığına karşın öyle rahattı ki, Fanshawe'un ayakkabıları dikkatimi dağıtmasaydı, her şey yolunda gidebilirdi. Ayakkabılar perdeyle zemin arasındaki boşluktan görülebiliyor, mutfaktan gelen ışıkta parlıyor ve sanki onun bedeninden kopmuş gibi duruyordu. Kız çok tatlıydı ve bana yardımcı olmak için elinden geleni yaptı, ama çok uğraşması gerekti ve en sonunda dahi gerçekten zevk aldım diyemem. Daha sonra, Fanshawe'la ben, alacakaranlığa karıştığımızda, kendi adıma söyleyecek pek bir şeyim yoktu. Ama Fanshawe, çok mutlu görünüyordu, sanki yaşamın tadına bakmak konusundaki kuramı doğrulanmıştı işte. Fanshawe'un benden daha aç olduğunu o zaman anlamıştım.

Orada, banliyöde, güvenli bir yaşam sürdürüyorduk. New York yalnızca 20 mil ötedeydi ama bizim çimenlerle ve ahşap evlerle çevrili küçük dünyamızla kıyaslandığında Çin kadar uzak da denebilirdi. Fanshawe, on üçüne, on dördüne gelmeden, içine dönük bir meczup olup çıkmıştı, kendinden beklenen davranışları, görevleri yerine getiriyor, ama çevresinden kopuk yaşıyor, yaşamak zorunda bırakıldığı hayattan da nefret ediyordu. Zor bir insan değildi, dışarıdan bakıldığında isyankâr biri de değildi, içine çekilmişti o kadar. Çocukken bu denli çok ilgi topla-

dıktan, her şeyin merkezinde yer aldıktan sonra, Fanshawe daha liseye gelmeden tümüyle kaybolmuştu; ilgi çekmekten kaçınan, uçta biri olmuştu. Daha o zamanlar ciddi ciddi yazdığını biliyordum (gerçi, on altı yaşına doğru yazdıklarını kimseye göstermez olmuştu), ama bunu bir sebep olarak değil de daha çok bir belirti olarak görüyorum. Örneğin, lise ikinci sınıftayken, okulun beyzbol takımına bizim sınıftan girmeyi beceren bir tek o olmuştu. Birkaç hafta harika oynamıştı, sonra da ansızın, ortada fol yok yumurta yokken takımı terk etmişti. Olayın nasıl olduğunu ertesi gün bana anlatışını anımsıyorum, koçun odasına nasıl girmiş de üniformayı nasıl geri vermiş. Koç duştan daha yeni çıkmışmış ve Fanshawe içeri girdiğinde ağzında puro, kafasında beyzbol şapkası masasının yanında çırılçıplak duruyormuş. Fanshawe bu sahneyi anlatmaktan çok hoşlanıyordu. Durumun garipliğini ayrıntılarla süslüyordu, koçun yağlı tombul gövdesi, odadaki ışık, gri beton zemindeki su birikintisi, evet hepsi bu kadardı, Fanshawe'un kendisini bile ilgilendirmeyen bir bütünden kopmuş bir dizi sözcük. Takımdan ayrıldığına üzülmüştüm, ama Fanshawe aslında ne yaptığından hiç söz etmedi, yalnızca beyzbolu sıkıcı bulduğunu söyledi.

Birçok yetenekli insanda olduğu gibi, bir süre sonra Fanshawe da kolayca elde ettiği şeylerden artık tatmin olmaz olmuştu. Ondan beklenen her şeyde daha küçük yaşta ustalaştığından, başka alanlarda onu zorlayacak ya da meydan okuyacağı şeyler araması doğaldı. Küçük bir kasabada lise öğrencisi olmanın getirdiği sınırlamalar düşünülürse, aradığını kendi içinde bulmuş olması ne şaşırtıcı ne de olağandışı sayılır. Ama sanırım bu konuda söylenebilecekler bu kadar değil. O günlerde Fanshawe ailesinde olup bitenler de kuşkusuz etkili oldu, bu nedenle olanlardan söz etmemek yanlış olur. Önemli bir değişikliğe yol açtılar mı, o başka hikâye, ama bana kalırsa her şeyi dikkate almalı. Her yaşam, alt tarafı birtakım rastlantısal olayların toplamından, rastlantıların, öylesine gelişigüzel oluveren ve kendi amaçsızlıklarından başka bir şey yaymayan olayların kesişmesinin günce-

sinden başka nedir ki zaten.

Fanshawe on altı yaşındayken, babasının kanser olduğu anlaşılmıştı. Bir buçuk yıl boyunca babasının ölüşünü izlemiş ve bu süre içinde de aile yavaş yavaş çözülmüştü. Belki de en kötü darbeyi Fanshawe'un annesi yemişti. Metanetle durumu idare ediyor, tıbbi heyet raporlarıyla, mali düzenlemelerle meşgul oluyor, evi ayakta tutmaya çalışıyor ve kocasının iyileşme olasılıkları konusunda büyük bir iyimserlik ve elini kolunu bağlayan bir umutsuzluk arasında gidip geliyordu. Fanshawe'a göre, annesi göz göre göre yaşanan kaçınılmaz gerçeği bir türlü kabul etmek istemiyordu aslında. Ne olacağını biliyordu, ama bildiğini kabul edemeyecek denli zayıftı ve zaman geçtikçe sanki soluk almaya korkuyormuş gibi yaşamaya başlamıştı. Davranışları giderek daha da garipleşiyordu: bütün gece ev temizleme krizleri, evde yalnız kalma korkusu (ansızın, hiç açıklama yapmadan evden çekip gitmesini de buna katabiliriz) ve uydurduğu bir sürü rahatsızlık (alerjiler, yüksek tansiyon, baş dönmesi nöbetleri). Sonuna doğru, astroloji, psişik görüngüler, ruhla ilgili belli belirsiz spiritüalist kavramlar gibi deli saçması şeylere takmıştı, öyle ki insan bedeninin yozluğu üzerine verdiği vaazlar karşısında susup kalmadan onunla iki çift laf etmek olanaksızlaşmıştı.

Fanshawe ile annesi arasındaki ilişki gerginleşmişti. Sanki bütün ailenin acısı yalnızca kendi sırtındaymış gibi, destek almak için oğluna yaslanıyordu. Fanshawe'un dayanıklı olması gerekiyordu; yalnızca kendine bakmak zorunda kalmamış, aynı zamanda o sıralarda on iki yaşındaki kız kardeşinin sorumluluğunu da üstlenmek durumunda kalmıştı. Fakat bu da beraberinde bir sürü başka sorun getirmişti, çünkü Ellen huzursuz, bir yaptığı bir yaptığına uymayan bir çocuktu ve hastalıktan kaynaklanan anne-baba boşluğu yüzünden her konuda Fanshawe'dan medet umar olmuştu. Fanshawe onun için hem anne, hem de baba, bir çeşit erdem ve huzur anıtı olmuştu. Kız kardeşinin ona bağımlı hale gelmesinin ne denli sağlıksız olduğunun farkındaydı, ama bu konuda yapabileceği pek bir şey yoktu, çünkü kızcağızı ona-

rılması olanaksız bir şekilde yaralamaktan korkuyordu. Kendi annemin Bayan Fanshawe'dan "zavallı Jane" diye söz ettiğini ve olan bitenlerin "bebek" için ne kötü olduğunu söylediğini anımsıyorum. Ama aslında en çok Fanshawe'un çektiğini ben biliyordum. Bunu gösterme şansı olmamıştı o kadar.

Fanshawe'un babasına gelince, kesin olarak söyleyebileceğim pek bir şey yok. Benim için bir hiç, soyut bir saygınlığı olan sessiz bir adamdı, onu iyi tanıma olanağım da pek olmadı. Benim babam hep ortalardaydı ama o, özellikle hafta sonları, ortalıkta pek seyrek görünürdü. Belli itibarı olan bir avukattı. Bir zamanlar politik emelleri de varmış ama bunlar art arda gelen düş kırıklıklarıyla sonuçlanmış. Saat sekiz ya da dokuz gibi arabasını park yerine çektikten sonra geç saatlere değin çalışır, cumartesi gününü ve pazarın da bir kısmını bürosunda geçirirdi. Oğluyla ilişkisinde nasıl davranacağını bildiğinden kuşkuluydum çünkü çocukları seven bir adama benzemiyor, bir zamanlar kendisinin de çocuk olduğunu unutmuş gibi davranıyordu. Bay Fanshawe öylesine olgun, öylesine ciddiydi ve yetişkinleri ilgilendiren konulara öylesine gömülmüştü ki, bana göre, bizim başka bir dünyadan gelmiş yaratıklar olduğumuzu düşünmesi pek de zor olmasa gerekti.

Öldüğünde daha ellisinde bile değildi. Yaşamının son altı ayında, doktorlar ondan umudu kestikten sonra, evin misafirlere ayrılan yatak odasında oturmaya başlamıştı; pencereden avluya bakıyor, ara sıra kitap okuyor, ağrı kesicilerini alıyor, uyuyordu. Fanshawe zamanının çoğunu onunla geçiriyordu ve, gerçi bu benim yorumum ama, o sıralar aralarında bir şeylerin değiştiğini sanıyorum. En azından, Fanshawe'un babasının yanında kalabilmek için okuldan uzaklaştığını, varlığını onun için vazgeçilmez hale getirmeye çalıştığını, hiç aksamayan bir özenle ona baktığını biliyorum. Fanshawe için çok acı bir olaydı, belki de olanlar onun için haddinden fazlaydı, ama her şeyi makul karşılamış gibiydi; yalnızca gençlerde görülen türden bir cesaret gösteriyordu. Bu yüzden de, acaba olayın üstesinden gerçekten geldi mi

diye hep düşünmüşümdür.

Burada söz etmek istediğim bir şey daha kaldı. Bu dönemin sonunda, en sonunda, herkes Fanshawe'un babasının birkaç günden fazla dayanamayacağını düşünürken, Fanshawe'la ben, okuldan sonra arabayla gezmeye çıkıyorduk. Şubattı ve yola koyulduktan birkaç dakika sonra hafif bir kar yağışı başladı. Amaçsızca dolaşmaya başladık, komşu kasabalarda deliler gibi dolaştık, nerede olduğumuz hiç mi hiç umurumuzda değildi. Evden on, on beş mil uzakta bir mezarlığa geldik; mezarlığın kapısı açıktı ve nedendir bilmem, içeri girdik. Bir süre sonra arabayı durdurduk ve yaya dolaşmaya başladık. Mezar taşlarındaki yazıları okuduk, orada yatan ölülerin nasıl bir yaşam sürmüş olabileceklerini düşündük, suskunlaştık, biraz daha yürüdük, konuştuk, yine suskunlaştık. Kar iyiden iyiye bastırmış, yerler beyazlaşmaya başlamıştı. Mezarlığın ortalarında bir yerde, daha yeni kazılmış bir mezar vardı. Fanshawe'la ben mezarın başında durduk ve içine baktık. Hiç unutmuyorum, öyle sessizdi ki, dünya bizden öyle uzak görünüyordu ki. Uzun bir süre ikimizden de çıt çıkmadı, sonra Fanshawe mezarın içinde insanın kendisini nasıl hissettiğini merak ettiğini söyledi. Elime sıkı sıkı tutundu, yavaş yavaş mezarın içine indi. Ayakları mezarın dibine değince başını kaldırıp, yüzünde yarım yamalak bir gülümsemeyle bana baktı, sonra da ölmüş gibi sırt üstü uzandı. Hâlâ capcanlı gözümün önünde: ben aşağıya Fanshawe'a bakıyorum, o da gözlerini gökyüzüne dikmiş, yüzüne kar taneleri düştükçe, gözkapaklarını telaşlı telaşlı kırpıştırıyor.

Nereden aklıma geldiyse, çok küçüklüğümüzü, henüz dörtbeş yaşında olduğumuz günleri düşündüm. Fanshawe'ların evine yeni bir alet alınmıştı, bir televizyon belki. Fanshawe birkaç ay boyunca aletin karton kutusunu odasında tuttu. Oyuncaklarını hep paylaşırdı, ama bu kutunun değil içine bakmama ona elimi bile sürmeme izin vermedi. Bu kutu, bana dediğine göre, onun gizli yeriydi, içine girip de her yanından kapattığında, istediği yere gidebiliyor, istediği yerde olabiliyordu. Ama başka biri ku-

tuya girerse, kutunun büyüsü sonsuza değin yok olacaktı. Bu masala inandım ve kalbim biraz kırılmış da olsa üstelemedim. Onun odasında oynardık; ya sessizce askerlerimizi dizer ya da resim çizerdik, sonra da, durduk yerde Fanshawe kutusuna gireceğini söylerdi. Ben de, o sırada ne yapıyorsam ona devam ederdim, ama bunun yararı yoktu. Aklım fikrim Fanshawe'un kutunun içinde ne yaptığındaydı; o kutunun içindeyken, ben de onun başından geçen serüvenleri düşler dururdum. Ama bu serüvenlerin ne olduğunu asla öğrenemedim, çünkü Fanshawe'a göre, kutudan çıktıktan sonra içeride olan biten hakkında konuşmak da kurallara aykırıydı.

Bu açık mezarda da buna benzer bir şey oluyordu. Fanshawe aşağıda yalnız başınaydı, kafasında kendi düşünceleri, o dakikaları kendi başına yaşıyor ve ben orada olmama karşın, olay tümüyle benim dışımda gelişiyordu, sanki orada değilmişim gibi. Anladığım kadarıyla bu, Fanshawe'un, babasının ölümünü düşünme yoluydu. Yine, tam anlamıyla bir rastlantıydı bu: açık mezar orada hazır duruyordu ve Fanshawe mezarın kendisini çağırdığını hissetmişti. Öyküler ancak onları anlatabilecek olanların başından geçer demişti biri bir gün. Aynı şekilde, belki de yaşantılar, onları yaşayabilecek olanlara sunarlar kendilerini. Fakat bu zor bir konu, hiçbir şeyden de tam anlamıyla emin değilim. Orada öylece dikilmiş, Fanshawe'un mezardan çıkmasını bekliyor, bir yandan da aklından geçenleri kestirmeye çalışıyordum. Bir ara, onun gördüğünü görmeye bile çalıştım. Başımı kaldırıp kararan kış göğüne baktım ve her şeyin kardan bir karmaşa halinde üstüme üstüme geldiğini gördüm.

Arabaya geri dönene değin güneş batmıştı. Mezarlığın içinden gerisingeri, birbirimize tek söz etmeden yürüdük. On santim kadar kar yağmıştı ve sanki hiç durmayacakmış gibi, giderek yoğunlaşarak yağmayı sürdürüyordu. Arabaya ulaştık, içine girdik, sonra, beklenmedik bir şey oldu, araba çalışmadı. Arka tekerlekler çukura saplanmıştı ve ne yaparsak yapalım işe yaramıyordu. Arabayı ittik ama lastikler, her şey boşuna der gibi, o berbat sesi

çıkararak dönüp duruyordu. Yarım saat sonra vazgeçtik, istemeye istemeye arabayı orada bırakmaya karar verdik. Fırtınada eve dönmek için otostop yaptık. Sonunda eve vardığımızda iki saat daha geçmişti. O zaman öğrendik ki Fanshawe'un babası o gün öğleden sonra ölmüş.

3.

Bavulları açma cesaretini bulana değin birkaç gün geçti. Üzerinde çalıştığım makaleyi bitirdim, sinemaya gittim, başka zaman olsa geri çevireceğim davetleri kabul ettim. Fakat bu taktikler beni oyalamadı. Birçok şey benim tepkime bağlıydı ve düş kırıklığına uğrama olasılığıyla karşılaşmayı hiç mi hiç istemiyordum. Bana göre Fanshawe'un yapıtlarını ortadan kaldırmakla onu kendi ellerimle öldürmek aynı şeydi. Bana yok etmek yetkisi verilmişti, bir gövdeyi mezardan çıkarıp paramparça etmek yetkisi. Dayanılmaz bir durumdu ve bunda rolüm olmasını hiç istemiyordum. Bavullara dokunmadığım sürece, vicdanım rahat olacaktı. Öte yandan, bir söz vermiştim ve sözümü tutmayı sonsuza değin erteleyemezdim. Tam kendimi hazırlamış, işe koyulacakken, yeni bir korku sardı benliğimi. Fanshawe'un yapıtlarının kötü olmasını istemiyordum, ama iyi olmasını da istemediğimi keşfettim. Bu duyguyu açıklamam çok zor. Aramızdaki eski çekişmenin, Fanshawe'un zekâsının altında ezilmek istemeyişimin bunda etkisi çok tabii ki, fakat bir de tuzağa düşmüşlük duygusu vardı. Söz vermiştim. Bavulları açarsam, Fanshawe'un sözcüsü olacaktım ve istesem de, istemesem de onun adına konuşmayı sürdürecektim. Her iki olasılık da beni ürkütüyordu. Bir ölüm fermanı vermek yeterince kötüydü, ama ölmüş bir adamı temsil etmek daha iyi bir şey sayılmazdı doğrusu. Birkaç gün boyunca bu korkular arasında bocaladım durdum; hangisinin daha kötü olduğuna bir türlü karar veremedim. Tabii ki sonunda bavulları açtım. Fakat bu Fanshawe'dan çok Sophie içindi. Onu yeniden görmek istiyordum ve bu işe ne denli erken başlarsam, onu aramak için bir nedenim o denli çabuk olurdu.

Burada ayrıntıya girmek gibi bir niyetim yok. Artık Fanshawe'un yapıtının nasıl bir şey olduğunu herkes biliyor. Birçok in-

san okudu, tartıştı, üzerine yazılar yazıldı, araştırmalar yapıldı, kamuya mal oldu. Söylenecek bir şey varsa, o da kendi duygularımın pek de önemli olmadığını anlamanın bir iki saatten fazla zamanımı almadığı. Sözcükleri önemsemek, yazılmış olanın ucunun size dokunması, kitapların gücüne inanmak — bu diğerlerine baskın çıkıyordu ve bunun yanında kişinin yaşamı önemsiz kalıyordu. Bunu kendimle övünmek ya da yaptıklarımı daha iyi bir açıdan göstermek için söylemiyorum. Ben ilktim, ama bunun ötesinde beni diğerlerinden ayıracak bir şey de göremiyordum. Fanshawe'un yapıtı pek değerli olmasaydı, o zaman benim rolüm biraz farklı olacaktı, belki daha önemli, belki de öykünün sonucu açısından daha da hayati bir önemi olacaktı. Ama şu durumda, ben yalnızca görünmez bir alettim. Bir şey olmuştu ve ben yadsısam da, bavulu açmadım desem de, bu gerçek var olmayı sürdürecek, kendine özgü bir hızla önüne gelen her şeyi yıkıp geçecekti.

Konuyu hazmetmek, malzemeyi düzenlemek, müsveddeden temize çekmek ve el yazmalarını olabildiğince tarih sırasına koymak bir haftamı aldı. En eski parça 1963 tarihli (Fanshawe o zaman on altı yaşındaydı) bir şiirdi, en yenisiyse 1976 yılından kalmaydı (Fanshawe ortadan kaybolmadan yalnızca bir ay önce). Toplam, yüzün üzerinde şiir, üç roman (ikisi kısa, biri uzun), beş tane tek perdelik oyun ve içlerinde aklına geliveren şeylerin, skeçlerin, karalamaların, okuduğu kitaplar hakkındaki notların ve gelecekle ilgili projeler üzerine fikirlerin bulunduğu on üç tane de defter vardı. Mektup yoktu, günlük yoktu, Fanshawe'un özel yaşamına ilişkin tek bir ipucu bile yoktu. Ama bunu bekliyordum ben. İnsan arkasında iz bırakmadığından emin olmadan bütün dünyadan saklanıp durmaz ya. Yine de, bütün bu kâğıtlar arasında bir yerde benim adımdan söz edildiğini sanmıştım, keşke bir talimat ya da defterlerden birinin girişinde edebi yapıtlarına ne yapılmasına karar verecek kişinin ben olduğumu gösteren bir not olsaydı. Fakat hiçbir şey yoktu. Fanshawe beni tümüyle tek başıma bırakmıştı.

Sophie'yi aradım ve ertesi gece birlikte bir yemek ayarladım. Ödeme gücümün çok ötesinde, tanınmış bir Fransız lokantası önerdiğim düşünülürse, sanırım Fanshawe'un yapıtlarına tepkimi tahmin etmişti. Kutlama yapacağımıza ilişkin bundan başka pek bir ipucu vermemiştim. Her şeyin kendiliğinden gelişmesini istiyordum, aceleyle atılmış bir adım, zamansız bir hareket olmamalıydı. Fanshawe'un yapıtlarından emindim ama Sophie'yle apar topar birtakım işlere girişmekten çekiniyordum. Her şey nasıl davrandığıma bağlıydı ve daha işin başında bir gaf yapıp da her şeyi yüzüme gözüme bulaştırmak istemiyordum. Belki de o bilmiyordu ama Sophie'yle birbirimize bağlanmıştık artık, yalnızca Fanshawe'un yapıtlarını tanıtmak için birlikte olsak bile. Ama ben bundan daha fazlasını istiyordum, üstelik bunu Sophie de istesin istiyordum. İştahımla boğuşarak, kendimi temkinli olmaya ve ileride olup bitecekleri de hesaba katmaya zorladım.

Sophie siyah, ipek bir elbise giymişti, küçük gümüş küpeler takmış, saçlarını ensesini ortaya çıkaracak şekilde geriye taramıştı. Lokantaya girerken barda oturduğumu görünce, sıcacık, sırdaş bir gülümsemeyle baktı bana; sanki ne denli güzel olduğunu bildiğini, ama aynı zamanda durumu çok garip bulduğunu söylemek istiyordu; sanki bu durumdan zevk alıyor ama olabilecek tuhaf herhangi bir şeye de hazırlıklı gibiydi. Ona nefes kesici olduğunu söyledim, o da neredeyse havai bir tavırla Ben'in doğumundan sonra ilk kez gece dışarı çıktığını ve "farklı görünmek" istediğini söyledi. Ondan sonra, kendime hâkim oldum ve işten söz ettim. Şef garson bizi masamıza götürdüğünde (beyaz örtü, ağır gümüş çatal bıçak takımı, aramızda ince bir vazo içinde kırmızı bir lale) ikinci gülümsemesine Fanshawe'dan söz ederek karşılık verdim.

Söylediğim hiçbir şeye şaşırmış görünmüyordu. Ona göre yeni bir şey söylemiyordum, her şeyi daha önceden biliyor ve benim anlatmamla da sanki bildikleri doğrulanıyor gibiydi. Garip ama hiç heyecanlanmamıştı. Tavırlarında aklımı karıştıran

bir temkinlilik vardı, bu yüzden uzunca bir süre ne yapacağımı bilemedim. Sonra, yavaş yavaş, onun duygularının da benimkilerden farklı olmadığını anlamaya başladım. Fanshawe onun yaşamından çıkıp gitmişti; onun da kendisine dayatılan yüke karşı koymak için yeterli nedeni olabileceğini fark ettim. Fanshawe'un yapıtlarını yayınlatmakla, kendisini artık ortada olmayan bir adama adamakla, geçmişte yaşamaya zorlanacak ve kendisi için kurmak istediği gelecek nasıl olursa olsun, oynamak zorunda kalacağı rolün gölgesinde kalacaktı: yasal dul, ölmüş yazarın ilham perisi, trajik bir öykünün güzel kadın kahramanı. Hiç kimse bir kurmaca kahramanı olmak istemez, hele bu kurmaca gerçekleşirse hiç istemez. Sophie daha yirmi altı yaşındaydı. Başkasının aracılığıyla yaşamayacak denli gençti ve kendinin olmayan bir yaşamı istemeyecek denli de akıllıydı. Fanshawe'u sevip sevmediği değildi mesele. Fanshawe ölmüştü ve artık onu geçmişte bırakmanın zamanı gelmişti.

Bütün bunlar aynen böyle ifade edilmedi tabii. Ama bu duygular ortadaydı ve görmezden gelmek anlamsız olurdu. Benim de çekindiğim şeyler olduğunu düşünecek olursak, meşaleyi benim taşımam da çok garip olacaktı ama dizginleri elime almazsam, bu işi hiçbir zaman yapamayacağımı gördüm.

"Aslında senin karışman pek gerekli değil," dedim. "Kuşkusuz kafa kafaya vermemiz gerekiyor ama bu çok zamanını almaz. Kararları bana bırakmaya gönüllüysen, tasalanacak bir şey olacağını sanmıyorum."

"Elbette öyle yapacağım," dedi. "Bu konulardan hiçbir şey anlamam. Kendim yapmaya kalksam, beş dakika içinde serseme dönerim."

"Önemli olan ikimizin de aynı tarafta durduğumuzu bilmemiz," dedim. "Bana güvenip güvenmediğine bağlı her şey."

"Sana güveniyorum," dedi.

"Bana güvenmen için hiçbir neden yok ki," dedim. "Yani henüz yok."

"Biliyorum. Ama yine de güveniyorum sana."

"Öylesine mi?"

"Evet, öylesine."

Yine gülümsedi ve yemeğin geri kalan kısmında Fanshawe'un yapıtları hakkında hiçbir şey konuşmadık. Oysa konuyu bütün ayrıntılarıyla konuşmayı planlamıştım, nereden başlamamızın en iyisi olacağı, hangi yayıncıların ilgilenebileceği, kimlerle görüşmek gerektiği gibi şeyler, ama bunların artık bir önemi yok gibiydi. Sophie de bu konuyu konuşmuyor olmaktan hoşnut görünüyordu, ben de artık hiçbir şeyi tasa etmemesini söyledim diye neşesi yavaş yavaş geri geldi. Onca sıkıntıdan sonra, aylardır, biraz olsun unutmak fırsatı doğmuştu nihayet; bu yüzden, kendini o anın sıradan zevklerine bırakmakta ne denli kararlı olduğunu görmemek olanaksızdı: lokanta, yemek, çevremizdekilerin kahkahaları, başka bir yerde değil de burada olması. Bütün bunlar hoşuna gitmişti, keyfini niye bozacaktım ki?

O gece formumdaydım. Sophie bana ilham verdi de ısınmam fazla sürmedi. Ne fıkralar döktürdüm, öyküler anlattım, gümüş yemek takımıyla bir iki sihirbazlık numarası bile yaptım. O denli güzeldi ki gözlerimi ondan ayıramıyordum. Güldüğünü görmek, anlattıklarıma yüzünün nasıl tepki vereceğini görmek, gözlerini izlemek, el kol hareketlerini incelemek istiyordum. Kimbilir nasıl saçmaladım, ama bu karşı konmaz cazibe karşısında kendime hâkim olabilmek ve asıl amacımı gizlemek için elimden geleni yaptım. Zor olan buydu. Sophie'nin hayatında kimse olmadığını, yanında sıcak bir bedeni özlediğini biliyordum, ama peşinde olduğum bir gecelik bir şey değildi ve acele etseydim böyle olabilirdi. Daha erkendi ve sözünü bile etmediğimiz bağlantımız, bizi bir araya getiren görünmez güç, Fanshawe, hâlâ bizimleydi. Onun ortadan kaybolması biraz zaman alacaktı ve bu olana değin beklemek istediğimi fark etmiştim.

Bu da enfes bir gerilim yarattı. Gece ilerledikçe, en sıradan sözlerde bile erotik yan anlamlar belirmeye başladı. Sözcükler artık yalnızca sözcük olmaktan çıkmış, tuhaf sessizliklerin şifreleri olmuştu; sürekli olarak söylenen şeyin çevresinde dönüp

durduğumuz bir konuşma tarzıydı bu. Asıl konudan uzak durduğumuz sürece büyü bozulmayacak gibiydi. İşte böyle bir latifeye kaptırmıştık kendimizi ve ikimiz de oyundan caymaya niyetli olmadığımız için durum daha da güçleniyordu. Ne yaptığımızı biliyorduk ama aynı zamanda da bilmiyor gibi yapıyorduk. Sophie'yle flörtüm işte böyle başladı, usul usul, terbiyelice ve azar azar artarak.

Yemekten sonra, kasım sonunun karanlığında, yirmi dakika kadar yürüdük, sonra da geceyi şehrin merkezinde bir barda içki içerek notaladık. Sigara üstüne sigara içiyordum ve heyecanımı yalnızca bu ele veriyordu. Sophie, bir ara, Minnesota'da oturan ailesinden, kendinden küçük üç kız kardeşinden, sekiz yıl önce New York'a gelişinden, müzik çalışmalarından, öğretmenliğinden, gelecek sonbaharda yeniden işe başlayacağından söz etti, fakat esprili konuşma havasına öyle girmiştik ki, artık ağzımızdan çıkan her söz yeni bir kahkaha için vesile oluyordu. Bu böyle sürer giderdi ama bebek bakıcısını da unutmamak gerekiyordu; bu yüzden gece yarısına doğru sohbeti kısa kesip noktaladık. Onu evinin kapısına kadar götürdüm ve o geceki son irade gösterimde bulundum.

"Teşekkürler doktor," dedi Sophie. "Ameliyat başarıyla tamamlandı."

"Hastalarım arasında ölen olmadı," dedim. "Gülme gazı sayesinde. Vanayı açıyorum ve yavaş yavaş her şey yoluna giriyor."

"Bu gaz alışkanlık yapabilir."

"Mesele de bu zaten. Hastalar daha fazlası için gelir dururlar, bazen haftada iki üç ameliyat yaptığım olur. Park Caddesi'ndeki evimin ve Fransa'daki yazlığımın parasını nasıl çıkardım sanıyorsun?"

"Ya, demek gizli bir niyetin var?"

"Hiç kuşkun olmasın. Gözümü para bürüdü."

"Çok başarılı olmalısın."

"Öyleydim. Ama artık emekli oldum sayılır. Bu günlerde bir

hastaya kadar düştüm, onun da geri gelip gelmeyeceğinden emin değilim."

"Geri gelecek," dedi Sophie. Yüzünde, gördüğüm en utangaç, en ışıl ışıl gülümseme vardı. "Bundan emin olabilirsin."

"Bunu duyduğuma sevindim," dedim. "Sekreterime söyleyeyim de bundan sonra ne zaman buluşacağımızı ayarlasın."

"Ne denli çabuk olursa, o denli iyi olur. Bu uzun süreli tedavilerde zaman yitirmeye gelmez."

"Harika bir öğüt. Unutmayayım da biraz daha gülme gazı alayım."

"Evet doktor, öyle yapın. Buna gereksinmem olduğu kesin."

Birbirimize bir kez daha gülümsedikten sonra onu sıkıca kucakladım, dudaklarından hafifçe öptüm ve son hızımla merdivenlerden aşağı indim.

Dosdoğru eve gittim, uyku tutmayacağını anlayınca televizyonun karşısına geçip iki saat Marko Polo hakkında bir film izledim. Nihayet, saat dört sularında "Alacakaranlık Kuşağı"nın yeniden gösterilen bir bölümünü izlerken uyuyakalmışım.

İlk işim, büyük yayınevlerinden birinin editörlerinden Stuart Green'i aramak oldu. Onu pek iyi tanımıyordum ama aynı kentte büyümüştük ve kardeşi Roger, benle ve Fanshawe'la aynı okulda okumuştu. Stuart'ın Fanshawe'u anımsayacağını sanıyordum, evet buradan başlamak en doğrusuydu. Daha önceleri, belki üç dört kez, Stuart'a orada burada rastlamıştım; hep canayakın davranmış ve kendi deyişiyle "nerde o eski günler"den söz etmişti. Stuart'tan bir iş çıkıp çıkmayacağını bilmiyordum ama telefonda sesimi duyduğuna yeterince sevindi gibi geldi bana. O hafta bir öğleden sonra bürosunda buluşmaya karar verdik.

Stuart, Fanshawe adını bir yerden anımsıyordu. Hiç yabancı gelmiyordu ama bir türlü çıkaramıyordu. Belleğini azıcık harekete geçireyim dedim; ona Roger ve arkadaşlarından söz ettim, birden her şeyi anımsayıverdi. "Tabii, elbette ya," dedi. "Fanshawe. Şu olağanüstü küçük çocuk. Roger, onun büyüyünce devlet

başkanı olacağını söyler dururdu." İşte o, dedim, sonra da olan biteni anlattım.

Stuart kılı kırk yaran biriydi, papyon kravat takan, tüvit ceket giyen tipik bir Harvard'lıydı ve öyle ahım şahım biri olmamasına karşın yayın dünyasında adı entelektüele çıkmıştı. Şimdiye değin kendi adına hiç de boş durmuş sayılmazdı — daha otuz beşinde bile değildi ama isim yapmış bir editördü, işinde ciddiydi, sorumluluk sahibiydi ve yükselmekte olduğu da su götürmez bir gerçekti. Bütün bunları, Stuart'ın anlattığım türden bir hikâyeye kendini hemen kaptıracak biri olmadığını göstermek için anlatıyorum. Hiç de romantik sayılmazdı, çok temkinliydi ve her şeyi iş gibi ele alıyordu, ama yine de ilgilendiğini sezebiliyordum, hatta ben anlattıkça heyecanlandı bile.

Elbette, yitirecek bir şeyi yoktu ki. Fanshawe'un yazdıklarını beğenmezse, geri çevirir, olur biterdi. Reddetmek işinin can damarını oluşturuyordu, hiç duraksamadan yapardı bunu. Öte yandan, Fanshawe benim iddia ettiğim gibi bir yazarsa, onun yapıtını yayımlamak Stuart'ın ününe ün katardı. Adı sanı duyulmamış bir Amerikan dâhisini keşfetmiş olma şerefine ortak olacaktı ki bu atış onu birkaç yıl idare ederdi.

Fanshawe'un uzun romanının el yazmasını ona verdim. Sonunda, ya bütün yapıtları ya hiçbiri dedim; şiirler, oyunlar, öteki iki roman, ama bu roman Fanshawe'un en önemli yapıtıydı ve ilkin onun çıkması mantıklıydı. *Hiçistan*'ı kastediyordum tabii. Stuart romanın adını sevdiğini söyledi, ama benden romanı biraz anlatmamı isteyince, anlatmayayım dedim, kendin okursan daha iyi olur. Tepki olarak kaşlarından birini havaya kaldırdı (Oxford'da geçirdiği yıllar sırasında öğrendiği bir numara olmalı), sanki onunla oyun oynamamam gerektiğini ima ediyordu. Bildiğim kadarıyla oynamıyordum. Onu zorlamak istemiyordum o kadar. Kitap kendi kendini tanıtırdı, üstelik Stuart'ı romana hiçbir hazırlığı olmaksızın, öylesine, haritasız, pusulasız, elinden tutacak kimse olmadan girme zevkinden alıkoymak için de bir neden yoktu.

Beni tam üç hafta sonra aradı. Haber ne iyi, ne de kötüydü, ama umut var gibi görünüyordu. Stuart'ın dediğine göre editörlerin çoğu kitabın çıkması taraftarıydı, ama karar vermeden önce diğer yapıtlara da bir bakmak istiyorlardı. Bunu bekliyordum — belli bir temkinlilik, fazla riske girme endişesi— bu yüzden bütün el yazmalarını ertesi gün öğleden sonra getireceğimi söyledim.

"Garip bir kitap," dedi *Hiçistan*'ın masasının üstünde duran kopyasını göstererek. "Alışılagelmiş romanlar gibi değil. Alışılagelmiş herhangi bir şey gibi değil. Henüz bu kitabı programımıza alacağımız kesin değil, ama eğer alırsak, yayımlamak bir risk olur."

"Bunu biliyorum," dedim. "Ama işi ilginç yapan da bu."

"Ne yazık ki Fanshawe ortada değil. Onunla çalışmayı çok isterdim doğrusu. Bana göre, kitapta değiştirilmesi gereken yerler var, kesilmesi gereken bazı bölümler falan. O zaman kitap daha da güçlü olurdu."

"Bu editör burnubüyüklüğünden başka bir şey değil," dedim. "Elinize yeni bir yapıt geçince kırmızı kalemle saldırmamak sizin için çok zor olmalı. İşin aslı şu, bana göre şimdi karşı çıktığınız bölümler önünde sonunda size de anlamlı gelecek ve iyi ki onlara dokunmamışım diyeceksiniz."

"Zaman gösterecek," dedi Stuart, hemen teslim olmak istemediğinden. "Ama kuşkusuz," diye sürdürdü, "evet kuşkusuz bu adam yazmasını biliyor. Kitabı okuyalı iki haftadan fazla oldu ve o zamandan beri aklımdan çıkmıyor. İkide bir kafama takılıveriyor, üstelik hep garip zamanlarda. Tam duştan çıkarken, yolda yürürken, gece yatarken, kısacası bilinçli bir şekilde bir şeyi düşünmediğim her seferinde aklıma geliveriyor. Bu işte o denli çok kitap okursun ki, hepsi birbirine karışır. Ama Fanshawe'un kitabının eşi yok. Çok güçlü bir şey var onda, işin garip yanı bunun ne olduğunu ben de bilmiyorum."

"Belki de gerçek denek noktası bu," dedim. "Aynısı bana da oldu. Kitap insanın beyninde bir yere çakılıp kalıyor ve kurtula-

mıyorsun."

"Peki ya yazdığı öteki şeyler?"

"Aynı şey," dedim. "Aklından çıkaramıyorsun."

Stuart başını salladı. İlk kez gerçekten etkilenmişti, bu açıkça görülebiliyordu. Bu durum bir dakikadan fazla sürmedi ama o bir dakika içinde küstahlığından ve poz kesmesinden eser kalmamıştı, onu neredeyse sevmeye başlamıştım.

"Sanırım bir şeyler yapabiliriz," dedi. "Eğer dediğin gibiyse, gerçekten bir şeyler yapabiliriz sanıyorum."

Öyle de olacak, daha sonra olanların gösterdiği gibi, belki de Stuart'ın bile düşlemediği kadar çok şey yapacaktık. *Hiçistan* o ayın sonuna doğru kabul edildi, tabii ki diğer kitapların da yayın planına alınması kaydıyla. Avanstan bana düşen çeyrek pay sayesinde biraz zaman kazandım ve bu zamanı şiirleri düzenlemekle geçirdim. Oyunları sahnelemekle ilgilenirler mi diye gidip birkaç yönetmenle de konuştum. Sonunda o da oldu ve üç tane tek perdelik oyunun tek prodüksiyonla şehirdeki küçük tiyatrolardan birinde, *Hiçistan*'ın yayımlanmasından altı hafta kadar sonra sahnelenmesi kararlaştırıldı. O sırada, ara sıra bir şeyler yazdığım büyükçe dergilerden birinin editörünü de Fanshawe üzerine yazacağım yazıyı dergide yayımlamaya ikna ettim. Oldukça uzun ve egzotik bir deneme oldu, şimdiye değin yazdığım en güzel şeylerden biri oldu diye düşünmüştüm o sıralar. Denemem, *Hiçistan*'ın yayımlanmasından iki ay önce dergide yer alacaktı. Sanki her şey bir anda oluyordu.

Bütün bu olan bitene kendimi kaptırdığımı kabul ediyorum. Biri ötekine yol açıyordu ve ben daha ne olduğunu anlamadan küçük bir sanayi kuruluvermişti. Herhalde bir çeşit sanrıydı bu. Durmadan düğmelere basan, makina kolu çeken, vanaların bulunduğu bölmelerle elektrik devrelerinin bulunduğu kutular arasında koşuşturan bir mühendis gibi hissediyordum kendimi. Buraya bir parça yerleştiriyor, şurada bir düzeltme yapıyor ve derken bu makinanın kafamın içindeki bir uğultudan başka hiçbir şey olmayan homurtusunu, şakırtısını ve tıslamalarını dinliyor-

dum. Ben en görkemli hokus pokus makinasını bulmuş çılgın bir bilim adamıydım; bu makinadan ne denli çok duman, ne denli gürültü çıkarsa, ben de o denli mutlu oluyordum.

Belki bu kaçınılmazdı; belki başlayabilmek için biraz çılgın olmak gerekiyordu. Projeye ayak uydurmaya çalışmanın yarattığı gerginliği düşünürsek, Fanshawe'un başarısını kendiminkiyle bir tutmam gerekiyordu. Önemli bir işin içine yuvarlanmıştım, yaptıklarım beni doğruluyor, kendimi önemli hissetmemi sağlıyordu; Fanshawe'la ilgili hırslarımın içine daldıkça, kendimi giderek işin odak noktasında daha çok buluyordum. Bu bir mazeret değil, yalnızca olanları anlatıyorum. Şimdi geriye bakınca, başıma dert almışım diyorum, ama o zaman bundan hiç mi hiç haberim yoktu. Dahası, haberim olsa da pek bir şey fark etmezdi.

Bütün bunların altında, Sophie'yle ilişkiyi koparmama arzusu yatıyordu. Zaman geçtikçe, onu haftada üç dört kez aramak, onunla öğle yemeklerinde görüşmek ve Ben'i çevrede biraz gezdirmek bahanesiyle ona uğramak bana son derece olağan gelmeye başladı. Onu Stuart Green'le ve tiyatro yönetmeniyle tanıştırdım, kontratlarla ve diğer yasal konularla ilgilensin diye bir avukat tuttum. Sophie hiç telaşa kapılmaksızın günlük yaşamını sürdürüyor, bu buluşmaları iş görüşmelerinden çok iki arkadaşın ilişkisi gibi görüyor ve görüştüğümüz insanlara onun işlerinden benim sorumlu olduğumu özellikle belirtiyordu. Anladığım kadarıyla Fanshawe'a minnet borcu duymamaya kararlıydı ve her ne olsun ya da olmasın, mesafesini korumayı sürdürecekti. Kuşkusuz, para kazanıyor olmaktan hoşnuttu, ama bunu hiç de Fanshawe'un yapıtlarına bağlamıyordu. Bu, gökten zembille inmiş bir armağan ya da piyangodan çıkmış bir ikramiyeydi onun için, o kadar. Sophie kasırgayı hepten atlatmıştı. Durumun özündeki saçmalığı kavramıştı ve içinde açgözlülüğün zerresi olmadığından, hiçbir şeyi kendi çıkarı için kullanmayı da hiç düşünmediğinden para aklını başından almamıştı.

Ona kur yapmak için çok uğraştım. Kuşkusuz niyetim apa-

çık ortadaydı ama belki işe de yarıyordu bu. Sophie ona âşık olduğumu biliyordu ve üstüne atlamayışım, bana olan duygularını açığa vurmaya zorlamayışım, niyetimin ciddi olduğuna her şeyden çok ikna etmişti onu. Yine de sonsuza değin bekleyemezdim. Ölçülülüğün belli bir önemi vardır ama fazlası da ölümcül olabilir. Bir an geldi ki, artık birbirimizi yoklamadığımızı ve her şeyin çoktan yoluna girdiğini anladım. Şimdi bu anı düşününce, aşkın geleneksel dilini kullanma isteği duyuyorum. Ateş üzerine çeşitli eğretilemeler kullanmak istiyorum, kor gibi yanmaktan, dayanılmaz tutkuların önlerine dikilmiş dağları erittiğinden söz etmek istiyorum. Bu terimlerin modası geçmiş olduğunun farkındayım ama demek istediklerimi tam tamına anlattıklarına da inanıyorum. Benim için her şey değişmişti ve daha önce hiçbir anlamı olmayan sözcükler birdenbire bir şeyler ifade etmeye başlamıştı. Bu bir çeşit vahiydi ve bunu içime iyice sindirdiğimde bu denli basit bir şeyi öğrenmeden bunca zaman yaşamayı nasıl becerdiğime çok şaşırdım. Arzudan değil, arzu aracılığıyla iki insanın birlikte tek başına oldukları zaman yapabidiklerinden daha güçlü bir şeyi yaratabileceklerini anlamış olmaktan, bunu keşfetmekten söz ediyorum. Sanıyorum bu bilgi değiştirdi beni ve insan olduğumu daha çok duyumsattı bana. Sophie'ye ait olmakla, herkese de ait olduğumu düşünmeye başlamıştım. Dünyadaki gerçek yerim kendimin ötesinde bir yer oluvermişti ve bu yer benim içimde olsa bile, yeri tam tamına belirlenemezdi. Bu, benlik ile benlik-dışı arasında daracık bir aralıktı ve ben yaşamımda ilk kez bu "hiçbir yeri" dünyanın merkezi olarak görüyordum.

Otuzuncu doğum günümdü. Sophie'yi üç aydır tanıyordum ve o akşam birlikte olmamız için ısrar etmişti. İlkin, doğum günlerini hiçbir zaman önemsemediğimden, hevesli değildim, ama Sophie'nin bu günü kutlama isteğine sonunda boyun eğdim. Bana *Moby Dick*'in resimli, pahalı bir basımını satın almıştı. Beni iyi bir lokantada akşam yemeğine davet etti, sonra da önüme düşüp Metropolitan'da *Boris Godunov*'un bir temsilini izlemeye

götürdü. İlk kez kendimi bırakmıştım, ilk kez mutluluğum üzerine kafa yormuyordum, ilk kez kendimi dizginlemekten vazgeçmiştim ve duygularımı yönlendirmeye çalışmıyordum. Belki de Sophie'de yepyeni bir cesaret görmeye başlamıştım. Belki bir şeylere karar verdiğini, her ikimiz için de artık geri dönüş olmadığını anlatmaya çalışıyordu bana. Kararı her neyse, o gece her şeyin değiştiği, bundan sonra ne yapacağımız konusunda soracak sorumuzun kalmadığı gece oldu. Saat on bir buçukta onun dairesine döndük, Sophie uyuklamakta olan çocuk bakıcısına parasını verdi, sonra parmaklarımızın ucunda Ben'in odasına gittik, bir süre onun beşiğinde uyumasını izledik. Açık seçik anımsıyorum, ikimiz de tek söz etmedik, duyabildiğim tek ses Ben'in soluk alıp verişinin belli belirsiz gürültüsüydü. Beşiğin kenarından üzerine eğilip küçücük gövdesinin aldığı biçimi inceledik. Yüzükoyun yatmıştı, bacaklarını altına çekmiş, poposunu havaya kaldırmış, iki ya da üç parmağını da ağzına sokmuştu. Bana sanki bu yaptığımız çok uzun sürdü gibi geldi ama aslında bir iki dakikadan fazla geçmemişti; sonra ansızın, ikimiz de beşikten başımızı kaldırdık, birbirimize dönüp öpüşmeye başladık. Ondan sonra neler olduğunu anlatmak hiç de kolay değil doğrusu. Bu gibi şeylerin sözcüklere sığacağını sanmıyorum, onun için ifade etmeye çalışmak bence saçma olur. Ama bir şey söylenebilir belki, biz kesinlikle birbirimize âşık olmuştuk, hem de sırılsıklam, öyle ki dünya batsa ruhumuz duymazdı. Elimde değil, yine deyimlere, eğretilemelere daldım işte. Ama bunun konumuzla bir ilgisi yok. Bu konudan söz edip edemeyişim olup bitenleri değiştirmez. İşin aslı şu: böylesi bir öpüşün olabileceğini bilmezdim ve yaşamım boyunca da bir daha öyle öpüşebileceğimi sanmıyorum.

4.

O geceyi Sophie'nin koynunda geçirdim ve ondan sonra da bundan vazgeçmek olanaksızlaştı. Gündüz, çalışmak için kendi daireme gidiyor, ama her akşam Sophie'ye dönüyordum. Evin bir parçası olmuştum; yemek için alışveriş yapıyor, Ben'in bezlerini değiştiriyor, çöpü döküyordum. Kısacası, başka biriyle şimdiye değin hiç olmadığım kadar yakın bir ilişki içindeydim. Aylar geçti ve kendim de çok hayret ederek böyle bir yaşamı gayet iyi becerebildiğimi keşfettim. Sophie'yle birlikte olmak için yaratılmıştım ve giderek güçlendiğimi, onun beni şimdiye değin hiç olmadığım denli mutlu bir insan yaptığını anlamaya başlamıştım. Fanshawe'un bizi bir araya getirmesi ne garip bir tecelliydi. Ortadan yok olmasaydı, bunların hiçbiri olmayacaktı. Ona borçluydum, ama yapıtları için bir şeyler yapmaktan başka borcumu ödeme olanağım yoktu.

Makalem yayımlanmış ve göründüğü kadarıyla istenen etkiyi yapmıştı. Stuart Green beni arayıp "turnayı gözünden vurduk," dedi. Daha sonra ne demek istediğini anladım; kitabı yayımlamaya karar verdiği için şimdi kendisini daha rahat hissediyordu. Makalenin uyandırdığı ilgiye bakılırsa, Fanshawe pek yakında meşhur olacak demekti. Sonra *Hiçistan* çıktı, kitap hakkında yazılan bütün eleştiriler de iyiydi, bazıları olağanüstüydü. Bir insanın ümit edebileceği her şey vardı. Her yazarın hayal ettiği peri masalıydı bu, kabul etmeliyim ki ben bile biraz şaşırdım. Böyle şeyler gerçek dünyada pek olmaz. Kitabın yayımlanmasından yalnızca birkaç hafta sonra, satışlar tahmin edilenin çok çok üstüne çıkmıştı. Sonunda ikinci basım yapılmış, gazetelere ve dergilere kitabın ilanları verilmiş ve ertesi yıl daha ucuz bir basımı yapılabilmesi için hakları başka bir şirkete satılmıştı. Kitabın ticari anlamda en çok satan kitaplar listesine girdiğini ya-

da Sophie'nin milyoner olma yolunda olduğunu söylemek istemiyorum ama Fanshawe'un yapıtlarının ciddiyetiyle zorluğunu ve okuyucunun bu tür yapıtlardan hoşlanmadığını düşünürsek olanaksız sandığımız bir başarı elde edilmişti.

Bir anlamda, öykü burada bitmeli. Genç yetenek ölmüştü ama yapıtları yaşayacak, adı yıllarca dillerden düşmeyecekti. Yazarın çocukluk arkadaşı genç, güzel dulu kurtarmıştı ve ömürlerinin sonuna kadar birlikte mutlu yaşayacaklardı. İşte öykünün böyle son bulması gerekiyordu, selam verilip perde kapanacaktı. Oysa işler böyle gitmedi, bunların yalnızca bir başlangıç olduğu çıktı ortaya. Şimdiye değin anlattıklarım bir girişti yalnızca; bundan sonra anlatacaklarımın kısa bir özetiydi. Anlatacak başka bir şey olmasa, hiçbir şey olmazdı; çünkü o zaman hiçbir şey beni bunları anlatmaya zorlayamazdı. Bir adamın yüreğini dünyaya açmasını yalnızca karanlık sağlayabilir; olan biten hakkında düşünmeye başladığımda her yanımı saransa yalnızca karanlık. Olan biteni yazmak cesaret istiyor belki, ancak yazmaktan başka kurtuluş yolumun olmadığını da biliyorum. Ama gerçeği anlatmayı becersem bile kurtulacağımdan emin değilim. Sonu olmayan öyküler uzadıkça uzar ve böylesi bir öyküye yakalanmak o öyküdeki rolünüz bitmeden öleceğiniz anlamına gelir. Tek umudum birazdan anlatacaklarımın bir sonu olduğu ve karanlıkta bir yerde rahat bir soluk alabileceğim. Bu umuda cesaret diyebiliriz, ama umut etmek için bir neden olup olmadığı da büsbütün ayrı bir konu.

Oyunlar sahnelenmeye başlayalı yaklaşık üç hafta olmuştu. Geceyi her zaman olduğu gibi Sophie'nin dairesinde geçirmiştim, sabahleyin biraz çalışmak için kentteki daireme gittim. Dört ya da beş şiir kitabı üzerine bir yazı, hani şu insanı sinir eden karman çorman yazılardan, yazmak zorunda olduğumu anımsıyorum, üstelik dikkatimi toplamakta da güçlük çekiyordum. Aklım masamdaki kitaplardan çok uzaktaydı, bu yüzden her beş dakikada bir sandalyemden kalkıp odada bir aşağı bir yukarı dolaşıyordum. Bir gün önce, Stuart Green bana garip bir şey anlat-

mıştı, kendimi onun söylediklerini düşünmekten alamıyordum. Stuart'a göre, insanlar giderek Fanshawe diye birinin olmadığına inanmaya başlamışlar. Söylentiye göre, ben oyun olsun diye Fanshawe'u uydurmuşum, kitapları da aslında ben yazmışım. Buna ilk tepkim gülmek oldu, hatta Shakespeare'in de aslında hiç oyun falan yazmadığı konusunda espriler yaptım. Ama biraz düşündükten sonra bu söylentiyi iltifat olarak mı alsam, yoksa hakaret mi, bilemedim. İnsanlar benim doğruyu söylediğime niye inanmıyorlardı ki? Ben yazmış olsam, bu denli çok yapıt yaratma zahmetine girdikten sonra kaymağını kendim yemeyi neden istemeyeyim ki? Öte yandan, insanlar benim *Hiçistan* gibi iyi bir kitabı gerçekten de yazabileceğimi sanmışlar mıydı? Şunun ayrımına vardım: Fanshawe'un yazdıkları tükenince, onun adını kullanarak bir iki kitap da ben yazabilir ve onunmuş gibi piyasaya sürebilirdim. Kuşkusuz böyle bir şey yapacak değildim, ama bunu düşünmek bile aklıma türlü türlü garip fikirler soktu: Bir yazarın kitabının üstüne kendi adını koyması ne demektir, bazı yazarlar neden bir takma adın arkasına gizlenmeyi yeğlerler, bir yazarın gerçek bir yaşamı var mıdır yok mudur gibisinden sorular. Takma ad kullanarak bir şeyler yazmak, kendine gizli bir kimlik uydurmak, bana çok zevkli olur gibi geldi, sonra da neden bu fikir beni bu denli çok çekti diye düşünmeye başladım. Düşünceden düşünceye geçiyordum, bu konuda düşünmeyi kestiğimde, bir de baktım ki sabahı boşa harcamışım.

Saat on bir buçuk olmuş, posta saati gelmişti, asansöre binip her günkü yolculuğumu yaparak posta kutumda bir şey var mı yok mu bakmaya indim. Bu benim için daima günün en önemli anı olmuştur, kutuya yaklaşırken hep heyecanlanırdım. Kutuda hep iyi bir haber, beklenmedik bir çek, bir iş teklifi, bir şekilde yaşamımı değiştirecek bir mektup alacağım umudunu taşırdım; bu beklenti öylesine alışkanlık halini almıştı ki posta kutusuna giderken telaşlanmadan edemez olmuştum. Bu kutu benim gizli bölgemdi, dünyada yalnızca bana ait olan tek yerdi. Yine de, benim dış dünyayla olan ilişkimi kuruyordu ve büyülü karanlığın-

da bir şeylerin olmasını sağlayacak güç vardı.

O gün yalnızca bir mektup gelmişti bana. Düz, beyaz bir zarf içindeydi, New York damgalıydı ve gönderenin adresi yoktu. El yazısı tanıdık değildi (adım ve adresim büyük harflerle yazılmıştı), kimden olduğunu tahmin etmeye girişememiştim bile. Zarfı asansörde açtım, işte o zaman, dokuzuncu kata çıkarken, dünya başıma yıkılıyor sandım.

"Sana yazdığım için bana kızma," diye başlıyordu mektup. "Yüreğine indirmek riskini göze alarak sana son bir şey söylemek istedim. Yaptıkların için teşekkür etmek istiyorum. Bu işi senden iyi kimsenin yapamayacağını biliyordum ama her şey beklediğimden çok daha iyi gerçekleşti. Olanaksızı gerçekleştirdin, sana müteşekkirim. Sophie ve çocuk güvende, onun için de artık vicdanım rahat yaşayabilirim.

"Burada, yaptığıma bir açıklama getirmek değil niyetim. Bu mektuba karşın benim hayatta olmadığımı düşünmeni istiyorum. Hiçbir şey bundan daha önemli olamaz. Hiç kimseye benden haber aldığını söylememelisin. Beni kimse bulamaz ve bu konuda konuşmak da başımıza dert açmaktan başka bir işe yaramaz. Her şeyden önemlisi sakın Sophie'ye bir şey söyleme. Beni boşamasını sağla, sonra da vakit geçirmeden evlen onunla. Beni kırmayacağını biliyorum, tanrı senden razı olsun. Çocuğun bir babası olmalı ve bu konuda güveneceğim tek kişi sensin.

"Aklımı kaçırmış değilim, bunu bilmeni istiyorum. Gerekli bazı kararlar aldım, insanlar acı çekti ama çekip gitmek şimdiye değin yaptığım en iyi şeydi.

"Ortadan kaybolduğum günden yedi yıl sonra öleceğim. Kendi fermanımı kendim yazdım ve bu konuda itirazlara kulak asılmayacaktır.

"Rica ediyorum beni arama sakın. Bulunmak istemiyorum, üstelik yaşamımın geri kalan kısmını uygun gördüğüm şekilde yaşamak benim de hakkım. Tehdit etmekten hiç hoşlanmam ama seni uyarayım: şans eseri izimi bulmayı becerirsen, seni öldürürüm.

"Yazdıklarımın bu denli ilgi toplaması beni çok memnun etti. Böyle bir şeyin olabileceği aklımın ucundan geçmezdi. Ama şimdi bunlar bana çok yabancı. Kitap yazmak benim için başka bir yaşamda kaldı, şimdi düşününce içim ürperiyor. Beş kuruş para istemeyeceğim, hepsini memnuniyetle sana ve Sophie'ye veriyorum. Yazmak beni uzun süre etkisi altına alan bir bulaşıcı hastalık gibiydi ama artık iyileştim.

"Bir daha seninle temasa geçmeyeceğim, yüreğini ferah tut. Artık benden kurtuldun. Sana uzun ve mutlu bir yaşam dilerim. İşlerin bu duruma gelmesi çok daha iyi oldu. Sen benim dostumsun ve tek umudum hep aynı insan olarak kalman. Bana bakma sen, şans dile yeter."

Mektubun altında imza yoktu. Bir iki saat boyunca bunun bir şaka olduğunu düşündüm. Fanshawe yazmışsa niye imza atmamıştı? Mektubun bir oyun olduğuna inanmak, gerçek olduğunu yadsımak için bir mazeret aradığımdan bu ipucuna sarılmıştım. Ama bu iyimserliğim fazla sürmedi; yavaş yavaş gerçeği kabul etmeye zorladım kendimi. İmza atmayışının birçok nedeni olabilirdi, üstelik düşündükçe mektubun gerçek olduğunu kanıtlayacak ipucunun bu olduğunu anladım. Şaka olsa, bunu yapan kişi Fanshawe'un adını yazarak daha inandırıcı olmaya çalışırdı, Fanshawe ise bunun üzerinde durmazdı bile. Yalnızca amacı oyun oynamak olmayan birisi böylesine açık bir hatayı yapacak denli kendine güvenebilirdi. Bir de mektubun sonunda söyledikleri var: "...hep aynı insan olarak kalman. Bana bakma sen..." Bu Fanshawe'un başka birisi olduğu anlamına mı geliyordu? Kuşkusuz başka bir kimliği vardı, ama nasıl yaşıyordu, neredeydi? Zarftaki damgada New York yazması bir ipucuydu belki ama izini kaybettirmek, yanlış bilgi vermek için özellikle yapmış olabilirdi. Fanshawe son derece dikkatli biriydi. Mektubu defalarca okudum, çözümlemeye çalıştım, açık verdiği bir yer aradım, satır aralarını kurcaladım, ama hiçbir şey elde edemedim. Mektup kesinlikle şeffaf değildi, içine girmeye her çabalayışımda karşıma kesif bir karanlık çıkıyordu. Sonunda vazgeç-

tim, mektubu masamın bir çekmecesine koydum ve artık yitik biri olduğumu ve benim için hiçbir şeyin aynı olmayacağını kabul ettim.

Sanırım beni en çok rahatsız eden şey kendi aptallığımdı. Geriye baktığımda gördüm ki bütün gerçekler bana ta işin başında Sophie'yle karşılaştığımda sunulmuştu. Fanshawe yıllarca hiçbir şey yayımlamamıştı, sonra karısına ona bir şey olduğunda ne yapması gerektiğini söylemişti (benimle temas kurmasını ve yazdıklarını yayımlatmamı) ve sonra da ortadan kaybolmuştu. Her şey bu denli açıktı. Adam çekip gitmek istemişti ve gitmişti. Bir gün kalkıp hamile karısını terk etmişti ve kadın da ona güvendiği için, böyle bir şeyi yapmasına hiç anlam veremediği için, onun ölmüş olduğuna inanmaktan başka bir şey yapamamıştı. Sophie kendi kendini aldatmıştı ama onun yerinde kim olsa böyle yapardı. Benimse böyle bir mazeretim yoktu. İşin başından beri bir an olsun durup olan biteni kendi açımdan düşünmemiştim. Hiç duraksamadan Sophie'yle ilişki kurmuş, onun gerçekleri yanlış yorumlamasına göz yummuş, sonra da düşünmeyi hepten bir kenara bırakmıştım. İnsanlar bundan daha önemsiz suçlar için kurşuna dizilmişlerdir.

Günler geçti. Bütün içgüdülerim Sophie'ye güvenmem ve mektubu ona göstermem gerektiğini söylüyordu ama bunu bir türlü yapamıyordum. Nasıl bir tepki göstereceğinden emin olamıyor ve çok korkuyordum. Kendimi daha güçlü hissettiğim anlarda, hiç konuşmamanın Sophie'yi esirgemenin tek yolu olduğuna kendimi inandırmaya çalışıyordum. Fanshawe'un kendisini terk ettiğini bilmesinin ona ne yararı olabilirdi ki? Olan bitenlerden kendisini sorumlu tutacaktı ve ben onun incinmesini istemiyordum. Fakat bu soylu sessizliğin altında, panik ve korku sessizliği de vardı. Fanshawe yaşıyordu, iyi de bunu Sophie'ye söylersem bize ne olacaktı? Sophie'nin ona dönmek isteyebileceği düşüncesi bana çok ağır geliyordu, bu yüzden de olacakları düşünmemeye çalışıyordum. İşte asıl başarısız olduğum konu buydu. Sophie'nin beni sevdiğinden gerçekten emin olabilseydim,

her şeyi göze alabilirdim. Ama şu anda başka bir seçeneğim yok gibi görünüyordu ve Fanshawe'un benden yapmamı istediği şeyi yaptım, onun için değil, kendim için. Sırrımı içime gömdüm ve dilimi tutmayı öğrendim.

Birkaç gün daha geçtikten sonra Sophie'ye evlenme teklif ettim. Bu konuyu daha önce de konuşmuştuk ama bu kez konuşmaktan öteye gittim ve teklifimde ciddi olduğumu açıkça belli ettim. Hiç de kişiliğime uygun davranmıyordum (soğuk ve kararlı) ama elimde değildi. Durumun belirsizliği dayanılır gibi değildi ve artık bu işe hemen, oracıkta bir son vermeliydim. Sophie bendeki bu değişikliğin ayırdına varmıştı ama gerçek nedenden haberi olmadığı için tutkunun fazlalığındandır, çok istediği bir şeyin özlemini çeken gergin ve ateşli bir erkek böyle davranır diye yorumladı (ki bu da doğruydu). Evet dedi, benimle evlenecekti. Beni reddedeceğini nasıl düşünebilirmişim ki?

"Ben'i de evlat edinmek istiyorum," dedim. "Ona soyadımı vermek istiyorum. Benim babası olduğumu düşünerek büyümesini istiyorum."

Sophie de öyle olmasını istediğini söyledi. Üçümüz için de yapılabilecek en iyi şey buydu.

"Ve bu iş hemen olsun istiyorum," diye sürdürdüm konuşmayı, "mümkün olduğunca çabuk. New York'ta bir yıldan önce boşanamazsın, bu kadar bekleyemem. Ama başka yerler var, Alabama, Nevada, Meksiko, her yer olabilir. Bir tatile çıkabiliriz, geri dönene değin, benimle evlenmekte serbest olursun."

Sophie bunun kulağa hoş geldiğini söyledi, "benimle evlenmekte serbest olursun." Bunun için bir yere gitmek gerekiyorsa, gidermiş, istediğim her yere gidermiş.

"Hem," dedim, "Fanshawe gideli bir yıldan fazla oldu, neredeyse bir buçuk yıl. Ölmüş birinin öldüğünün resmen ilan edilebilmesi için yedi yıl geçmesi gerek. Hayat geçiyor, her şey olup bitiyor. Bir düşün, birbirimizi hemen hemen bir yıldır tanıyoruz."

"Tam tarihini söylemek gerekirse," dedi Sophie, "şu kapı-

dan içeri girdiğin gün yirmi beş kasım, bin dokuz yüz yetmiş altıydı. Sekiz gün içinde tam bir yıl olacak."

"Unutmamışsın."

"Nasıl unuturum! Yaşamımın en önemli günüydü."

Kasımın yirmi yedisinde bir uçağa atlayıp Alabama'daki Birmingham'a gittik ve aralığın ilk haftasında New York'a döndük. Ayın on birinde belediye binasında evlendik, daha sonra da yirmi kadar arkadaşımızla içkili bir partiye gittik. Geceyi Plaza'da geçirdik, sabah odamızda kahvaltı yaptık ve aynı günün akşamı Ben'i de yanımıza alıp Minnesota'ya uçtuk. Ayın on sekizinde, Sophie'nin annesi babası bizim için evlerinde bir düğün partisi verdi, ayın yirmi dördünde ise Norveç Noeli'ni kutladık. İki gün sonra Sophie'yle ben karları geride bırakıp bir buçuk haftalığına Bermuda'ya gittik, sonra Ben'i almak için Minnesota'ya döndük. New York'a döner dönmez yeni bir daire aramaya karar verdik. Uçağa bindikten yaklaşık bir saat sonra Batı Pennsylvania semalarında Ben kucağıma işedi. Pantolonumdaki geniş lekeyi gösterdiğimde güldü, ellerini çırptı, sonra da gözlerimin içine bakarak, bana ilk kez Ba-ba dedi.

5.

Günlük işlere kendimi kaptırmıştım. Aylar geçti, yavaş yavaş her şeyin yolunda olduğuna inanmaya başlamıştım. Benimki tilki ininde yaşamaya benziyordu ama Sophie'yle Ben de yanımdaydı, üstelik bütün istediğim de buydu. Başımı delikten dışarı çıkarmadığım sürece bizim için hiçbir tehlike yoktu.

Şubatta, Riverside Sokağı'nda bir daireye taşındık. Eve yerleşmemiz bahar ortasını buldu ve Fanshawe'a kafa yorma fırsatım pek olmadı. Mektup aklımdan tümüyle uçup gitmediyse bile, eskisi gibi tehdit unsuru değildi. Artık Sophie'yle birlikte güven içindeydik ve bizi hiçbir şey ayıramazdı, Fanshawe capcanlı çıkıp gelse bile. Ya da o sıralarda bu konuyu düşündüğümde bana öyle geliyordu. Şimdi anlıyorum kendimi nasıl da aldattığımı, ama bunu çok sonra anlayacaktım. Sözlükteki karşılığına bakacak olursanız, düşünce ayırdında olduğunuz bir şeydir. Fanshawe'u düşünmeden bir günümün bile geçmediğinin, bunca zamandır gece gündüz hep içimde olduğunun o sıralarda pek bilincinde değildim. Hem, sizi bir düşüncedir aldığının ayırdında değilseniz, gerçekten düşündüğünüzü söyleyebilir misiniz? Belki de bir hayalet beni ele geçirmişti, ama hiçbir işaret, neler olup bittiğini bana anlatacak hiçbir ipucu yoktu.

Günlük yaşam dopdolu geçiyordu. Yıllardır yaptığımdan daha az iş yaptığımın hiç de ayırdında değildim. Sabahları evden çıkıp gideceğim bir işim yoktu, Sophie'yle Ben de benimle birlikte evde olduklarından, çalışma masamdan uzak duruşuma mazeret bulmam zor değildi. Çalışma programım eski yoğunluğunu yitirmişti. Her gün sabah saat tam dokuzda çalışmaya başlamak yerine, bazen saat on bir, on bir buçuktan önce küçük odama girmiyordum. Üstüne üstlük, Sophie'nin evde olması da sürekli bir tahrik unsuruydu. Ben hâlâ günde bir iki kez uyuyor,

o uyuyunca ev sessizleşiyor ve bu sessizlikte Sophie'nin vücudunu düşünmemek çok zorlaşıyordu. Çoğunlukla sevişiyorduk. Sophie de benim kadar açtı ve haftalar geçtikçe evimiz erotikleşmiş, cinsel fantezilerimizi gerçekleştirdiğimiz bir yere dönüşmüştü. Bastırdığımız iç dünyamız yüzeye çıkmıştı. Her oda bambaşka anılarla dolup taşmış, her köşe bambaşka anlar çağrıştırır olmuştu, öyle ki günlük yaşamın en sakin zamanlarında bile, küçük bir halı ya da bir kapının eşiği artık kesinlikle herhangi bir şey olmaktan çıkıp, yaşanmış bir anın heyecanının, erotik yaşamımızın yankıları haline gelmişti. Arzu paradoksuna dalıp gitmiştik. Birbirimize olan gereksinmemiz bitmek tükenmek bilmiyordu ve bu gereksinme doyuruldukça, daha da büyüyordu.

Arada sırada Sophie iş aramaktan söz ediyordu ama ikimiz de bunun pek acelesi olmadığını düşünüyorduk. Para sıkıntımız yoktu, bir miktar biriktirebiliyorduk bile. Fanshawe'un bir sonraki kitabı *Mucizeler* yayımlanmak üzereydi ve onun kontratından aldığımız avans *Hiçistan*'ınkinden çok daha fazlaydı. Stuart'la birlikte hazırladığımız programa göre, şiirler *Mucizeler*'den altı ay sonra çıkacak, sonra da Fanshawe'un ilk romanı *Karartmalar* ve en son olarak da oyunları yayımlanacaktı. *Hiçistan*'ın telif hakları o mart ayında gönderilmeye başlanmıştı, birdenbire elimize geçen çekler sayesinde para sorunu diye bir şey kalmamıştı. Başıma gelen birçok şey gibi bu da yeni bir yaşantıydı benim için. Son sekiz ya da dokuz yıldır yaşamım bir itiş kakış içinde, çılgınlar gibi aptal bir makaleden ötekine atlamakla geçmişti; bir iki ay süresince iki yakamı bir araya getireceğimden emin olduğumda kendimi şanslı addederdim. İçimde sürekli bir endişe olurdu, bu bütün hücrelerime, kanıma işlemişti ve gaz faturasını ödeyip ödeyemeyeceğimi düşünmeden soluk alıp vermenin ne demek olduğunu bilmezdim. Kendimi bildim bileli ilk kez, artık böyle şeylere kafa yormak zorunda olmadığımı gördüm. Bir sabah, masamda oturmuş bir makalenin son tümcesine koymak istediğim bir deyimi anımsamaya çalışırken, bana ikinci bir şans verildiğini anlayıverdim. Bundan vazgeçip yeni baştan başlaya-

bilirdim. Artık makale yazmak zorunda değildim. Başka işlere yönelebilir, hep yapmak istediğim şeyleri yapabilirdim. Bu kendimi kurtarmam için bana tanınan bir şanstı ve bu şansı kullanmamak aptallık olurdu.

Birkaç hafta daha geçti. Her sabah odama giriyordum ama hiçbir şey olmuyordu. Kuramsal olarak konuşmak gerekirse, esin perileri geliyor gibiydi ve çalışmadığım zamanlarda kafam bir sürü fikirle dolup taşıyordu. Ama kâğıda bir şeyler yazmak için ne zaman masa başına geçsem, fikirlerim uçup gidiyordu. Kalemi kaldırdığım anda sözcükler yok oluyordu. Kafamda birçok tasarı biçimlendirmiştim ama gerçek anlamda hiçbir şey oluşmuyordu ve hepsinden teker teker vazgeçiyordum. Başarısızlığımı açıklayabilmek için mazeretler arıyordum. Bu mesele değildi, çok geçmeden bir yığın gerekçe bulmuştum: evlilik yaşamına ayak uydurmak zorunda oluşum, babalık sorumluluklarım, yeni çalışma odam (çok küçük geliyordu bana), belli bir tarihte bir işi bitirme alışkanlığımın kalmamış olması, Sophie'nin vücudu, ansızın gelen bu para yağmuru, her şey. Birkaç gün, bir dedektif romanı yazsam diye oyalandım, ama olay örgüsünde takılıp kaldım ve bir türlü parçaları bir araya getiremedim. Her şeyi oluruna bırakmış, bu tembelliğin kuvvet topladığımın kanıtı olduğuna inanmaya çalışarak kendimi avutuyordum. Bir aydan uzun bir süre boyunca kitaplardan bölümler kopya etmekten başka bir iş yapmadım. Bunlardan birini, Spinoza'nın bir sözünü, duvarıma iliştirmiştim: "Ve yazmak istemediğini düşlediğinde, yazmak istediğini düşleme gücünden yoksundur; ve yazmak istediğini düşlediğinde de, yazmak istemediğini düşleme gücünden yoksundur."

Bu durgunluk döneminden kendimi çekip çıkarabilirdim. Bunun sürekli mi yoksa geçici bir durum mu olduğunu hâlâ bilmiyorum. Ama düşünüyorum da bir süre için de olsa gerçekten yitmiş biriydim, kendi içime gömülmüş, debelenip duruyordum ama bu, umutsuz bir vaka olduğum anlamına gelmemeli. Bana bir şeyler oluyordu. Büyük değişimler yaşıyordum, bunların be-

ni nereye sürüklediğini söyleyebilmek için henüz çok erkendi. Derken, birdenbire bir çözüm baş gösterdi. Çözüm fazla olumlu gelirse, uzlaşma diyebiliriz. Her ne ise, buna karşı hiç direnmiyordum. Çok zayıf olduğum bir anda vurmuştu beni ve aklım pek başımda değildi. Bu benim ikinci hatamdı ve doğrudan ilkinin sonucuydu.

Bir gün, Yukarı Doğu Yakası'ndaki bürosunun yakınlarında Stuart'la öğle yemeği yiyorduk. Yemeğin ortasına doğru, Fanshawe ile ilgili söylentilerden yeniden söz etmeye başladı, anladım ki o da kuşkulanmaya başlamıştı. Konu öylesine büyüleyiciydi ki kendisini alıkoyamıyordu. Benimle el birliği yapıyormuş gibi oyunbaz bir tavır içindeydi, ama bu tavırların ardına sığınarak beni tuzağa düşürüp itiraf ettirmeye çalıştığından kuşkulanmaya başladım. Bir süre bu oyunu oynadım, sonra oyundan sıkılıp, bu işi kökünden halledecek tek çözüm yolunun Fanshawe'un yaşamöyküsünü yayımlamak olduğunu söyledim. Bunu bütün masumiyetimle söyledim (en mantıklısı bu, demek istemiştim, teklif falan yapmıyordum), ama Stuart bu fikri çok beğendi. Birden coştu: elbette, elbette, Fanshawe efsanesini anlatırız, tabii ya, bu kadar işte, gerçek öykü en sonunda ortaya çıkacak. Birkaç dakika içinde her şeyi planlamıştı. Ben bir kitap yazacaktım. Bu kitap, Fanshawe'un yapıtlarının hepsi ortaya çıktıktan sonra yayımlanacaktı, bu yüzden istediğim kadar vaktim vardı, iki yıl, üç yıl, ne kadar istersem. Harika bir kitap olacak, diye ekledi Stuart, Fanshawe'a yaraşır bir kitap olacakmış ve bana çok güveniyormuş, bu işin üstesinden gelebileceğimi biliyormuş falan. Teklife hazırlıksız yakalanmıştım, o yüzden şakaya vurdum. Fakat Stuart çok ciddiydi ve teklifi geri çevirmeme göz yummaya niyeti yoktu. Biraz düşün, dedi, kararını sonra bildir. Hiç de hevesli değildim ama nezaketen düşüneceğimi söyledim. Ayın sonuna değin ona kesin kararımı bildirecektim.

O gece bu konuyu Sophie'yle konuştum, ama onunla içtenlikle konuşamadığımdan, sohbetimizin bana pek yararı olmadı.

"Nasıl istersen," dedi. "Yapmak istiyorsan bence duraksa-

mamalısın."

"Seni rahatsız etmez mi?"

"Hayır. Sanmıyorum. Zaten er geç onun hakkında bir kitap yazılacağını biliyordum. Bu olacaksa, bir an önce senin tarafından yapılması daha iyi olur."

"Senin Fanshawe'la olan ilişkinden de söz edeceğim. Garip olacak."

"Birkaç sayfa yeter. Yazan kişi sen olursan endişe etmem."

"Olabilir," dedim, başka ne diyeceğimi bilemiyordum. "Zor olan yanı, sanırım, Fanshawe'la bu denli haşır neşir olmak isteyip istemediğim. Belki bıraksak da yok olsa artık."

"Kararı sen ver. Ama unutma, sen bu kitabı herkesten daha iyi yazarsın. Öyle kuru kuruya bir yaşamöyküsü olmak zorunda da değil, üstelik daha ilginç bir şeyler yapabilirsin."

"Örneğin?"

"Ne bileyim, çok daha güzel, daha etkileyici bir şeyler. Arkadaşlığınızın öyküsü olabilir. Onun hakkında olduğu kadar senin hakkında da olabilir."

"Belki. En azından bir fikir. Beni şaşırtan, nasıl oluyor da bu denli sakin olabiliyorsun?"

"Seninle evliyim ve seni seviyorum da ondan. Yapabileceğin bir şey olduğuna karar verirsen, ben de taraftarım bu işe. Kör değilim ki. İşinle başının dertte olduğunu biliyorum ve bunda biraz da benim suçum var gibi geliyor bana. Belki her şeye yeniden başlayabilmek için böyle bir proje gerek."

İçin için, kararı benim yerime Sophie'nin vermesini bekliyordum, çünkü karşı çıkacağını sanıyordum; bu konuda bir kez konuşacak ve bir daha da sözünü etmeyeceğiz sanıyordum. Ama tam tersi oldu. Kendi kendimi köşeye kıstırmıştım ve birden cesaretim tükenmişti. Birkaç gün geçmesini bekledim ve Stuart'ı arayıp kitabı yazacağımı söyledim. Bu karar bana bedava bir yemek daha kazandırdı, ondan sonra da kendi başıma kaldım.

Gerçeği anlatmak diye bir sorun yoktu. Fanshawe'un ölmüş olması gerekiyordu, yoksa kitabın bir anlamı olmazdı. Mektuptan hiç söz etmemekle kalmayacak, hiç yazılmamış gibi davranacaktım. Yapmayı planladığım şeyi gizleyecek değilim. Bu ta başında apaçık ortadaydı, onun için yüreğimde bir aldatmacayla işe koyuldum. Kitap tümüyle hayal ürünüydü. Gerçekler üstüne kurulu olmasına karşın, yalan dolandan başka bir şey yoktu. Kontratı imzaladım, sonra da kendimi ruhumu satmış biri gibi hissettim.

Birkaç hafta boyunca nasıl başlayacağımı düşündüm. Hiçbir yaşam anlatılamaz, dedim durdum kendime. Ne denli çok gerçekten söz edilse, ne denli çok ayrıntı verilse, asıl söylenmesi gereken bir türlü söylenemez. Falanca kişi şurada doğdu, buraya gitti, şunu bunu yaptı, bu kadınla evlendi, şu şu çocukları oldu, yaşadı ve öldü, geride şu şu kitapları ya da şu savaşı ya da şu köprüyü bıraktı demekle bir şey anlatmış olmuyorsunuz. Hepimiz bize birtakım öyküler anlatılmasını isteriz ve bu öyküleri çocukken yaptığımız gibi dinleriz. Sözcüklerin içinde gizli gerçek öyküyü düşleriz, bunu yapabilmek için de öykudeki kişiyle kendimizi özdeşleştirir, kendimizi anladığımız için de onu da anlayabildiğimizi sanırız. Bu bir yanılsamadır. Belki de kendimiz için varızdır, hatta bazen kim olduğumuz konusunda bir ışık yanabilir, ama sonunda kesinlikle emin olamayız ve yaşam sürüp giderken kendimize karşı saydamlığımızı giderek yitirir, kendi tutarsızlığımızın ayrımına daha çok varırız. Hiç kimse başkasının sınırlarını geçemez, çünkü hiç kimse kendisine tam anlamıyla ulaşamaz.

Sekiz yıl önce, Haziran 1970'te başıma gelen bir olay aklıma geldi. Para sıkıntısı çekiyordum, yaz için de hiçbir planım olmadığından Harlem'de geçici bir sayım işine girdim. Grubumuzda yirmi kişi kadardık, posta aracılığıyla gönderilen formlara yanıt vermeyenlerin izini komandolar gibi sürmek üzere tutulmuş sosyal hizmetlilerden oluşan bir grup. Birkaç gün boyunca, Apollo Tiyatrosu'nun karşısındaki tozlu bir çatı katında eğitim

gördük; doldurulacak formların incelikleri ve sayımcı olmanın temel ilkeleri konusunda ustalaştıktan sonra da sırtımızda kırmızı, beyaz ve mavi çantalarımızla evlerin kapılarını çalarak sorular sormak ve birtakım gerçeklerle dönmek üzere çevreye dağıldık. Gittiğim ilk yer telefon numaralarıyla ilgili bir merkez çıktı. Kapı aralandı, dışarı bir kafa uzandı (arkasında, bomboş bir odada uzun masaların çevresinde toplanmış bir şeyler yazan bir düzine adam görünüyordu) ve bana nazikçe konuyla ilgilenmediklerini söyledi. Bu kesin tavır karşısında ısrar etmek yanlış olurdu. Gittiğim evlerden birinde, ataları köle olan yarı kör bir kadınla konuştum. Söyleşinin yirminci dakikasında, kadın birdenbire benim zenci olmadığımı anladı ve katıla katıla gülmeye başladı. Sesimin bir garip oluşu yüzünden, başından beri kuşkulandığını ama inanmak istemediğini söyledi. Evine giren ilk beyazdım. Bir başka evde tam on bir kişi oturuyordu, hepsi de yirmi iki yaşının altındaydı ama çoğu zaman hiç kimse bulunmuyordu, orada oldukları zaman da benimle konuşmuyorlar ya da içeri almıyorlardı. Yaz gelmişti, New York sokakları sıcak ve nemden ancak bu kentte rastlanan ölçüde dayanılmaz bir hal almıştı. Turlarıma sabah erkenden başlıyor, bir evden diğerine dolanıp duruyordum, giderek kendimi aydan gelmiş gibi hissetmeye başlamıştım. Son olarak, denetçiyle konuştum (motor gibi konuşan, ipek bir boyunbağı ve safir taşlı bir yüzük takmış bir zenciydi); ona derdimi açıkladım. İşte o zaman benden ne beklendiğini öğrendim. Bu adam, grubundaki üyelerin getirdiği her form başına belli bir para alıyordu. Sonuçlarımız ne denli iyi olursa, onun cebine o denli çok para giriyordu. "Size ne yapmanız gerektiği konusunda akıl vermeyeceğim," dedi, "ama gerçekten içtenlikle denediyseniz, o zaman kendinizi kötü hissetmenize gerek yok."

"Vaz mı geçeyim?" diye sordum.

"Öte yandan," diye bir filozof edasıyla sürdürdü sözlerini, "hükümet doldurulmuş form istiyor. Ne denli çok form alırlarsa, kendilerini o denli iyi hissederler. Şimdi, sen zeki bir çocuğa

benziyorsun ve biliyorum ki iki kere iki beş etmez. Kapıyı çaldığında kimsenin açmıyor olması, orada kimsenin oturmadığı anlamına gelmez. Düşgücünü kullanmalısın dostum. Hem hükümetin üzülmesini istemeyiz, değil mi?"

İş ondan sonra oldukça kolaylaştı ama artık aynı iş değildi. Alan çalışmam, masabaşı işine dönüşmüştü ve soruşturma yapmak yerine uyduruyordum. Hemen hemen her gün işyerine uğruyor, bir deste form alıyor, bitirdiklerimi teslim ediyordum, bunun dışında evden çıkmam gerekmiyordu. Kimbilir kaç kişi icat etmiştim, yüzlerce olmalıydı, belki binlerce. Odamda, yüzüm vantilatöre dönük, ensemde ıslak bir havlu, oturduğum yerde elimden geldiğince hızlı bir şekilde formları dolduruyordum. Altı, sekiz, on çocuklu evlere girdiğimi yazıyor, garip ve karmaşık ilişkiler uyduruyor, olabilecek bütün terkipleri hazırlamaktan özel bir gurur duyuyordum: anneler, babalar, çocuklar, kuzenler, amcalar, teyzeler, dedeler, nineler, nikâhsız eşler, üvey çocuklar, üvey kardeşler ve arkadaşlar. Hepsinden çok da isim uydurmaktan hoşlanıyordum. Zaman zaman garip ya da son derece komik, iki anlamlı ya da açık saçık anlamlar çağrıştıran isimlere eğilim gösteriyor, ama çoğu kez gerçekçiliğin sınırları içinde kalmakla yetiniyordum. Düşgücüm teklediğinde, dayanabileceğim bazı hazır kalıplar vardı: renkler (Kahverengi, Beyaz, Siyah, Yeşil, Gri, Mavi), Başkanlar (Washington, Adams, Jefferson, Fillmore, Pierce), roman kahramanları (Finn, Starbuck, Dimmsdale, Budd). Gökyüzüyle (Orville Wright, Amelia Earhart), sessiz sinemadaki komedyenlerle (Keaton, Langdon, Lloyd), aile adları (Killebrew, Mantle, Mays) ve müzikle (Schubert, Ives, Armstrong) ilişkili isimlerden de hoşlanıyordum. Ara sıra, çok uzak akrabaların, eski okul arkadaşlarımın adlarını bulup çıkarıyordum, hatta bir kez de harflerin yerlerini değiştirerek kendi adımı kullanmıştım.

Yaptığım çocukçaydı ama hiç de pişman değildim. Kendimi haklı göstermek de zor değildi. Denetçi karşı çıkmayacaktı; o adreslerde gerçekten oturan insanlar karşı çıkmayacaklardı (ra-

hatsız edilmek istemiyorlardı, hele özel yaşamlarını kurcalamaya çalışan beyaz bir çocuk tarafından hiç); hükümet karşı çıkmayacaktı çünkü bilmediği bir şey ona zarar veremezdi, verse de kendi kendine verdiği zarardan daha fazlasını veremezdi. Hatta kalabalık ailelerden yana tercihimi siyasi açıdan savunacak kadar ileri gitmiştim: yoksul nüfus ne denli yüksek olursa, hükümet de onlara o denli çok para harcamak zorunda kalacaktı. Yaptığım, ölü canları belli bir Amerikan hilebazlığıyla taramaktı ve bundan da hiç mi hiç vicdan azabı duymuyordum.

Bu işin bir yüzü. Aslına bakacak olursanız gerçekten çok eğleniyordum. Havadan isim uydurmak, hiçbir zaman var olmamış ve olmayacak yaşamlar uydurmak bana çok zevkli geliyordu. Tam anlamıyla bir öykünün kişilerini yaratmak gibi değildi ama daha güzeldi, daha heyecan vericiydi. Herkes öykülerin düşgücü ürünü olduklarını bilir. Üzerimizdeki etkileri ne olursa olsun, gerçek olmadıklarını biliriz, hatta başka yerde karşılaşabileceklerimizden daha önemli gerçekleri anlatıyor bile olsalar. Öykü yazarının tersine, ben yaratılarımı gerçek dünyaya doğrudan sunuyordum; bu yüzden de gerçek dünyayı gerçekten etkileyebilirler ve sonunda gerçeğin bir parçası olabilirlerdi. Hiçbir yazar bundan daha fazlasını isteyemezdi.

Bütün bunlar Fanshawe hakkında yazmaya başladığımda aklıma geldi. Bir zamanlar bin bir hayali can yaratmıştım. Şimdi, sekiz yıl sonra, hayattaki bir adamı alıp mezara koyacaktım. Bu sahte cenaze töreninin papazı da ağıtçıbaşısı da bendim ve görevim doğru sözcükleri, herkesin duymak istediği sözcükleri bulup söylemekti. İki eylem apayrı ama yine de aynı şeylerdi, birbirinin aynadaki izdüşümleri. Ama bu beni hiç de avutmuyordu. İlk sahtekârlığım bir şakaydı, bir çeşit gençlik serüveni, ama ikincisi ciddiydi, kötücül ve ürkütücüydü. Bir mezar kazıyordum ve bazen kendi mezarımı kazıp kazmadığımı düşünmeye başlamıştım.

Hayatın bir anlamı yoktur, diyordum. Bir insan yaşar, sonra da ölür, arada olan bitenin bir anlamı yoktur. La Chère'in öykü-

sünü düşündüm, Amerika'ya yapılan ilk Fransız seferlerinden birine katılan askerin öyküsünü. 1562'de, Jean Ribaut birkaç adamını, terör estirip şiddet kullanan Albert de Pierra adlı bir delinin kumandasında Port Royal'de (Güney Carolina'da Hilton Burnu'nun yakınlarında) bırakmıştı. "Hoşlanmadığı bir trampetçiyi kendi elleriyle asmıştı," diye yazıyor Francis Parkman, "ve La Chère diye birini de açlıktan ölmesi için, kaleden on beş kilometre uzakta ıssız bir adaya sürmüştü." Sonunda Albert, bir ayaklanma sırasında adamları tarafından öldürülmüş ve yarı ölü La Chère adadan kurtarılmış. Şimdi bu denli berbat bir cezadan sonra artık La Chère'in başına başka felaket gelmeyeceğini ve güven içinde olduğunu düşünebiliriz. Ama işler o denli basit değil. Bu işte bahse girilmez, kötü kader bir kere ağlarını ördü mü her yeni başlangıç bir önceki kadar hazırdır ağır bir darbeye. Adamlar Amerika'ya yerleşmeye çalışırken hiçbir şey yolunda gitmedi. Vahşi doğaya ayak uydurma yetenekleri yoktu, kıtlık ve vatan hasretine yenik düşmüşlerdi. Bir iki alet kullanarak bütün enerjilerini, "Robinson Crusoe'ya yaraşır", onları gerisingeriye Fransa'ya götürecek bir gemi yapmaya harcadılar. Atlantik Okyanusu'nda başka bir felaket oldu: hiç rüzgâr yoktu, yiyecekleri ve suları bitti. Adamlar ayakkabılarını ve deri yeleklerini yemeye başladılar, bazıları umarsızca deniz suyundan içtiler ve birkaçı öldü. Sonra sıra kaçınılmaz sona, yamyamlığa geldi. "Kura çekildi," diye yazmış Parkman, "ve piyango aynı adama çarptı, Albert'in ıssız bir adada açlıktan ölüme mahkûm ettiği zavallı La Chère'e. Onu öldürüp etini canavarca bir hırsla aralarında paylaştılar. Bu iğrenç öğün ufukta kara görünene değin sürdü, işte o zaman sevinçten çıldıracak gibi oldular, kürek çekecek durumda değillerdi, gemiyi akıntının keyfine bırakmışlardı. Küçük bir İngiliz yelkenlisi onlara yanaşıp hepsini güverteye aldı ve en güçsüzler karaya çıkarıldıktan sonra geri kalanlar mahkûm olarak Queen Elizabeth'e götürüldü."

La Chère'i yalnızca örnek olsun diye anlattım. Kader işte, insan şaşırmıyor bile, hatta başka birçok olaya kıyasla önemsiz

bile kalır. O en azından düz bir çizgide seyretti, başına gelen ender rastlanır bir vaka da olsa, takdiri ilahiydi. Genellikle, insan yaşamı bir olaydan ötekine yön değiştirir, tam bir şeyin ortasındayken ansızın ters yöne döner, durur, sürüklenir, yeniden başlar. Hiçbir şey bilinemez, sonunda ulaşmak için yola çıktığımız noktadan farklı bir yere varırız. Columbia Üniversitesi'nde birinci yılımda, her gün Lorenzo Da Ponte'nin bir büstünün yanından geçerdim. Onun Mozart'ın libretto yazarı olduğunu hayal meyal hatırlıyordum, ama sonra Columbia'daki ilk İtalyan öğretim üyesi olduğunu da öğrendim. Bu iki özellik bana birbirleriyle ilgisiz göründü; bir adamın böylesine değişik iki yaşamı nasıl yaşayabilmiş olduğunu anlamak için biraz araştırmaya karar verdim. Ortaya çıktı ki değil iki, beş altı farklı yaşamı varmış. 1749 yılında, Yahudi bir deri tüccarının oğlu olarak dünyaya gelmiş ve kendisine Emmanuele Conegliano adı verilmiş. Annesinin ölümünden sonra, babası ikinci evliliğini bir Katolik'le yapmış ve çocuklarının vaftiz edilmesine karar vermiş. Daha küçük bir çocukken Emmanuele, bilim adamı olacağına dair işaretler vermiş, on dört yaşına geldiğinde Cenada Piskoposu (Monsenyör Da Ponte) onu kanatları altına alarak papazlık eğitiminin bütün masraflarını karşılamış. O zamanki geleneğe göre de mürite velisinin adı verilmiş. Da Ponte 1773 yılında papazlık rütbesini almış ve özellikle Latin, İtalyan ve Fransız edebiyatıyla ilgilenen bir öğretmen olmuş. Aydınlanma Çağı'nın destekçisi olmasının yanı sıra birçok aşk serüveni geçmiş başından, Venedikli soylu bir kadına takılmış ve ondan gizlice çocuk sahibi olmuş. 1776'da, Treviso'daki seminerde halka açık bir oturumu yönetmiş ve buradaki tartışmalarda uygarlığın insanlığı daha mutlu edip etmediği sorusu ortaya atılmış. Böylece Kilise'yi gücendirdiği için önce Venedik'e, sonra Gorizia'ya ve en sonunda da Dresden'e sürgüne zorlanmış. Dresden'de libretto yazarlığına başlamış. 1782'de, elinde Salieri'ye yazılmış bir mektupla Viyana'ya gitmiş; sonunda "poeta dei teatri imperiali" (imparatorluk tiyatrosu şairi) clarak işe alınmış ve neredeyse on yıl boyunca

bu görevde kalmış. İşte bu süre içinde Mozart'la tanışmış ve üç operanın yazılmasında onunla birlikte çalışmış; bu da onun adının tümüyle unutulmasını engellemiş. Fakat 1790'da, II. Leopold'un Türkler'le savaş yüzünden Viyana'daki müzik etkinliklerini durdurması üzerine Da Ponte işsiz kalmış. Trieste'ye gidip orada Nancy Grahl ya da Krahl (soyadı tartışmalı) adında bir İngiliz kadına âşık olmuş. Oradan, birlikte Paris'e, sonra da Londra'ya gitmişler. Londra'da on üç yıl kalmışlar. Da Ponte'nin müzik çalışmaları birkaç tanınmamış besteci için yazdığı librettolarla sınırlı kalmış. 1805'te, Nancy'yle birlikte Amerika'ya göç etmişler, yaşamının son otuz beş yılını orada geçirmiş, bir ara New Jersey ve Pennsylvania'da dükkân açmış, seksen dokuz yaşında öldüğünde Yeni Dünya'da toprağa verilen ilk İtalyanlar'dan biri olmuş. Yaşamı boyunca her şey yavaş yavaş değişmiş. Gençliğinde kadınların bayıldığı şık, tatlı dilli biriyken, daha sonra Kilise ve saray entrikalarında yükselen bir fırsatçı, sonra da New York'ta sıradan bir vatandaş olmuş; bu 1805 yılında ona dünyanın sonu gibi gelmiş olmalı. Nereden nereye: çalışkan bir öğretim üyesi, sadık bir koca, dört çocuk babası. Söylendiğine göre, çocuklarından biri ölünce, öylesine kederlenmiş ki tam bir yıl evinden dışarı çıkmayı reddetmiş. Buradan çıkarılacak sonuç şu: hiçbir yaşam kendinden başka hiçbir şeye indirgenemez. Bu da hayatın hiçbir anlamı yok demekle hemen hemen aynı şey.

Uzun uzadıya bu konudan söz etmek istemiyorum. Ama insan yaşamının yön değiştirmesinin koşulları öyle çeşitli ki, biri ölmeden onun hakkında bir şeyler söylemek olanaksız gibi geliyor. Ölüm yalnızca mutluluğun hakemi değil (Solon'un görüşü), yaşamı yargılayabilmemize yarayan tek ölçü. Bir keresinde Shakespeare oyuncusu gibi konuşan bir sokak serserisi tanımıştım; yüzünde yara izleri olan, yırtık pırtık giysiler içinde sokaklarda uyuyan ve benden sürekli para dilenen hırpalanmış, orta yaşlı bir alkolikti. Oysa bir zamanlar Madison Bulvarı'ndaki bir galerinin sahibiymiş. Bir de, bir zamanlar Amerika'nın en umut ve-

ren roman yazarı sayılan bir adam vardı. Onunla tanıştığımda, babasından on beş bin dolar miras kalmıştı ve New York'ta bir sokak başında gelip geçen yabancılara yüz dolarlık banknotlar dağıtıyordu. Bana anlattığına göre, bunu Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomik düzenini mahvetmek için yapıyormuş. Bir düşün neler olacak, diyordu, birçok yaşam nasıl paramparça olacak bir düşün. Örneğin, I. Charles'ı idama mahkûm eden yargıçlardan ikisi, Goffe ve Whalley, Restorasyon'dan sonra Connecticut'a gelmişler ve yaşamlarının geri kalan kısmını bir mağarada geçirmişler. Bir de tüfek imalatçısının dul karısı Bayan Winchester var: kocasının tüfekleriyle öldürülen insanların hayaletlerinin gelip onun canını alacağından korktuğundan evine sürekli olarak yeni odalar ekleyen, gizli koridorlar ve saklanacak bölmeler oluşturan, bu sayede hayaletlerden kaçmak için her gece başka odada uyuyan bir kadın. Bu olayda komik olan şu: 1906'daki San Francisco depreminde odalardan birindeymiş, uşaklar onu bir türlü bulamadıkları için de neredeyse açlıktan ölüyormuş. Ya Rus eleştirmen ve edebiyat felsefecisi M. M. Bakhtin'e ne demeli? İkinci Dünya Savaşı'nda Almanya'nın Rusya'yı işgali sırasında, yazmak için yıllarını harcadığı Alman romanı hakkındaki kitabının tek el yazmasını sigara gibi tüttüre tüttüre içmiş. Sayfaları birer birer koparıp tütün sarmış ve her gün kitabın bir kısmını içmiş, bitirene değin. Bunlar gerçek öyküler. İçinde gerçek payı olan öyküler de olabilir ama gerçek oldukları için ne demek istiyorlarsa onu diyorlar.

Yapıtlarında Fanshawe'un böyle öykülere özel bir düşkünlüğü olduğu görülüyor. Özellikle defterlerinde, sürekli olarak, sona doğru giderek artan sıklıkta, küçük küçük olaylar anlatıp duruyor. İnsanın aklına Fanshawe'un bu öykülerin kendisini tanımasında bir şekilde yardımcı olacağını sandığı geliyor. En son yazdıklarından biri (ortadan kaybolmadan tam iki ay önce, Şubat 1976'da yazmış) bana çok önemli geldi.

"Bir zamanlar okuduğum Peter Freuchen'ın bir kitabında," diye yazıyor Fanshawe, "ünlü Kutup kâşifi, Grönland'ın kuze-

yinde bir tipiye yakalanışını anlatıyor. Tek başınadır, yiyecekleri tükenmektedir, buzdan bir kulübe inşa etmeye ve fırtınanın sona ermesini beklemeye karar verir. Günler geçer. Her şeyden çok kurtların saldırısından korktuğu için —çünkü onların kulübenin tepesinde açlıktan uluduklarını duymuştur— belirli aralıklarla dışarı çıkıp avazı çıktığı kadar şarkı söyleyerek onları korkutmaya çalışır. Ama rüzgâr çok güçlü esmektedir ve ne denli bağırırsa bağırsın duyabildiği tek şey rüzgârdır. Bundan daha büyük bir sorun da kulübeyle ilgilidir. Freuchen küçük odanın duvarlarının yavaş yavaş üstüne doğru kapandığının ayrımına varmıştır. Dışarıdaki hava koşulları yüzünden, soluğu tam anlamıyla odanın duvarlarında donuyor, her soluk alıp verişinde duvarlar daha da kalınlaşıyor, oda giderek daha da küçülüyormuş; sonunda gövdesine yetecek yer kalmamış odanın içinde. Kendinizi soluk alıp vererek buzdan bir tabutun içine gömdüğünüzü düşünmek çok korkunçtur tabii, bana göre bu Poe'nun "Hendek ve Sarkaç" adlı öyküsünden çok daha heyecan verici. Çünkü burada kendi yok oluşunu hazırlayan insanın ta kendisi ve dahası, bu yok oluşun tek aracı hayatta kalmak için gerek duyduğu şeyin ta kendisi. Kuşkusuz soluk alıp vermezse insan ölür. Fakat aynı zamanda, adam soluk alırsa da ölecektir. Garip ama Freuchen'ın bu beladan kurtulmayı nasıl becerdiğini anımsamıyorum. Ama kurtulduğunu söylemeye gerek yok. Kitabın adı, unutmadıysam, *Kutup Serüveni*. Birkaç yıl önce baskısı tükendi."

6.

O yılın (1978) haziranında, Ben ve Sophie'yle birlikte, Fanshawe'un annesini görmeye New Jersey'ye gittik. Annemler artık onunla kapı komşusu değillerdi (Florida'ya taşınmışlardı) ve ben de yıllardır oraya gitmemiştim. Ben'in büyükannesi olduğu için Bayan Fanshawe bizimle ilişkisini koparmamıştı, ama ilişkimiz hiç de öyle süt liman değildi. Alttan alta Sophie'den nefret ettiğini seziyordum, sanki Fanshawe'un ortadan kaybolmasından Sophie'yi sorumlu tutuyor gibiydi ve bu nefret ara sıra düşünmeden sarfedilmiş bir sözde kendini gösteriyordu. Sophie'yle ben, onu belli aralıklarla akşam yemeğine davet ediyorduk ama o nadiren kabul ediyordu, geldiği zaman da huzursuz huzursuz oturup gülümsüyor, kendi iğneli tarzında konuşuyor ve susmak bilmiyor, bebeği çok seviyormuş gibi yapıyor, Sophie'ye abartılı iltifatlar ederek ne şanslı bir kız olduğunu söylüyor, sonra da sohbetin ortasında bir mazeret uydurup, başka bir yerde daha randevusu olduğunu, nasıl olup da unuttuğunu söyleyerek erkenden çekip gidiyordu. Ama ona kızmak doğru olmazdı. Tüm yaşamı boyunca hiçbir şey yolunda gitmemişti, şimdi ise artık yaşamında güzel bir şeylerin olacağı umudunu tümüyle yitirmiş gibiydi. Kocası ölmüştü; kızı bir dizi ruhsal bunalım geçirdikten sonra şimdi bir bakımevinde sakinleştirici ilaçlara bağımlı yaşıyordu, üstüne üstlük oğlu da kaybolmuştu. Ellisinde bir kadın için hâlâ çok güzeldi (çocukken, gördüğüm en çekici kadın derdim onun için), birçok karışık aşk hikâyesi yaşayarak (erkeklerin biri gider biri gelirdi), New York'tan deliler gibi alışveriş ederek ve golf tutkusu sayesinde kendini ayakta tutuyordu. Fanshawe'un edebi başarısına çok şaşırmıştı ama artık alıştığından böyle bir dâhi doğurduğu için kendine de biraz pay çıkarıyordu. Fanshawe'un yaşamöyküsü konusunda kendisine telefon ettiğimde, yardım etmek

için pek heveslenmişti. Elinde mektuplar, fotoğraflar, belgeler varmış ve görmek istediğim her şeyi bana gösterebilirmiş.

Sabahleyin gittik, acemice bir başlangıç yaptıktan sonra, mutfakta kahve içtik ve uzun uzun havadan sudan konuştuk, sonra yukarı, Fanshawe'un odasına çıktık. Bayan Fanshawe benim için oldukça hazırlanmıştı, bütün malzeme desteler halinde, bir zamanlar Fanshawe'un kullandığı masanın üstünde duruyordu. Bu denli çok olacağını hiç düşünmemiştim. Ne diyeceğimi bilemediğimden, böyle yardımsever olduğu için teşekkür ettim, ama aslında korktum, orada bulunan malzemenin yükünden açıkçası ürktüm. Birkaç dakika sonra Bayan Fanshawe aşağı indi, Sophie ve Ben'le birlikte arka bahçeye çıktılar (sıcak, güneşli bir gündü), beni de evde tek başıma bıraktılar. Pencereden baktığımda Ben'i, kocaman bezlere sarılı poposunu sallaya sallaya çimenlerin üzerinde koşarken ve üstünden geçen bir ardıçkuşunu göstererek bağırırken gördüğümü anımsıyorum. Pencereyi tıktıkladım, Sophie dönüp yukarı baktığında, ona el salladım. Gülümsedi, bir öpücük yolladı, sonra da Bayan Fanshawe'la birlikte bir çiçek tarhını incelemeye yöneldi.

Masanın arkasına yerleştim. Bu odada oturmak korkunç bir duyguydu ve daha ne kadar dayanabileceğimi bilmiyordum. Fanshawe'un beyzbol eldiveni rafta duruyordu, içinde de aşınmış topu; üstündeki ve altındaki raflarda çocukken okuduğu kitaplar vardı. Tam arkamda yatağı, üzerinde de yıllar öncesinden anımsadığım aynı mavi-beyaz kareli yorgan duruyordu. Somut bir kanıttı bu, ölü bir dünyanın kalıntıları. Geçmişimin müzesine adım atmıştım ve orada bulduklarım beni neredeyse ezip geçmişti.

Destelerden birinde şunlar vardı: Fanshawe'un doğum kâğıdı, Fanshawe'un karneleri, Fanshawe'un Yavrukurt flamaları, Fanshawe'un lise diploması. Bir başka destede ise fotoğraflar vardı. Fanshawe'un bebeklik fotoğraflarıyla dolu bir albüm, bir albüm dolusu Fanshawe ve kız kardeşi, aile fotoğraflarının olduğu bir albüm (Fanshawe'u iki yaşındayken babasının kollarında

gülümser gösteren bir fotoğraf, Fanshawe ve Ellen'ı arka bahçedeki salıncakta annelerine sarılmış gösteren bir fotoğraf, Fanshawe ve çevresini saran kuzenleri). Ayrıca, dosyalarda, zarflarda, küçük kutularda bir sürü fotoğraf: bir sürü resimde de Fanshawe'la ben (yüzerken, elim sende oynarken, bisiklete binerken, avluda yüzümüzü gözümüzü çarpıtırken; ikimiz de babamın sırtındayken; saçımız kısa, pantolonlarımız torba gibi, arkamızda eski arabalar: bir Packard, bir DeSoto, bir tane ahşap kaplama Ford). Sınıf resimleri, takım resimleri, kamp resimleri. Yarış resimleri, maç resimleri. Bir kanoda otururken, halat çekme yarışında ipe asılırken. Bir de, altlarda bulduğum resimlerde daha sonraki yıllara ait görüntüler; daha önce Fanshawe'u hiç böyle görmemiştim. Fanshawe Harvard Üniversitesi'nin bahçesinde, Fanshawe bir Esso petrol tankerinin güvertesinde; Fanshawe Paris'te, taş bir çeşmenin önünde. En son olarak da Fanshawe'la Sophie'nin bir resmi: Fanshawe daha yaşlı ve suratsız görünüyordu, Sophie'yse öyle genç, öyle güzeldi ki, yine de nedense dikkati dağılmış gibi duruyordu, sanki dikkatini toplayamamış gibiydi. Derin bir soluk aldım, sonra birdenbire ağlamaya başladım, son ana değin içimdeki gözyaşlarının ayrımında değildim, ellerimle yüzümü kapamış hıçkıra hıçkıra ağlıyordum.

Bu resimlerin sağındaki kutu mektup doluydu, en azından yüz tane vardı, sekiz yaşındayken yazdığı mektuptan (bir çocuğun eciş bücüş yazısı, kurşunkalem karalamaları, silgi izleri) yetmişli yıllara uzanan mektuplar. Üniversiteden mektuplar, gemiden mektuplar, Fransa'dan mektuplar. Çoğu Ellen'a yollanmıştı, birçoğu da çok uzun mektuplardı. Değerli mektuplar olduğunu anlamakta gecikmedim, kuşkusuz odadaki en değerli şeyler bu mektuplardı. Ama onları hemen orada okumak cesaretini bulamadım. On ya da on beş dakika bekledim, sonra aşağıya inip ötekilere katıldım.

Bayan Fanshawe mektupların asıllarının evden çıkmasına karşıydı ama fotokopilerini almamıza razıydı. Bunu kendisinin yapabileceğini söyledi, ama ben zahmet etmeyin, başka bir gün

gelir, her şeyle ilgilenirim dedim.

Avluda öğle yemeği yedik. Ben, çiçeklerin arasında koşturup duruyor, sonra gelip sandviçinden bir ısırık alıyor, sonra yeniden koşturmaya başlıyordu. Saat iki sularında eve gitmeye hazırdık. Bayan Fanshawe arabasıyla bizi otobüs terminaline bıraktı ve hepimizi öpüp yolcu ederken bütün gün boyunca gördüğümüzden daha fazla yakınlık gösterdi. Otobüs hareket ettikten beş dakika sonra, Ben kucağımda uyuyakaldı, Sophie elimi tuttu.

"Pek mutlu bir gün olmadı, değil mi?" dedi.

"En kötülerinden biri," dedim.

"Bu kadınla dört saat konuşmak zorunda kaldığını bir düşün. Oraya vardığımız anda konuşacak hiçbir şeyim olmadığını anlamıştım."

"Büyük bir olasılıkla bizden pek hoşlanmıyor."

"Bence de."

"Ama diğer şeylerin yanında bu hiç kalır."

"Yukarıda yalnız olmak zordu, değil mi?"

"Çok zordu."

"Aklın bir şeye mi takıldı?"

"Korkarım öyle."

"Seni suçlamıyorum. İşler giderek tekinsiz bir hal alıyor."

"Her şeyi baştan düşünmekte yarar var. Şu anda, çok büyük bir hata yaptım gibi gelmeye başladı."

Dört gün sonra, Bayan Fanshawe telefon etti ve bir aylığına Avrupa'ya gideceğini ve konuyla hemen ilgilenmemizin (aynen böyle dedi) daha uygun olacağını söyledi. Biraz gevşek davranmayı planlıyordum, ama oraya gitmemek için münasip bir mazeret uyduramadan, kendimi ertesi pazartesi oraya geleceğimi söyler buldum. Sophie bana eşlik etmek istemedi, ben de onu ikna etmeye çalışmadım. İkimiz de tek bir aile ziyaretinin yeterli olduğunda hemfikirdik.

Jane Fanshawe beni otobüs terminalinde gülücüklerle ve

sevgi dolu merhabalarla karşıladı. Arabasına bindiğim andan itibaren, bu kez her şeyin farklı olacağını sezdim. Üstündeki giysilere özen göstermişti (beyaz pantolon, kırmızı ipek bluz giymişti ve güneşte yanmış, kırışıksız boynunu açıkta bırakmıştı), beni kendisine bakmaya, hâlâ çok güzel olduğunu kabul etmeye kışkırttığını hissetmemek elde değildi. Ama bir şeyler daha vardı: sesinde belli belirsiz bir ima, eski dostlar sayılabilecek olmamızdan, geçmişimizden güç alan çok yakın bir tavır seziliyordu; üstelik tek başıma gelmiş olmam da ne şanstı, artık birbirimizle açıkça ve rahatça konuşabilecektik. Bu durum bana oldukça tatsız geldi ve bu yüzden de fazla konuşmamaya gayret ettim.

Kırmızı ışıkta durunca, bana dönüp "Küçük güzel bir ailen olmuş canım," dedi.

"Evet," dedim. "Küçük güzel bir aile."

"Bebek harika tabii. Yürek yakan cinsten. Biraz da yabani, öyle değil mi?"

"Henüz iki yaşında. Çocukların çoğu o yaşta biraz delidolu olur."

"Elbette. Sophie ona çok düşkün. Çok neşeli görünüyor, bilmem ne demek istediğimi anlatabiliyor muyum? Gülüp oynamaya karşı değilim ama biraz disiplinin de zararı olmaz."

"Sophie'nin her zamanki hali," dedim. "Neşeli bir kadının neşeli bir anne olması doğal. Görebildiğim kadarıyla da Ben'in bundan bir şikâyeti yok."

Biraz durduktan sonra yeniden yola koyulduk, dükkânlarla dolu geniş bir cadde boyunca yol alırken, Jane Fanshawe şunları ekledi: "Şanslı kız şu Sophie. Turnayı gözünden vurduğu için şanslı. Senin gibi bir erkeği bulduğu için şanslı."

"Bana göre şanslı olan benim," dedim.

"Bu denli alçakgönüllü olma."

"Değilim. Ne dediğimi biliyorum. Bu ana değin şans hep benim yanımda oldu."

Bunun üzerine, sanki benim mankafa olduğumu düşünüyormuş gibi, esrarengiz bir ifadeyle hafifçe gülümsedi, ama ona ça-

nak tutmak istemediğimi anlamış olmalı ki daha fazla üstelemedi. Evine varıncaya kadar geçen birkaç dakika içinde ilk taktiğini elden bırakmış gibiydi. Sophie ve Ben'den artık söz etmedi ve teşvik timsali oldu çıktı. Fanshawe hakkındaki kitabı benim yazacağıma çok sevindiğini söyledi. Onun manevi desteği olmasa olmazmış ve yalnızca kitabı değil, benim kim olduğumu da onaylayacak son karar mercii kendisiymiş gibi davranıyordu. Sonra, arabasının anahtarını elime tutuşturup, fotokopi yaptırabileceğim en yakın dükkânı tarif etti. Döndüğümde, dediğine göre, öğlen yemeği hazır olacaktı.

Mektupların fotokopisini çekmek iki saatten fazla sürdü, bu yüzden eve döndüğümde saat neredeyse bir olmuştu. Yemek gerçekten de hazırdı ve çok gösterişli şeyler vardı: kuşkonmaz, soğuk som balığı, peynir, beyaz şarap. Her şey yemek masasının üzerine yayılmıştı, çiçek de vardı ve belli ki en iyi tabakları çıkarmıştı. Hayretim yüzümden okunuyor olmalıydı.

"Bir ziyafet olsun istedim," dedi Bayan Fanshawe. "Burada olmandan dolayı ne denli mutluyum bilemezsin. Bütün anılarım yeniden canlandı. Sanki bütün o kötü olaylar hiç olmamış gibi."

Ben yokken içmeye başlamış olduğundan kuşkulandım. Kontrolünü yine de elden bırakmıyordu, hareketleri hâlâ dengeliydi, yalnız sesi biraz kalınlaşmış da, daha önce olmayan bir titreklik, bir heyecan gelmiş gibiydi. Sofraya otururken, kendi kendime dikkatli ol dedim. Bol miktarda şarap tüketiliyordu. Tabağındaki yemekten birkaç lokma alıp sonra hepten bir kenara ittiğini ve bardağına daha çok ilgi gösterdiğini fark ettiğimde başıma çok kötü şeyler geleceğinden endişelenmeye başladım. Bir süre annemlerden ve iki küçük kız kardeşimden bahsedip gevezelik ettikten sonra sohbet bir monologa dönüştü.

"Şu hayat ne garip," dedi. "İnsan yarın ne olacağını hiç bilemiyor. İşte sen, komşumuzun küçük oğlu, buradasın. Bir zamanlar bu evin içinde çamurlu ayakkabılarıyla koşturan çocuksun sen, büyümüşsün, koca erkek olmuşsun. Torunumun babası olduğunun farkında mısın? Oğlumun karısıyla evlisin. On yıl önce

biri bana bunların olacağını söyleseydi, gülerdim. İşte hayat insana bunu öğretiyor: hayatın çok garip olduğunu. Olup bitenlere ayak uyduramazsın. Düşleyemezsin bile.

"Ona benziyorsun üstelik, gerçekten de. Hep benzedin, siz ikiniz hep kardeş gibiydiniz, ikiz gibi. Çocukluğunuzda sizi uzaktan karıştırırdım. Hanginizin benimki olduğunu bilemezdim.

"Onu ne çok sevdiğini, ona nasıl imrendiğini biliyorum. Ama sana bir şey diyeyim mi canım. Çocukken senin yarın bile değildi. İçi donmuştu. İçi ölmüş gibiydi, herhangi bir kimseyi sevdiğini hiç sanmıyorum, bir kez bile, hayatı boyunca bir tek kişiyi bile sevmedi. Bazen annenle seni bahçeden izlerdim, ona koşuşunu, kollarını onun boynuna dolayışını, onun seni öpmesini, orada benim gözlerimin önünde şapır şupur öpüşmenizi, kendi oğlumla yaşayamadığım her şeyi görebiliyordum. O, benim kendisine dokunmamı istemezdi, biliyor musun? Dört ya da beş yaşından sonra, yanına her yaklaşışımda korkuyla gerilerdi. Oğlu kendisinden nefret eden bir anne sence neler hisseder? O zamanlar çok gençtim. O doğduğunda daha yirmisinde bile değildim. Böyle reddedilmek insanı ne hale sokar bir düşün.

"O kötüydü demiyorum. Apayrı bir çocuktu, sanki annesi babası yoktu. Söylediğim hiçbir şey ona etki etmezdi. Babasıyla da öyleydi. Bizden bir şey öğrenmeyi hiç istemedi. Robert denedi, çok denedi, ama oğluna bir türlü ulaşamadı. Ama insan sevgi göstermiyor diye cezalandırılmaz, değil mi? Sırf kendi çocuğun diye, bir çocuğu seni sevmeye zorlayamazsın ya.

"Tabii Ellen vardı. Zavallı, azaplar içindeki Ellen. Ellen'a çok iyi davranırdı, bunu ikimiz de biliyoruz. Bazen öyle iyi davranırdı ki bu Ellen için pek de iyi olmazdı. Kızın beynini yıkıyordu. Kendine öyle bağımlı kıldı ki, bize bir şey söyleyeceği zaman Ellen önce düşünür olmuştu. Ellen'ı anlayan oydu, ona öğüt veren, onun sorunlarına çare bulan oydu. Robert'la ben figürandan başka bir şey değildik. Çocuklar açısından biz yoktuk. Ellen erkek kardeşine o denli güvendi ki sonunda ruhunu onun

ellerine bıraktı. Fanshawe yaptığının farkındaydı demek istemiyorum ama sonuca bakmak lazım. Kız yirmi yedi yaşında ama on dördünde gibi davranıyor, o da iyi olduğu zamanlar. İçi öylesine karmakarışık, öylesine panik içinde ki. Bir gün kendisini mahvedeceğime inanıyor, ertesi gün otuz kez telefon ediyor. Otuz kez. Bunun nasıl bir şey olduğunu tahmin edemezsin.

"Hiçbir yapıtını yayımlatmamasının nedeni Ellen'dır. İkinci sınıftan sonra Harvard'dan ayrılmasının nedeni de. O günlerde şiir de yazardı ve birkaç haftada bir ona bir deste şiir yollardı. Bu şiirlerin neye benzediğini biliyorsun. Anlamak neredeyse olanaksız. Kuşkusuz çok tutkulu şiirlerdi, abartılı sözlerle ve vaazlarla doluydu, ama öyle belirsizdi ki şifreyle yazılmış sanırdın. Ellen bu bilmeceyi çözmek için saatler harcardı, sanki bütün yaşamı buna bağlıymış gibi, sanki bu şiirler doğrudan ona yazılmış gizli mesajlar ya da vahiymiş gibi. Fanshawe'un ne olup bittiğinden haberi olduğunu sanmıyorum. Ellen için, erkek kardeşi gitmişti işte ve ona bu şiirlerden başka bir şey kalmamıştı. Zavallı yavrum. O sırada on beşindeydi yalnızca ve çoktan paramparçaydı. Şiirleri buruş buruş olup, kirlenene değin inceler, nereye gitse yanında taşırdı. İyiden iyiye kötülediği zamanlarda, otobüste yabancılara yanaşır, şiirleri ellerine tutuşturur, 'Bunları okuyun,' derdi. 'Hayatınızı kurtaracak bunlar.'

"Sonunda ilk büyük kriz geldi. Bir gün süpermarkette yanımdan ayrıldı ve ben daha ne olduğunu anlamadan raflardan elma suyu şişelerini alıp alıp yere atmaya başladı. Kendinden geçmiş bir şekilde, birbiri ardına şişeleri yere çalıyordu. Kırık cam parçaları arasında ayak bilekleri kan içinde duruyordu, her taraf meyve suları içinde kalmıştı. Korkunç bir manzaraydı. Öyle vahşileşmişti ki onu tutup dışarı çıkarmak için üç adam gerekti.

"Bunlardan erkek kardeşi sorumlu demiyorum. Ama o allahın cezası şiirlerin de pek yararı oldu denemez ve, haklı ya da haksız yere, Fanshawe kendini suçluyordu. Ondan sonra da hiçbir şey yayımlatmaya çalışmadı. Ellen'ı hastanede ziyarete geldi; herhalde kız kardeşini hepten kendini yitirmiş, aklını kaçırmış

bir halde, ona çığlık çığlığa bağırıp kendisinden nefret etmekle suçlarken görmek, onun kaldırabileceği bir şey değildi. Tam bir şizofreni kriziydi bu, anlıyorsun ya, Fanshawe da bunun üstesinden nasıl geleceğini bilmiyordu. Hiçbir şey yayımlatmama yeminini böyle etti işte. Sanırım, böylece kendini cezalandırıyordu ve bundan hayatı boyunca vazgeçmedi, öyle değil mi, o her zamanki inatçı, kaba tavrıyla sonuna değin direndi.

"Yaklaşık iki ay sonra, ondan bir mektup aldım, üniversiteyi bıraktığını yazıyordu. Benden öğüt istemiyordu, dikkatini çekerim, yaptıktan sonra haber veriyordu. Sevgili anneciğim, vesaire vesaire, ne soylu sözler, ne de etkileyiciydi. Seni maddi külfetten kurtarmak ve biraz olsun rahatlatmak için okulu bırakıyorum. Yok Ellen'ın durumuymuş, yok hastane masraflarıymış, yok şu, yok bu vesaire, vesaire.

"Öfkeden kudurmuştum. Onun gibi bir çocuğun yoktan yere öğrenimini bir kenara bırakması olacak şey değildi. Bir sabotajdı bu ve yapabileceğim bir şey yoktu. Çoktan çekip gitmişti. Harvard'dan bir arkadaşının babasının gemicilikle bir ilgisi vardı, denizciler sendikasının temsilcisi miydi neydi, evrakını o adam aracılığıyla ulaştırmıştı. Mektup bana geldiğinde, Teksas'ta bir yerdeydi, işte bu kadar. Onu beş yılı aşkın bir süre görmedim.

"Ayda bir, Ellen'a bir mektup ya da kart geliyordu, ama gönderenin adresi hiç yoktu. Paris ya da Fransa'nın güneyi, allah bilir daha başka nereler, ama onunla temas kuramayacağımızdan emin olmak istediği belliydi. Alçakça bir davranıştı bu. Mektupları niye atmadığımı sorma bana. Yakmadığım için pişmanım. Keşke yaksaydım. Hepsini yakmalıydım."

Bir saatten fazla böyle konuştu durdu. Giderek dili acılaştı, bir ara, kısa bir süre açık seçik konuştu, ama sonra, bir bardak şarap daha içince, söyledikleri giderek daha anlaşılmaz oldu. Sesi neredeyse uyutacaktı beni. Ama konuştuğu sürece, hiçbir şey bana zarar veremez gibi geliyordu. Sanki bağışıklık kazanmıştım ve onun ağzından çıkan sözcükler beni koruyordu. Dinle-

mek zahmetine bile katlanmadım. Sesinin içinde yüzüyordum, her yanımı sarmıştı, ısrarlı oluşu sanki can simidi gibi beni suyun üstünde tutuyordu; hecelerin akışına bırakmıştım kendimi, bir yükselip bir alçalıyordum dalgalarla. Akşamüstü ışıkları pencerelerden süzülüp de masanın üstüne düşerek, soslardan, erimekte olan tereyağdan, yeşil camdan şarap şişelerinden yansımaya başlayınca, odadaki her şey öylesine ışıl ışıl ve durgun bir hal aldı ki kendi bedenim içinde oturuyor olmamı gerçekdışı bulmaya başladım. Eriyorum dedim; tabakta eriyen tereyağını izlerken, eriyorum dedim kendi kendime. Hatta bir iki kez bunun böyle sürmesine göz yummamalıyım diye de düşündüm, ama sonunda hiçbir şey yapmadım, bir şey yapabilecek gibi hissetmedim kendimi.

Olanlar için öne sürülebilecek mazeretim yok. Sarhoşluk bir belirtidir yalnızca, mutlak bir sebep değil, üstelik kendimi savunmayı denemenin yanlış olacağının ayrımındayım. Bununla birlikte, bir açıklama olasılığı var. Bundan sonra olanların şimdiki zamanla ilgisi olduğu kadar geçmişle de ilgisi vardı, ama şimdi biraz uzaktan bakınca, o öğleden sonra kimi çok eski duyguların beni etkisi altına alıvermesi çok garip geliyor. Orada oturmuş Bayan Fanshawe'u dinlerken, çocukken onun hakkında düşündüklerimi anımsamamak çok zordu ve bunu yapmaya başlar başlamaz, yıllardır gözümün önüne gelmeyen görüntülerin içine yuvarlanıverdim. Bunların içinden bir tanesi beni özellikle çok etkiledi: on üç ya da on dört yaşındaydım, bir ağustos ikindisiydi, yatak odamın penceresinden komşumuzun bahçesine bakıyordum, Bayan Fanshawe kırmızı bir bikiniyle dışarı çıkıyor, mayosunun üstünü rahat rahat çıkarıyor, sırtını güneşe dönüp çimenlerin üstündeki şezlonga uzanıyordu. Bütün bunlar bir rastlantı sonucu olmuştu. Penceremin önünde oturmuş düş kuruyordum; ondan sonra, ansızın, güzel bir kadın, neredeyse çırılçıplak ve benim varlığımdan habersiz, salına salına görüş alanıma giriyor; sanki bir büyü numarasıyla onu ben getirmişim. Bu görüntü uzun süre aklımdan çıkmadı ve ilk gençliğimde sık sık

bu anıya sarıldım: küçük bir çocuğun tutkusu, çok kısa süren gece yarısı hayalleri. Şimdi aynı kadın açıkça beni baştan çıkarmaya çalışıyordu ve ben ne düşüneceğimi bile bilemiyordum. Bir yandan, bu sahne bana çok acayip geliyordu. Öte yandan, doğal bir yanı vardı, hatta mantıklıydı ve karşı koymak için bütün gücümü kullanmazsam, bir şeyler olmasına göz yummak üzere olduğumu hissediyordum.

Benim kendisine acımamı sağladığı kesindi. Onun anlattığı Fanshawe öylesine ıstırap içindeydi ve gerçek mutsuzluk belirtileriyle öylesine yüklüydü ki giderek Bayan Fanshawe'a karşı güçsüzleştim ve tuzağına düştüm. Fakat, yaptığının ne denli bilincinde olduğunu hâlâ anlayabilmiş değilim. Önceden planlamış mıydı, yoksa kendiliğinden mi oldu? O dolambaçlı konuşmaları benim direncimi kırmak için başvurduğu bir hile miydi, yoksa gerçek duyguların kendiliğinden patlaması mı? Fanshawe hakkında gerçeği anlatıyor gibi geldi bana, hiç değilse kendi gerçeğini, ama beni inandırmak için bu yeterli değil, çünkü gerçeğin sapkınca emeller için kullanılabileceğini çocuklar bile bilir. Daha da önemlisi, böyle davranmak için itici gücü nereden bulmuştu acaba? Olaydan altı yıl sonra bile bunu hâlâ anlayabilmiş değilim. Beni dayanılmaz buldu desem, olacak şey değil, kendimi bununla kandırmak niyetinde de değilim doğrusu. Çok daha önemli, çok daha meşum bir nedeni vardı. Şimdilerde, acaba benim içten içe Fanshawe'dan en az onun kadar nefret ettiğimi sezmiş miydi diye merak ediyorum. Belki aramızdaki bu sözü edilmeyen bağı hissetmişti; ancak sapkınca, uç bir hareket yapıldığında kanıtlanabilecek olan o bağı. Beni becermesi Fanshawe'u becermek gibi olacaktı, kendi oğlunu becermek gibi ve bu günahın kuytularında oğlunu yeniden bulacaktı, ama bu kez onu mahvetmek amacıyla. Korkunç bir intikam. Bu doğruysa, kendimi onun kurbanı saymak lüks olurdu. Olsa olsa suç ortağıydım onun.

Çok geçmeden, kendisi de, sözcükler de tükenince, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Sarhoştum, duygusallaşmıştım, ayağa

kalktım, yanına gidip rahatlatmak için kollarımı ona doladım. Bu bizi eşikten aşırdı. Yalnızca bir temas, cinsel bir tepkiyi, başka bedenlerin, başka kucaklaşmaların kör anısını harekete geçirmeye yetmişti; bir dakika sonra öpüşüyorduk, birkaç dakika geçmeden de yukarıdaki yatağında çıplak yatıyorduk.

Sarhoş olmama karşın, ne yaptığımı bilmez durumda değildim. Ama suçluluk duygusu bile durduramamıştı beni. Kendi kendime, bu da bitecek ve hiç kimse incinmeyecek dedim. Bunun benim yaşamımla, Sophie'yle bir ilgisi yoktu. Ama sonra, sevişirken bile, bu denli basit olmadığını anladım. Çünkü Fanshawe'un annesini beceriyor olmak hoşuma gitmişti, ama bunun zevkle bir ilgisi yoktu. Yanıp tutuşuyordum ama yaşamımda ilk kez içimde sevecenlikten eser yoktu. Bayan Fanshawe'u nefretle beceriyordum ve işimi bir şiddet eylemine dönüştürmüştüm, sanki bu kadını ezip yok etmek ister gibi ufalıyordum. Kendi karanlığıma dalmıştım, işte o anda çok korkunç bir şeyi anladım: cinsel arzunun, öldürme arzusu da olabileceğini; bir an gelip insanın ölümü yaşama yeğleyebileceğini. Bundan daha korkunç bir şey olamazdı. Bu kadın benim kendisini incitmemi istiyordu, ben de öyle yaptım ve acımasızlığımın keyfini sürerken yakaladım kendimi. Ama böyle olmasına karşın, daha yarı yoldayken Bayan Fanshawe'un bir gölgeden başka bir şey olmadığını, onu Fanshawe'a saldırmak için kullandığımı anlamıştım. Onun içinde ikinci kez geldiğimde, her ikimiz de kan ter içinde kalıp, kâbus yaratıkları gibi inlerken, en sonunda şunu anladım: Fanshawe'u öldürmek istiyordum. Fanshawe'un ölmesini istiyordum ve bunu ben yapacaktım. Nerede olduğunu bulacak ve onu öldürecektim.

Bayan Fanshawe'u yatakta uyur bıraktım, odadan usulca çıktım ve aşağı kattaki telefondan taksi çağırdım. Yarım saat sonra, New York'a giden otobüsteydim. Liman İdaresi Terminali'nde tuvalete gidip elimi yüzümü yıkadım, sonra şehre gitmek için metroya bindim. Eve vardığımda, Sophie akşam yemeği için sofrayı hazırlıyordu.

7.

Bundan sonra olanlar oldu. Sophie'den saklanacak çok şey vardı ve ona görünemiyordum bile. Sinirli, soğuk biri olup çıkmış, kendimi küçük çalışma odama kapatmıştım ve yalnız kalmaktan başka bir şey istemiyordum. Sophie uzun bir süre bana tahammül etti, hiç de hak etmediğim bir sabır gösterdi bana karşı, ama sonunda yoruldu ve yazın ortasına doğru tartışmaya, birbirimizi iğnelemeye, yok yere kavga etmeye başladık. Bir gün, eve geldiğimde onu yatakta ağlar buldum ve yaşamımı darmadağın etmek üzere olduğumu o zaman anladım.

Sophie'ye göre sorun kitaptı. Bu kitap üzerine çalışmayı bıraksam, her şey normale dönecekti. Çok aceleci davranıyormuşum. Bu proje bir hataymış ve ben bunu kabul etmeyecek denli inatçıymışım. Elbette haklıydı, ama ben hep karşı fikri savunup durdum: kendimi kitaba adamıştım, bunun için bir kontrat imzalamıştım ve şimdi caymak korkaklık olurdu. Ona, artık bu kitabı yazmak gibi bir niyetim olmadığını söylemedim. Kitap, beni Fanshawe'a götürdüğü sürece vardı, bunun ötesinde kitap mitap yoktu. Benim için bu çok kişisel bir konu haline gelmişti ve bunun yazmakla bir ilgisi yoktu. Yaşamöyküsünü yazmak için yaptığım bütün araştırma, geçmişi kurcalarken açığa çıkardığım bütün gerçekler, bu kitap için harcanan bütün emek, hepsini Fanshawe'un nerede olduğunu bulmak için kullanacaktım. Zavallı Sophie. Aklımdan neler geçtiği konusunda hiçbir fikri yoktu çünkü yaptığımı iddia ettiğim şeyle gerçekten yaptığım aynı şeydi. Bir insanın yaşamının öyüsünü toparlıyordum. Birtakım kişi ve yer isimlerini ve çeşitli tarihleri topluyor, olayları bir tarih sırasına koyuyordum. Neden böyle davranıyordum, hâlâ akıl sır erdirebilmiş değilim. Her şey bir tek dürtüye indirgenmişti: Fanshawe'u bulmak, Fanshawe'la konuşmak, son bir kez Fans-

hawe'la yüzleşmek. Ama bundan öteye gidemiyordum, bu karşılaşmadan elime ne geçeceğini umuyordum, bunu kesinkes biliyor değildim. Fanshawe beni öldüreceğini yazmıştı ama bu tehdit beni hiç de yıldırmamıştı. Bildiğim tek şey onu bulmak zorunda olduğum, buluncaya değin hiçbir şeyin yolunda gitmeyeceğiydi. Elde olan, ilk kural, inancın gizemi buydu: bunu kabul etmiştim ve sorgulamak zahmetine bile katlanmıyordum.

Sonunda, onu gerçekten öldürmek niyetinde olmadığımı anladım. Bayan Fanshawe'la birlikteyken gelen bu öldürme dürtüsü uzun sürmedi, en azından bilinç düzeyinde değildi artık. Belli sahnelerin kafamda çaktığı anlar oluyordu; Fanshawe'u boğazlıyordum, bıçaklıyor ya da kalbinden vuruyordum, ama başka birçok insan içimde benzer şekilde ölmüşlerdi ve buna pek aldırmamıştım. Garip olan, Fanshawe'u öldürmek istemiş olabileceğimi değil, onun benim kendisini *öldürmemi* istemiş olabileceğini düşünüyor olmamdı. Bunu zihnimin en açık olduğu anlarda bir iki kez düşündüm ve Fanshawe'un yazdığı mektubun gerçek anlamının bu olduğuna inandım. Fanshawe beni bekliyordu. Celladı olarak beni seçmişti ve bu işi yapmak konusunda bana güvenebileceğini biliyordu. Bense tam da bu yüzden bunu yapmayacaktım işte. Fanshawe'un gücünün kırılması gerekiyordu, teslim olmayacaktım. Bunu yaparken de onu artık umursamadığımı gösterecektim, zor olan buydu: yaşıyor bile olsa, ona bir ölü gibi davranacaktım. Ama bunu Fanshawe'a kanıtlamadan önce, kendime kanıtlamam gerekiyordu ve bunu kanıtlamak gereksinimini duyuyor olmam, hâlâ çok umursadığımın kanıtıydı. Benim için her şeyi oluruna bırakmak yetmezdi. Olayları kurcalayacak, onlara bir yön verecektim. Çünkü hâlâ kendimden kuşkulanıyordum, riskleri göze almalıydım, olabilecek en büyük tehlikeyi göze alıp kendimi sınamalıydım. Fanshawe'u öldürmenin hiçbir anlamı yoktu. Onu canlı ele geçirmeli, sonra da yürüyüp gitmeliydim.

Ellen'a gelen mektuplar işe yaradı. Düşünsel düzeyde anlaşılmaz ve ayrıntıdan yoksun defterlerinin tersine, mektuplar belli konular üzerine iyice yoğunlaşmıştı. Fanshawe'un kız kardeşini eğlendirmek için çabaladığını sezmiştim, onu eğlenceli öykülerle neşelendirmek istiyordu, bu yüzden de söz ettiği şeyler genel olmaktan çok kişisel şeylerdi. Örneğin, çoğu kez isimlerden söz ediliyordu. Üniversite arkadaşları, gemideki arkadaşları, Fransa'da tanıdığı kişiler falan. Mektuplarda gönderenin adresi olmasa da, birçok yer adından söz ediyordu: Baytown, Corpus Christi, Charleston, Baton Rouge, Tampa, Paris'te değişik mahalleler, Güney Fransa'da bir köy. Bunlar beni harekete geçirmeye yetti. Birkaç hafta boyunca, odamda oturup listeler yaptım, belli insanların belli yerlerle, belli yerlerin belli tarihlerle, belli tarihlerin belli insanlarla olan ilişkilerini kurdum, haritalar ve takvimler çıkardım, çeşitli adresleri aradım, mektuplar yazdım. Beni yönlendirecek herhangi bir şeyin, bulmaya çalıştığım şeyin izini sürmemde yardımı olacak her şeyin peşinde koştum. Benim varsayımım şuydu: Fanshawe bir yerlerde bir hata yapmıştır, onun nerede olduğunu biri biliyordur, eskiden tanıdığı biri onu görmüştür. Bu kesin değildi elbette, ama başlamak için akla yakın tek yol gibi görünüyordu.

Fanshawe'un üniversiteden yazdığı mektuplar oldukça özenli ve içten mektuplardı; okuduğu kitaplardan, arkadaşlarıyla yaptığı tartışmalardan, yurt yaşantısından söz ediyordu ama bunlar Ellen'ın ruhsal bunalım geçirmesinden önceye rastlıyordu ve daha sonraki mektuplarda olmayan çok özel, gizli bir havaları vardı. Gemiden yazdıklarında, örneğin, Fanshawe kendisi hakkında hemen hemen hiçbir şey anlatmıyordu, anlatmayı uygun gördüğü iki anısı dışında. Yeni çevresine uyum sağlamaya çalıştığını, Louisiana'dan bir yağcıyla okuma odasında kâğıt oynadıklarını (ve kazandığını), sahildeki küçük barlarda bahis tutuştuğunu (ve kazandığını) ve başarılarının rastlantısal olduğunu anlatıyordu: "Tepetaklak olmamak için öylesine donanımlıyım ki, artık bambaşka biri oldum çıktım. Adrenalin yükselmesi sanıyorum." Ma-

kina dairesinde fazla mesai yaptığını anlatıyordu: "İnanabiliyor musun, kırk beş derecenin üzerinde, spor ayakkabılarım sırılsıklam oluyor, sanki vıcık vıcık su birikintilerinin içinde dolaşıyor gibiyim"; Baytown, Teksas'taki ayyaş bir dişçiye yirmi yaş dişini çektirişini anlatıyordu: "Her taraf kan olmuştu, bir hafta boyunca dişetimdeki deliğe dolan diş parçacıklarıyla uğraştım durdum." Hiçbir yerde deneyim edinmeden, hep bir acemi olarak bir işten diğerine geçiyordu Fanshawe. Her limanda, mürettebatın bir kısmı evine gitmek için gemiden ayrılıyor, yerlerine yenileri geliyordu; bunlardan biri açık olan iş yerine Fanshawe'un işini yeğlerse, Evlat (ona bu adı vermişlerdi) başka bir işe şutlanıyordu. Dolayısıyla Fanshawe sıradan bir gemici olarak çeşitli işlerde çalışıyordu (güverteyi temizlemek ve boyamak gibi), ufak tefek işlerde kullanılıyordu (yerleri silmek, yatakları yapmak, tuvaletleri temizlemek gibi) ve yemek dağıtmak, bulaşıkları yıkamak gibi pis işler ona yaptırılıyordu. Sonuncusu en zoruydu ama aynı zamanda en ilginciydi çünkü gemide yaşam çoğunlukla yemek etrafında dönüyordu: sıkıntıdan insanın iştahı açılıyordu ve bu adamları ayakta tutan yemekti; bazıları vardı ki yemek konusunda çok seçiciydiler (bu şişman, kaba saba adamlar yemekleri, on sekizinci yüzyıl Fransız dükleri gibi tepeden bakarak ve kibirli kibirli eleştiriyorlardı). Ama Fanshawe'a daha işe başladığı gün deneyimli bir gemici şu aklı vermişti: "Hiç kimsenin afra tafrasına kulak asma," demişti adam. "Biri yemekten şikâyet ederse, çenesini kapamasını söyle. İnat edecek olursa, duymazdan gel ve en son ona yemek ver. Bu da işe yaramazsa, gelecek sefere çorbasına buz gibi soğuk su koyacağını söyle ona. Daha da iyisi çorbasına işeyeceğini söyle. Dizginlerin kimde olduğunu iyi bellesinler."

Fanshawe'u, Hatteras Burnu açıklarında gece boyu süren şiddetli bir fırtınanın sabahında kaptana kahvaltısını götürürken görüyoruz: Fanshawe bir tepsiye greyfurt, yağda yumurta ve tost koymuş, tepsiyi kalaylı kâğıtla iyice sarmış, sonra da havlulara sarmış, çünkü rüzgâr saatte yetmiş mil hızla esiyormuş ve Fans-

hawe köprüye ulaşana değin tabakların suya uçmasından korkuyormuş; sonra Fanshawe merdivenlerden yukarı tırmanmış, köprüye ilk adımını atmış, ondan sonra birdenbire, rüzgâr onu aldığı gibi bir ayağı üzerinde fırıl fırıl döndürmüş, tepsisinin altından dalan vahşi rüzgâr, Fanshawe'un kollarını başının hizasına kadar kaldırmış, Fanshawe sanki ilkel bir uçan makinaya tutunuyormuş da birazdan suya inecekmiş gibiymiş. Fanshawe, bütün gücünü toplayıp tepsiyi aşağıya, göğüs hizasına indirebilmeyi en sonunda başarmış, tabaklar mucize eseri kaymamış, sonra Fanshawe çevresini saran hava akımının etkisi altında iyice küçülmüş, cüceleşmiş bir halde köprü boyunca güçlükle yürümüş, bilmem kaç dakika sonra köprünün öteki ucuna varmayı başarmış, kaptan köşküne girmiş ve dümen başındaki tombul kaptanı görünce "Kahvaltınız kaptan" demiş, dümenci de dönüp ona şöyle bir baktıktan sonra dalgın dalgın "Sağol evlat. Şurdaki masanın üstüne koyuver," demiş.

Her olup biten Fanshawe için bu denli eğlenceli değildi. Onu rahatsız eden bir kavgadan (hiçbir ayrıntı verilmemiş) ve kıyıda gözlemlediği bazı çirkin sahnelerden de söz etmiş. Örneğin, bir Tampa barında bir zencinin sıkıştırılması: bir grup sarhoş, bardan içeri giren ve elindeki kocaman Amerikan bayrağını satmak isteyen yaşlı bir siyahın etrafını sarmış, bir sarhoş bayrağı açıp üzerinde yeterince yıldız olmadığını söyledikten sonra "Bu bayrak sahte," demiş, yaşlı adam insaf dilenircesine öyle olmadığını söylemiş, öteki sarhoşlar ilkini desteklemiş, sonunda da yaşlı adamı ite kaka kapıdan dışarı atmışlar, yaşlı adam boylu boyunca kaldırıma yuvarlanmış; sarhoşlar iyi ettik, demokrasi adına dünyayı daha güvenilir bir yer yaptık gibisinden sözler sarfederek olayı kapatmışlar. "Kendimi aşağılanmış hissettim," diye yazmış Fanshawe, "orada olduğum için kendimden utandım."

Yine de mektupların genelde şakacı bir havası vardı (bir tanesi "Bana Redburn de," diye başlıyordu) ve sonuna doğru Fanshawe'un kendisine bir şeyleri kanıtlamayı başardığını anlı-

yordunuz. Gemi bir mazeretti yalnızca, gelişigüzel bir başkalık, kendisini bilinmeyene karşı sınama yolu. Yeni başlanan her işte olduğu gibi, hayatta kalabilmek kendi başına bir zaferdi. Ona belli sorumluluklar yükleyen konuları, örneğin Harvard'daki öğrenimini ve orta sınıf geçmişini, sonunda kendi avantajına kullanmıştı; görevi bittiğinde artık mürettebatın aydını olarak tanınıyordu, onu yalnızca "Evlat" diye çağırmıyorlarmış da bazen "Profesör" der olmuşlar ve bazı tartışmalarda (örneğin, yirmi üçüncü Başkan kimdi, Florida'nın nüfusu kaçtır, 1947'de Giants takımında sol açık olarak kim oynuyordu gibi sorular üzerine çıkan tartışmalarda) ona hakem olarak başvuruyorlar, ara sıra anlaşılmaz konularda akıl danışıyorlarmış. Mürettebat bazı bürokratik işlerle ilgili evrakı doldurmakta (örneğin vergi formları, sigorta belgeleri, kaza raporları) ondan yardım istiyor, hatta bazıları mektuplarını ona yazdırıyormuş (örneğin, Otis Smart adına Louisiana'nın Dido kentindeki kız arkadaşı Sue-Ann'a tam on yedi aşk mektubu yazmıştı). Bunlar Fanshawe'un ilgi merkezi olduğunu değil, en sonunda bir yerlere uyum sağladığını, kendisine bir yer edindiğini gösteriyordu. Sonuçta, asıl sınav herkes gibi olabilmekti. Bunu başardığında, tek başına kalmışlığını sorgulamayı bırakacaktı. Yalnızca başkalarından değil, aynı zamanda kendisinden de kurtulmuştu. Bence bunun en güzel kanıtı, gemiyi terk ettiğinde, hiç kimseye allahaısmarladık dememiş olması. Charleston'dayken, bir gece işi bırakmış, kaptandan ücretini almış ve sonra da ortadan kaybolmuş. İki hafta sonra da Paris'e varmış.

İki ay hiçbir şey yazmamış. Ondan sonra, üç ay boyunca, kartpostaldan başka bir şey yollamamış. Üzerinde Sacré Cœur, Eyfel Kulesi, Conciergerie gibi turistik yerlerin resimleri olan sıradan kartların arkasına karalanmış kısa kısa notlar. Mektuplar gelmeye başlamış, ama bunlar düzensiz aralıklarla yazılmıştı ve pek de önemli bilgi içermiyordu. Anlaşıldığı üzere Fanshawe kendini yapıtlarına iyiden iyiye kaptırmıştı (örneğin, ilk şiirlerinden birçoğu, *Karartmalar*'ın müsveddesi), ama mektuplar na-

sıl bir yaşam sürdürdüğü konusunda gerçek bir fikir vermiyordu. Çelişkiler içinde olduğunu, Ellen'la ilgili olarak kendinden pek de emin olmadığını anlıyordunuz, hem Ellen'la ilişkiyi koparmak istemediği, hem de ona neler anlatıp neleri anlatmaması gerektiğine karar verememiş izlenimini ediniyordunuz. (Üstelik, işin aslı, bu mektupların çoğunu Ellen okumamış. New Jersey'deki eve yollandığından, mektuplar kuşkusuz Bayan Fanshawe tarafından açılmış, o da kızına göstermeden önce elemeden geçirmiş, çoğu kez de Ellen bu mektupları görmemiş bile. Sanırım Fanshawe, böyle olacağını tahmin etmiş olmalı, en azından kuşkulanmıştır. Bu, işleri daha da karmaşıklaştırıyor, çünkü mektuplar bir ölçüde Ellen'a yazılmamış oluyor. O zaman Ellen, Fanshawe'un annesiyle iletişim kurmasını sağlayan bir çeşit edebi araçtan başka bir şey olmuyor. Mektuplar, bir de annesini kızdırmaya yarıyordu. Kızgınlığının sebebi bu, çünkü onunla konuşuyor olmasına karşın, onu görmezden geliyordu.)

Bir yıl boyunca mektuplarda birtakım nesnelerden (örneğin, binalardan, sokaklardan, Paris betimlemelerinden) ayrıntılı bir şekilde söz etmekten başka bir şey yapmamış, gördüğü ya da duyduğu şeylerin bir dökümünü yapmış ama Fanshawe'un kendisinden eser yok. Sonra, yavaş yavaş, bazı tanıdıklarından söz ettiğini görüyor, anılarından söz etme eğilimini seziyoruz, ama yine de anlattığı öyküler bağlamdan yoksun, bu da onlara boşlukta sallanan cisimsiz şeyler benzeri bir nitelik veriyor. Örneğin, Ivan Wyshnegradsky adında yaşlı (şimdi yaklaşık seksen yaşındadır) bir Rus besteciyi görüyoruz; Mademoiselle Sokağı'nda eski bir dairede oturan yoksul bir dul. "Herkesten çok bu adamla görüşüyorum," diyor Fanshawe. Ondan sonra da dostlukları konusunda tek bir söz etmiyor, nelerden konuştukları hakkında hiçbir şey yok. Onun yerine, uzun uzun adamın evindeki çeyrek tonlu piyanoyu, piyanonun ne çok tuşları olduğunu anlatıyor (aşağı yukarı elli yıl önce Prag'da Wyshnegradsky için yapıldığını ve Avrupa'daki çeyrek tonlu üç piyanodan biri olduğunu), ondan sonra da bestecinin kariyerine ilişkin tek söz etme-

den, kendisinin ona bir buzdolabı verişinin öyküsüne geçiyordu. "Geçen ay, bir eve taşınıyordum," diye başlıyordu Fanshawe. "Evde yeni bir buzdolabı olduğundan, eskisini Ivan'a armağan etmeye karar verdim. Paris'teki birçok insan gibi, onun da hiç buzdolabı olmamış, bunca yıl yiyeceklerini mutfağının duvarına asılı küçük bir kutuda saklamış. Teklifimi memnuniyetle karşıladı, ben de buzdolabını getirttim ve kamyonun sürücüsüyle birlikte yukarı taşıdık. Ivan bu makinanın gelişini yaşamındaki önemli bir olaymış gibi karşıladı, küçük bir çocuk gibi coştu, ama yine de biraz tedirgindi, bunu görebiliyordum, hatta bu yabancı nesneyle ne yapacağını tam tamına bilemediğinden biraz korkmuş gibiydi. Dolabı yerine yerleştirirken 'Ne kocamanmış,' dedi durdu, ondan sonra fişini takıp da motor çalışmaya başlayınca, 'Ne de gürültülüymüş,' dedi. Buna alışacağı konusunda ona garanti verdim; bu modern aletin yararlarına dikkati çektim, yaşamında ne gibi olumlu değişiklikler yapacağını anlattım. Kendimi bir misyoner gibi hissettim: Her Şeyi Bilen Yüce Papaz edasıyla, ona gerçek dini tanıtarak bu taş devrinden kalma adamı kurtardım. Aradan yaklaşık bir hafta geçti; Ivan neredeyse her gün beni arayıp buzdolabından ne kadar memnun olduğunu söylüyor, yeni yiyecekler satın alıp evinde nasıl muhafaza edebildiğini anlatıyordu. Sonra felaket. 'Sanırım bozuldu,' dedi bir gün, pişmanlık dolu bir sesle. Buzdolabının üst kısmındaki buzluk buzla kaplanmıştı ve bundan nasıl kurtulacağını bilememiş, çekiçle kırmayı denemişti, ama yalnızca buza değil, altındaki saç borulara da vurmuştu. 'Özür dilerim sevgili dostum,' dedi. Ona üzülmemesini, bir tamirci bulacağımı ve arızayı gidereceğimizi söyledim. Telefonun öteki ucunda uzun bir sessizlik oldu. 'Şey,' dedi en sonunda, 'belki böyle daha iyi oldu. Gürültü var ya. Dikkatimi çok zor topluyordum. Duvardaki küçük kutumla öyle uzun zaman yaşadım ki, ona çok bağlandım. Sevgili dostum, lütfen kızma bana. Benim gibi yaşlı bir adam için yapılabilecek bir şey yok. İnsan, yaşamı boyunca belli bir yere geliyor, sonra değişmek için çok geç oluyor.' "

Sonraki mektuplar da böyle sürüyordu, çeşitli isimlerden, çeşitli işlerden söz ediyordu. Anladığım kadarıyla, Fanshawe'un gemide kazandığı para ona bir yıl yetmişti, ondan sonra da geçinmenin bir yolunu bulmuştu. Bir süre için, bir dizi sanat kitabı çevirmişti; bir süre de çeşitli liselerde İngilizce öğretmeni olarak çalıştığını gösteren kanıtlar var; bir de, bir yaz boyunca *New York Times*'ın Paris bürosunda telefon santral memuru olarak çalışmıştı (bu da gösteriyordu ki Fransızcası'nı ilerletmişti); sonra ara sıra bir film yapımcısı için çalıştığı o garip dönem geliyor. Bazı işleri gözden geçirmiş, çeviriler yapmış, senaryo özetleri hazırlamış. Fanshawe'un yapıtlarında pek az otobiyografik değinme olmasına karşın, *Hiçistan*'daki bazı olaylar bu son deneyimine bağlanabilir (yedinci bölümdeki Montag'ın evi; otuzuncu bölümde Flood'ın rüyası). Bir mektubunda film yapımcısına ilişkin şunları yazmış Fanshawe: "Bu adamın garip bir tarafı var, zenginlerle ilişkisinde neredeyse suç sayılabilecek bir nitelik varken (amansız taktikler, yalan dolan), şansları yaver gitmeyenlere karşı çok kibar oluşu. Ona borcu olanları mahkemeye vermektense, borçlarını kendisine hizmet etmelerini sağlayarak ödetiyor. Özel şoförü, örneğin, beyaz bir Mercedes kullanan yoksul düşmüş bir marki. Fotokopi çekmekten başka bir şey yapmayan bir de yaşlı baron var. Ne zaman işimi teslim etmeye dairesine gitsem, bir köşede bir uşak, perdeler arkasına saklanmış, eli ayağı tutmayan bir soylu ya da haberci çocuk rolünde şık bir yatırımcı buluyorum. Ayrıca hiçbir şey çöpe atılmıyor. Altıncı kattaki hizmetçi odasında oturan eski yönetmen geçen ay canına kıyınca, paltosu bana kaldı, o günden bu yana giyiyorum. Ayak bileklerime kadar inen uzun, kara bir şey. Casus gibi yapıyor beni."

Fanshawe'un özel yaşamına ilişkin hemen hemen hiçbir ipucu yok. Yemekli bir partiden söz ediliyor, bir ressamın stüdyosu anlatılıyor, Anne diye bir isim bir iki kez geçiyor, ama bunların arasında ne gibi bir bağlantı olduğu belirsiz. Ama ben de böyle bir şey arıyordum zaten. Gereğince dolaşıp yeterince soru sorar-

sam bu insanlardan bazılarının izini bulabileceğimi anlamıştım.

İrlanda'ya yaptığı üç haftalık gezinin dışında (Dublin, Cork, Limerick, Sligo), Fanshawe aynı yerde kalmıştı. *Karartmalar*'ın son müsveddesi Paris'teki ikinci yılda tamamlanmıştı; kırk ya da elli kısa şiirle birlikte, *Mucizeler* üçüncü yılda yazılmıştı. Bunları anlamak pek de zor değildi, çünkü bu sıralarda Fanshawe yaptığı işlere tarih atma alışkanlığı edinmişti. Yalnız, taşraya gitmek üzere Paris'ten tam tamına ne zaman ayrıldığı belli değildi, ama bana göre 1971 yılının haziranıyla eylülü arasında bir yerlere rastlıyor. Mektuplar o sıralarda seyrekleşiyordu, defterleri de okuduğu kitapların listesinden (örneğin, Raleigh'in *Dünya Tarihi* ve Cabeza de Vaca'nın *Seyahatler*'i) başka hiçbir şey içermiyordu. Taşradaki evine yerleşir yerleşmez, oraya nasıl olup da yolu düştüğünü oldukça ayrıntılı bir şekilde anlatıyordu. Ayrıntılar kendi içlerinde önemsiz, ama bu ayrıntılardan çok önemli bir şey çıkıyordu: Fransa'da yaşarken, Fanshawe yazar olduğunu gizlememişti. Arkadaşları, yazdıklarından haberdardı ve bir sırrı varsa, o da ailesinden gizleniyordu. Bu, mektuplarında Fanshawe'un kendini ele verdiği tek konudur. "Paris'te tanıdığım Amerikalı çift Dedmon'lar gelecek yıl taşradaki evlerine gidemiyorlar (Japonya'ya gidiyorlar)," diye yazıyor. "O eve bir iki kez hırsız girdiğinden, boş bırakmak istemiyorlar, bu yüzden de bana bekçilik işini teklif ettiler. Evi beş para ödemeden kullanabileceğim gibi, emrime bir araba verilecek ve küçük de olsa bir maaş alacağım (dikkatli harcarsam geçinmeme yetecek bir miktar). Şans yüzüme güldü. Evi yabancılara kiralamaktansa, bir yıl boyunca evde oturup bir şeyler yazmam için para ödemeyi yeğlediklerini söylediler bana." Önemsiz bir nokta belki, ama mektupta bunu görünce yüreklendim. Bir an için bile olsa, Fanshawe bir açık vermişti ve bu bir kez olduysa, bir daha olmaması için hiçbir neden yoktu.

Yazı değeri bakımından, taşradan yazdığı mektuplar, şimdiye değin yazdığı her şeyi gölgede bırakıyordu. Fanshawe, artık keskin bir göze sahipti ve içinde sözcüklerin yepyeni bir biçim-

de kullanılır hale gelmiş olduğu seziliyordu; sanki görmekle yazmak arasındaki uzaklık daralmış, bu iki iş aynı ve tek, kesintisiz bir hareketin parçası haline gelmişti. Fanshawe, manzarayla fazlasıyla ilgileniyor, durmadan bu konudan söz ediyordu; sürekli olarak manzarayı izliyor, değişiklikleri hep kaydediyordu. Bu konudaki sabrı kayda değer doğrusu; yazdıkları içinde doğayla ilgili öyle bölümler vardı ki bu konuda okuduğum benzeri şeylerden aşağı kalır yanı yoktu. Oturduğu taş bina (duvarları altmış santim kalınlığındaymış) Devrim sırasında inşa edilmiş: bir yanında küçük bir bağ, öteki yanındaysa koyunların otladığı bir çayır varmış; arkasında bir orman (saksağanlar, ekinkargaları, yabani domuzlar), önündeyse, yolun tam karşısında, köye (nüfusu kırkmış) doğru uzanan uçurumlar varmış. Bu uçurumlarda, çalılıkların ve ağaçların arasına gizlenmiş, bir zamanlar Templar Şövalyeleri'ne ait olan küçük bir kilise varmış. Katırtırnağı, kekik, yermeşesi, kızıl toprak, beyaz kil, soğuk karayel, işte Fanshawe bir yıldan fazla bunlar arasında yaşamış ve yavaş yavaş bunlar onu değiştirmiş, kendi içine daha da çok gömülmesine yol açmış. Dinsel ya da mistik bir yaşantı demek istemiyorum (bu terimler bana hiçbir şey ifade etmiyor), ama eldeki kanıtlar gösteriyor ki, Fanshawe bütün bu süre boyunca yapayalnızmış, hiç kimseyle görüşmediği gibi, ağzını bile açmamış. Bu yaşamın zor şartları onu adam etmiş belli ki. Yalnızlık, kendisine giden yolu açmış, bir çeşit keşif aracı olmuş. O sıralarda oldukça genç olmasına karşın, bana göre yazar olarak olgunluk döneminin başlangıcı bu sıralardır. Bu andan sonra, yapıtları artık gelecek vaat eden türden değil, tamamlanmış, başarılmış ve tamamiyle ona özgü olmuştu. Taşrada yazdığı birbirini izleyen şiirlerle başlamış (*Temel İşler*), ondan sonra da oyunlarla sürdürmüş ve *Hiçistan*'ı yazdığı sırada (hepsi New York'ta yazılmış), anlaşıldığı üzere yaratıcılığının doruğundaymış. İnsan delilik belirtileri arıyor, sonunda her şeyi kendi aleyhine döndürecek bir yaklaşımın izlerini arıyor, ama yapıtları bu konuda bir ipucu vermiyor. Kuşkusuz Fanshawe sıradışı bir insandı, ama görünen

o ki aklı başındaydı ve Amerika'ya 1972'nin sonbaharında döndüğünde, kendine bütünüyle hâkimdi.

İlk yanıtları Fanshawe'un Harvard'dan tanıdığı insanlardan aldım. *Yaşamöyküsü* sözcüğü bana birtakım kapıları açmış gibiydi; çoğuyla görüşebilmek için randevu almakta da fazla bir zorluk çekmedim. Birinci sınıftan oda arkadaşıyla ve başka arkadaşlarıyla görüştüm; Radcliffe'ten flört ettiği iki üç kızla da konuştum. Fakat pek bir şey elde edemedim. Görüştüğüm bu insanlardan yalnızca biri, babası Fanshawe'a petrol tankerinde iş bulmuş olan Paul Schiff, kayda değer bir şey söyledi. Schiff şimdi Westchester'da pediyatrist olarak çalışıyormuş; bir akşam geç vakitlere değin bürosunda oturup konuştuk. İçtenliğini çok sevdim (ufak tefek, dolu dolu bir adamdı, saçları daha şimdiden seyrekleşmeye başlamıştı, ciddi bakışlı gözleri ve yumuşak, tınlayan bir sesi vardı), açık sözlüydü, konuşsun diye dürtüklemek gerekmiyordu. Fanshawe onun yaşamında önemli bir insan olmuştu ve dostluklarını çok iyi anımsıyordu. "Gayretli bir çocuktum," dedi Schiff. "Çalışkandım, söz dinlerdim, fazla bir düşgücüm de yoktu. Bizim tersimize, Harvard'da olmak Fanshawe'un gözünü korkutmamıştı ve sanırım buna hayret ederdim. Hepimizden fazla okumuştu; daha çok şair, daha çok filozof, daha çok romancı tanırdı, ama okul işleri onu sıkıyordu. Notlara aldırdığı yoktu, derslere pek gelmiyor, kendi doğru bildiği yoldan gidiyordu. Birinci yılda, aynı yurt binasındaydık ve her nedense beni dostu olarak seçti. Ondan sonra, peşinden ayrılamadım. Her konuda söyleyecek o denli çok şeyi vardı ki, bence ondan derslerde öğrendiklerimden daha çok şey öğrendim. Sanırım benimkisi bir kahramana tapınma ama Fanshawe bana yardım etti ve ben de bunu unutmadım. Kendi başıma düşünmeyi, kendi seçimlerimi yapmayı bana o öğretti. O olmasaydı asla doktor olamazdım. Tıbba geçtim çünkü yapmak istediğim şeyi yapmam gerektiğine beni inandırmıştı ve bunun için ona hâlâ müteşekkirim.

"İkinci yılın ortalarında Fanshawe bana okuldan ayrılacağını söyledi. Bu beni hiç de şaşırtmadı. Cambridge, Fanshawe'a göre bir yer değildi, huzursuz olduğunu biliyordum, gitmek için can atıyordu. Denizciler sendikası temsilciliğini yapan babamla konuştum, Fanshawe'a gemide iş buldu. Her şey çok iyi ayarlandı. Fanshawe bütün kırtasiye işinden kolaylıkla sıyrıldı, bir iki hafta içinde de gitti. Birkaç kez ondan haber aldım, oradan buradan kartpostallar. Merhaba, nasılsın gibi şeyler. Buna kafamı takmadım, hem onun için bir şey yapabilmiş olmak da hoşuma gitmişti. Fakat sonra, bütün bu iyi duygular sonunda tuzla buz oldu. Dört yıl önce bir gün, Beşinci Cadde'de yürüyordum, Fanshawe'a rastladım, çok şaşırdım ve sevindim, ama benimle hemen hemen hiç konuşmadı bile. Beni unutmuş gibiydi. Soğuk, neredeyse kabaydı. Telefon numaramı, adresimi avucuna zorla sıkıştırdım. Arayacağına söz verdi, ama tabii ki hiç aramadı. Ne yalan söyleyeyim, çok üzüldüm. Orospu çocuğu, dedim kendi kendime, kendini ne sanıyor? Ne yaptığını bile söylemedi bana, sorularımı geçiştirdi ve bastı gitti. Üniversite yıllarının hatırı bu kadarmış, dostluğumuzun hatırı bu kadarmış dedim. Bu, ağzımda kötü bir tat bıraktı doğrusu. Geçen yıl karım bana doğum günü armağanı olarak onun kitaplarından birini aldı. Biliyorum çocukça, ama kitabın kapağını bile açamadım. Rafta durduğu yerde tozlanıyor. Ne garip, değil mi? Herkes bir başyapıt olduğunu söylüyor, ama ben başına oturup da okuyabileceğimi hiç sanmıyorum."

Başka hiç kimseden bu denli anlaşılır bir açıklama gelmedi. Petrol tankerindeki denizcilerden bazılarının diyeceği bir şeyler vardı ama hiçbiri işime yarayacak cinsten değildi. Örneğin, Otis Smart, Fanshawe'un onun adına yazdığı aşk mektuplarını anımsadı. Baton Rouge'da kendisine telefonla ulaştığımda, anlatacak çok şeyi vardı. Hatta bir yandan gülerken, bir yandan da Fanshawe'un uydurduğu bazı sözleri yineledi ("pırıltılı ayak parmaklım benim," "sevgili kabak tatlım", "vıcık vıcık düşlerimin zalim kadını" ve benzeri). En kötüsü de neymiş biliyor muymuşum, ken-

disi Sue-Ann'e o mektupları gönderirken, kız da başkasıyla düşüp kalkıyormuş, eve döndüğü gün ona sevgilisiyle evleneceğini söylemiş. "İyi de oldu," diye ekledi Smart. "Geçen yıl memlekete döndüğümde Sue-Ann'e rastladım, yüz elli kilo olmuş. Çizgi filmlerdeki şişko kadınlara benzemiş, portakal rengi dar bir pantolon giymiş, sağında solunda bir sürü veletle sokakta caka satarak yürüyordu. Mektupları anımsayınca beni bir gülmek tuttu. Şu Fanshawe beni gülmekten öldürürdü. Yazdıklarından bir iki şey okudu mu, yerlerde tepine tepine gülerdim. Yazık olmuş. İnsanın böyle gençken paydos etmesi çok üzücü."

Houston'da bir lokantada aşçı olan Jeffrey Brown, gemide aşçı yamağıymış. Fanshawe'u gemide ona dostça davranan tek beyaz mürettebat olarak anımsıyordu. "Kolay iş değildi," dedi Brown. "Mürettebat çoğunlukla cahil, bağnaz çiftçilerdi ve bana tükürür gibi merhaba derlerdi. Ama Fanshawe benim sadık dostumdu ve kimin ne dediğine kulak asmazdı. Baytown ya da benzeri yerlere vardığımızda, içki içmek, hovardalık yapmak gibi şeyler için birlikte kıyıya çıkardık. O kentleri Fanshawe'dan iyi bilirdim ve bana takılırsa, öyle her gemicinin gittiği barlara gidemeyeceğimizi söylerdim. Öyle yerlerde benim gibilere nasıl davranacaklarını bildiğimden, bir mesele çıksın istemezdim. Dert değil, derdi Fanshawe, sonra siyah mahallelerine giderdik, hiçbir dert çıkmazdı. Gemide işler çoğu zaman sakin olurdu, üstesinden gelemediğim bir şey yoktu. Ama sonra birkaç haftalığına o belalı müşteri çıkıp geldi. İnanır mısın, Cutbirth, Roy Cutbirth adlı bir adam. Aptal, solukbenizli bir yağcıydı; sonunda, şef makinist makinalardan hiç çakmadığını anlayınca onu gemiden kovmuştu. İşi kapmak için yağcı sınavında kopya çekmiş; tam gemiyi havaya uçurmak istediğinde başvuracağın adamdı. Bu Cutbirth salaktı, kötü niyetli ve salak. Parmaklarına dövme yaptırmıştı, her parmağında bir harf vardı. Sağ elinde A-Ş-K, sol elinde K-İ-N yazıyordu. İnsan böyle boktan bir manyağı görünce, uzak dursam iyi olur diyor. Bir keresinde bu herif, Fanshawe'a Alabama'daki evinde cumartesi gecelerini nasıl geçirdiğini,

iki eyalet arasında bir tepede oturup, gelen geçen arabalara nasıl ateş ettiğini anlatıp böbürleniyordu. Ne sevimli adam, değil mi? Bir gözü de iptaldi, kan çanağı, darmadağın olmuş bir göz. Onun için de böbürlenirdi. Bir gün bir cam parçası saplanmış gözüne de, böyle olmuş. Selma'da, Martin Luther King'e şişe atıyormuş. Bu Cutbirth denen herifin benim can dostum olmadığını söylememe gerek yok herhalde. Bana hep dik dik bakar, ağzının içinde bir şeyler mırıldanır, başını aşağı yukarı sallardı ama ben hiç önemsemezdim. Bir süre böyle gitti. Sonra Fanshawe'u taktı kafasına, sonra bir gün öyle ileri gitti ki, Fanshawe artık duymazdan gelemedi. Durdu, Cutbirth'e dönüp, "Ne dedin sen?" dedi. Cutbirth de dayı ha, tam horoz, dedi ki: "Şu orman tavşanıyla ne zaman evleneceksiniz diye merak ediyordum tatlım." Bak, Fanshawe her zaman çok canayakın biriydi, kavgacı hiç değildi, gerçek bir centilmen, ne demek istediğimi anlatabiliyor muyum? O yüzden olanlar tam bir sürpriz oldu. Televizyondaki *Hulk* vardı ya, hani şu insanken canavara dönüşen, işte onu izliyorum sandım. Fanshawe birdenbire öyle kızdı, yani öyle bir öfkelendi ki, öfkeden aklını kaçırmış gibiydi. Cutbirth'i yakasından tuttuğu gibi duvara çaktı. Resmen duvara mıhladı herifi; öylece tutmuş, yüzüne yüzüne soluyordu. "Bunu bir daha söylersen," dedi Fanshawe gözlerinden ateşler fışkırarak, "bunu bir daha söylersen seni öldürürüm." Böyle söylediğinde sıkıysa inanma. Adamı öldürmeye hazırdı, Cutbirth de bunu anlamıştı. "Sadece şaka yapıyordum," dedi. "Küçük bir şaka canım." Bu son oldu. Kesin çözüm. Her şey göz açıp kapayana değin olup bitmişti. İki gün sonra Cutbirth kovuldu. İyi de oldu. Biraz daha kalsaydı, neler olurdu kim bilir."

Mektuplardan, telefon konuşmalarından, söyleşilerden buna benzer düzinelerce şey öğrendim. Aylarca sürdü bu ve her gün elimdeki malzeme çoğaldı, kabardı, taştı, giderek artan bağlantılar yığdı önüme, sonunda kendine özgü bir yaşam tarzı haline gelen bir dizi ilişkiye dönüştü. Doymak bilmez bir organizmaydı bu ve en sonunda gördüm ki dünya kadar büyümesine engel

olmak için yapabileceğim bir şey yok. Bir yaşam başka bir yaşama dokunuyor, sonuçta o da başka bir yaşama; bir anda hesabını tutamayacağınız denli sayısız bağlantı ortaya çıkıyordu. Şimdi Louisiana'da küçük bir kasabada oturan şişman bir kadın tanıyordum; parmaklarında dövmeleri olan kaçık bir ırkçı tanıyordum ve anlaşılmaz bir ad öğrenmiştim. Daha önce adını duymadığım düzinelerce insan tanıyordum ve her biri Fanshawe'un yaşamının bir parçası olmuştu. Belki hepsi iyi hoştu ve bu bilgi fazlası benim bir yerlere gittiğimin en belirgin kanıtıydı. Hem ben bir dedektif değil miydim, işim de ipucu avcılığı değil miydi? Gelişigüzel milyonlarca bilgi parçasıyla karşı karşıya kalınca, soruşturmalarım sırasında milyonlarca yanlış yola sapmıştım ve beni gitmek istediğim yere götürecek tek doğru yolu bulmak zorundaydım. Şimdiye değin görünen, bu yolu bulamadığımdı. Bu insanlardan hiçbiri yıllardır Fanshawe'u görmemiş, ondan bir haber almamıştı; bana anlattıkları her şeyden kuşkulanamayacağımdan, söylenenlerin doğruluğunu kanıtlamak için bir soruşturma başlatamayacağımdan, doğruyu söylediklerini varsaymak zorundaydım.

Sanırım bütün bunlar bir yöntem sorunum olduğunu ortaya çıkardı. Bir anlamda, Fanshawe hakkında bilinecek ne varsa biliyordum. Öğrendiğim şeyler bana önemli bir şey öğretmemiş, zaten bildiğim şeyleri yalanlamamıştı. Ya da bir başka deyişle, benim tanıdığım Fanshawe, aradığım Fanshawe'la aynı kişi değildi. Bir yerlerde bir kopukluk, ani ve akıl erdiremediğim bir kopukluk olmuştu ve sorguya çektiğim bunca insanın anlattıklarını bu kopukluğu açıklayamıyordu. Sonunda, onların anlattıkları bir tek şeyi doğruluyordu: olanlar, kesinlikle olmuş olamazdı. Fanshawe'un kibar olduğu, Fanshawe'un zalim olduğu, bunlar eski hikâyeydi, zaten ezberlemiştim. Benim aradığım, farklı bir şeydi, benim bile düşleyemeyeceğim, tam anlamıyla akıldışı bir eylem, bana 'olamaz' dedirtecek ve Fanshawe'un ortadan kaybolduğu sıralarda planladıklarıyla çelişecek bir şey. Bilinmeyene dalmaya çalıştım durdum, ama her seferinde, kendimi bildik

yollarda, bana çok aşina gelen şeylerle çevrelenmiş buluyordum.

Ne denli ilerlediysem, olasılıklar o denli azalıyordu. Belki bu iyi bir şeydi, bilmiyorum. Her başarısızlığımda, en azından aramayı sürdüreceğim daha az alan kaldığını biliyordum. Aylar geçti, kabul etmek istemeyeceğim kadar çok ay. Şubat ve mart-ta, zamanımın çoğunu Sophie için çalışan özel dedektif Quinn'i aramakla geçirdim. Garip ama izine bile rastlayamadım. Öyle görünüyordu ki artık ne New York'ta, ne de başka bir yerde çalışıyordu. Bir süre sahipsiz cesetleri araştırdım, şehir morgunda çalışanları sorguya çektim, ailesinin izini bulmaya çalıştım, ama hiçbir şey elde edemedim. Son çare olarak, onu bulması için bir özel dedektif tutmayı düşündüm ama sonra vazgeçtim. Bir tane kayıp yeter gibi geldi ve ondan sonra, yavaş yavaş elde kalan olasılıkları da tükettim. Nisan ortasına doğru elimde yalnızca bir tek olasılık kalmıştı. Belki şansım döner diye birkaç gün daha oyalandım, ama ondan da bir şey çıkmadı. Ayın yirmi birinin sabahı, bir seyahat acentasına girip Paris uçağında yer ayırttım.

Cuma günü yola çıkacaktım. Salı günü, Sophie'yle birlikte bir pikap almak için çarşıya gittik. Kız kardeşlerinden biri New York'a taşınacaktı ve ona eski pikabımızı armağan etmeyi düşünüyorduk. Pikabımızı yenilemeyi aylardır tasarlıyorduk, sonunda yeni bir pikap almak için mazeretimiz olmuştu. Bu yüzden, o salı şehre inip pikabı aldık, ondan sonra bir taksiyle aleti eve getirdik. Eskisinin durduğu yere yerleştirdikten sonra eski pikabı yenisinin kutusuna koyup paketledik. Bize göre akıllıca bir çözümdü bu. Karen mayısta gelecekti ve o arada pikabı gözden uzak bir yere kaldırmak istedik. İşte o zaman bir sorunla karşılaştık.

New York'taki dairelerin çoğu gibi bizim ev de dardı ve pikabı koyacak yerimiz kalmamıştı. Biraz umut vaat eden tek dolap yatak odamızdaki dolaptı, ama altı zaten kutu doluydu, üç tanesi dip kısmında, iki tanesi tepesinde, dört tane karşıda, üstelik yukarıdaki rafta da yer yoktu. Bu kutuların içinde Fanshawe'a

ait şeyler vardı (elbiseleri, kitapları, bir sürü ıvır zıvır). Bunlar, eve taşındığımızdan bu yana orada duruyorlardı. Sophie eski dairesini temizlerken, ne o, ne de ben bunları ne yapacağımızı bilememiştik. Her yanımızda Fanshawe'un anıları olsun istememiştik, ama aynı zamanda onun eşyalarını atmak da bize doğru gelmemişti. Eşyaları kutulara doldurmak iyi bir çözümdü ve zamanla artık onları görmez olmuştuk. Oturma odasındaki halının altındaki kırık yer karosu gibi, yatağımızın üstündeki duvardaki çatlak gibi, günlük yaşamın akışı içinde evin görünmez birer parçası olmuşlardı. Ama, Sophie dolabın kapağını açıp da içeri baktığında, tavrı birdenbire değişiverdi.

"Yetti artık," dedi dolabın içine oturarak. Kutuların üzerine sarkan elbiseleri askıları birbirine çarparak bir kenara itti, dolabın içinde birikmiş şeyleri umarsızca dağıtmaya başladı. Bu, ani bir öfkeydi ve benden çok kendi kendisine yönelikti.

"Ne yetti?" Yatağın öteki yanında durmuş, arkadan onu seyrediyordum.

"Her şey," dedi. Bir yandan da elbiseleri sağa sola fırlatıp duruyordu. "Fanshawe da, kutuları da canıma yetti artık."

"Ne yapacaksın onları peki?" Yatağa oturup bir yanıt bekledim ama bir şey söylemedi. "Onları ne yapacaksın Sophie?" diye sordum yeniden.

Yüzünü bana döndüğünde, ağlamak üzere olduğunu anladım. "Kullanamadıktan sonra, dolap ne işe yarar ki?" dedi. Sesi titriyordu, kontrolünü yitiriyordu. "Yani, öldü artık, değil mi? Eğer öldüyse, bütün bu... bütün bu" —el kol hareketleriyle doğru sözcüğü arıyordu— "pisliğe ihtiyacımız var mı? Bir cesetle yaşamak gibi bir şey."

"İstersen bugün bir hayır kurumuna telefon edebiliriz," dedim.

"Hemen ara. Tek bir söz daha etmeden ara."

"Peki. Ama önce kutuları açıp içindekileri ayıklamalıyız."

"Hayır. Her şey gidecek, hemen şimdi."

"Tamam, elbiseler gitsin," dedim. "Ama kitapları bir süre

daha tutmak istiyorum. Bir liste yapmak ve sayfa kenarlarına yazılan notları kontrol etmek istiyorum. Yarım saat içinde bitiririm."

Sophie hayretler içinde bana bakıyordu. "Hiçbir şey anlamıyorsun, değil mi?" dedi. Ondan sonra, doğrulurken nihayet gözyaşları boşandı. Çocuksu gözyaşlarıydı bunlar, Sophie kendini tutmadan, gözyaşlarının ayrımında değilmiş gibi ağlıyordu. "Artık sana ulaşamıyorum. Ne dediğimi duymuyorsun bile."

"Elimden geleni yapıyorum Sophie."

"Hayır, yapmıyorsun. Öyle sanıyorsun ama yapmıyorsun. Ne olduğunu görmüyor musun? Onu yeniden canlandırıyorsun."

"Bir kitap yazıyorum. O kadar, altı üstü bir kitap. Ciddiye almazsam, bitirmeyi nasıl umut edebilirim ki?"

"O kadar basit değil. Bir şeyler var, biliyorum. Bunu hissedebiliyorum. Eğer ikimiz bir arada yaşayacaksak, onun ölmüş olması gerek. Bunu anlamıyor musun? Yaşıyor bile olsa, ölmüş olması gerek."

"Sen ne diyorsun? Tabii ki öldü."

"Pek değil. Bu işi sürdürürsen öyle olmayacak."

"Ama bu işi başlatan sendin. Kitabı yazmamı sen istedin."

"Bu yüz yıl önceydi sevgilim. Korkarım, seni yitireceğim. Böyle bir şey olursa, dayanabileceğimi sanmıyorum."

"Söz veriyorum, neredeyse bitiyor. Bu yolculuk son adım."

"Ya ondan sonra?"

"Bakacağız. İçine girmeden neyin içine girdiğimi bilemem."

"Ben de bundan korkuyorum işte."

"Sen de benimle gel."

"Paris'e mi?"

"Paris'e. Üçümüz birlikte gidebiliriz."

"Sanmıyorum. Her şey bu durumdayken olmaz. Sen yalnız git. Eğer dönersen, en azından kendin istediğin için dönmüş olursun."

"Ne demek 'eğer'?"

"Ne demekse o demek. 'Eğer dönersen' demek."

"Ciddi olamazsın."

"Ama öyleyim. Böyle giderse, seni yitireceğim."

"Böyle konuşma Sophie."

"Elimde değil. Gitmeye çoktan hazırsın. Bazen, senin gözümün önünde yitip gidişini izlediğimi düşünüyorum."

"Saçmalık bu."

"Yanılıyorsun. Biz bitiyoruz sevgilim ve sen bunun ayrımında bile değilsin. Ortadan yok olup gideceksin ve ben seni bir daha göremeyeceğim."

8.

Paris'te her şey garip bir şekilde büyük göründü gözüme. Gökyüzü varlığını New York'ta olduğundan daha çok hissettiriyordu, ani oyunları daha kırılgandı. Kendimi gökyüzüne kaptırmış buldum. İlk bir iki gün sürekli olarak onu izledim, otel odamda oturup bulutları inceledim, bir şeyler olmasını bekledim durdum. Bunlar kuzey bulutlarıydı, sürekli değişen düş bulutları, birikiyor birikiyor koca gri dağlar haline geliyorlardı, kısa kısa yağmur attırıyorlar, dağılıyorlar, sonra yeniden toplanıyorlar, güneşin çevresinde dönüyorlar ve ışığı her seferinde farklı bir şekilde yansıtıyorlardı. Paris'te gökyüzünün kendi yasaları vardır ve bu yasalar altındaki kentten bağımsız yürür. Binalar sağlam, yere demir atmış, yıkılmaz gibi görünürken, gökyüzü engin, şekilsiz, her an bir karışıklığa gebedir sanki. İlk hafta boyunca, tepetaklak olmuş gibiydim. Burası bir eski dünya kentiydi ve New York'la uzaktan yakından ilgisi yoktu. Gökyüzü yavaş, sokakları karman çorman, bulutları yumuşak, binaları saldırgandı. Dalımdan koparılmıştım ve ansızın kendime olan güvenimi yitirmiştim. Tutar yerim kalmamıştı; bu yüzden de, en azından saatte bir kendi kendime neden orada olduğumu anımsatmak zorundaydım.

Fransızcam ne iyi ne de kötüydü. İnsanların bana dediklerini anlayabiliyor, ama konuşmakta güçlük çekiyordum; bazen, en kolayından bir şeyler söylemek için çabaladığım zamanlarda, dilimin ucuna tek sözcük gelmiyordu. Bence bunun da zevkli bir yanı vardı; dili bir ses topluluğu olarak yaşamak, sözcüklerin anlamlarının yittiği yüzeye çıkmak hoştu, ama aynı zamanda çok da yorucuydu ve beni düşüncelerime hapsediyordu. İnsanların ne dediğini anlamak için, her şeyi içimden İngilizce'ye çevirmek zorunda kalıyordum; dolayısıyla anladığım zaman bile bunu bir

yer değiştirmeyle becerebiliyor, iki iş birden yapıyor, yarım sonuç elde ediyordum. Nüanslar, bilinçaltı bağlantılar, gizli anlamlar, bunların hepsi yitip gidiyordu. Sonuç olarak, hiçbir şeyi tam anlamıyla kavrayabildiğim söylenemezdi.

Yine de kendimi zorladım. Soruşturmaya başlamak birkaç günümü aldı, ama ilk görüşmemi yaptıktan sonra diğerleri de ardından geldi. Birkaç düş kırıklığı da oldu tabii. Wyshnegradsky ölmüştü; Fanshawe'un İngilizce ders verdiği hiç kimsenin yerini saptayamamıştım; Fanshawe'a *New York Times*'da iş veren kadın gitmişti, yıllardır orada çalışmıyordu. Bunlar olmayacak şeyler değildi ama en ufak bir boşluğun bile ölümcül olabileceğini bildiğimden, canım çok sıkılmıştı. Bunlar benim için resimdeki doldurulmamış boşluklardı; başka boşlukları doldurmakta ne denli başarılı olursam olayım, kuşkularım hep olacaktı, bu da işimi asla bitiremeyeceğim anlamına geliyordu.

Dedmonlar'la konuştum, Fanshawe'a iş veren sanat kitapları yayıncılarıyla konuştum, Anne adlı kadınla konuştum (Fanshawe'un kız arkadaşı çıktı), film yapımcısıyla konuştum. "Garip işler," dedi Rus aksanlı İngilizcesi'yle, "evet garip işlerde çalışıyordu. Çeviriler, senaryo özetleri yazdığı gibi karımın ismi altında da bir şeyler yazdı. Zeki çocuktu ama çok katıydı. Çok edebiydi, bilmem anlatabiliyor muyum? Ona rol vermek istedim, çevireceğimiz bir film için eskrim ve binicilik dersleri vermeyi bile teklif ettim. Tipini beğeniyordum, ondan bir şeyler çıkarabiliriz diye düşündüm. Ama ilgilenmedi. Kovalayacak başka işlerim var, dedi. Onun gibi bir şey ya da. Dert de değildi doğrusu. Film milyonlar kazandı, bu çocuk oynamış, oynamamış niye umurumda olsundu ki?"

Burada peşini bırakmamam gereken bir nokta vardı ama adamın Henri Martin Caddesi'ndeki görkemli dairesinde oturmuş, telefon konuşmaları arasında tümce tümce öyküyü anlatmasını beklerken, birden daha fazla dinlemem gerekmediğini anladım. Önemli olan bir tek soru kalmıştı, onu da bu adam yanıtlayamazdı. Durup onu dinlemeyi sürdürsem, daha fazla ayrın-

tı verecek, notlarım daha fazla ilişkisiz bilgiyle dolup taşacaktı. Çok uzun zamandır bir kitap yazıyormuş gibi yapıyordum ve yavaş yavaş amacımı unutmuştum. Sophie'nin dediklerini bilinçli bir şekilde yankılarcasına, yeter artık dedim kendi kendime, yeter, sonra oradan çıkıp gittim.

Artık kimse beni izlemiyordu. Evde yaptığım gibi sahte bir yüz takınmak, durmadan kendimi meşgul gibi gösterip Sophie'yi aldatmak zorunda değildim. Oyun bitmişti. En sonunda bir türlü var olamayan kitabımı devreden çıkarabilirdim. Nehrin öteki yakasındaki otelime yürürken, on dakika boyunca, aylardır hiç olmadığım denli mutluydum. Her şey basitleşmiş, yalnızca tek bir sorun varmışçasına rahatlamıştım. Ama şimdi de kafama bu düşünce takılınca, durumun ne denli kötü olduğunu anlayıverdim. İşin sonuna geliyordum ve hâlâ onu bulamamıştım. Aradığım hata su yüzüne çıkmamıştı. Beni aradığım şeye götürecek hiçbir veri, hiçbir ipucu, izleyeceğim hiçbir yol yoktu. Fanshawe bir yerlere gömülmüştü, tüm yaşamı da birlikte. Bulunmak istemedikçe, zerre şansım yoktu.

Yine de kendimi zorladım, işin sonuna, ta en dibe varmaya çalıştım. Herkesle konuşmadan caymak istemediğimden, körü körüne son görüşmelerin de altından girip üstünden çıktım. Sophie'yi aramak istiyordum. Bir gün postaneye gidip, uluslararası bir görüşme için kuyruğa girecek denli ileri bile gittim ama beceremedim. Artık sözcükler bana sürekli ihanet ediyorlardı ve telefonda kendimi yitirmekten korkuyordum. Zaten ne diyecektim ki? Onun yerine, üzerinde Laurel ve Hardy'nin bir fotoğrafı olan bir kartpostal gönderdim. Arkasına da şunları yazdım: "Gerçek evliliklerin bir anlamı yok. Kartın arkasındaki çifte bak. Her şeyin mümkün olduğunun kanıtı, değil mi? Belki de artık melon şapka giymeye başlamalıyız. Hiç değilse, ben gelmeden dolabı temizle. Ben'e öpücükler."

Ertesi akşamüstü Anne Michaux'yla görüştüm. Buluşmaya karar verdiğimiz kafeye (Le Rouquet, Saint Germain Bulvarı) girerken biraz şaşaladı. Bana Fanshawe hakkında söyledikleri

önemsiz: kim kimi öpmüş, nerede ne olmuş, kim ne demiş ve benzeri. Hepsi aynı kapıya çıkan şeyler. Ama söz etmek istediğim şey şu: kapıdan girerken, beni Fanshawe'la karıştırdığı için şaşırmıştı. Dediğine göre, şöyle bir an için karıştırmıştı, sonra geçmişti. Aramızdaki benzerlik daha önce de fark edilmişti tabii ama hiç böyle derinlemesine görülmemiş, böylesine çabuk bir etki yaratmamıştı. Tepkimi göstermiş olmalıyım ki (yanlış bir şey yapmış gibi) hemen özür diledi ve birlikte geçirdiğimiz iki ya da üç saat boyunca birkaç kez bu konuya döndü. Hatta bir ara kendi kendisiyle çelişti: "Ne düşündüm, bilmiyorum. Ona hiç benzemiyorsunuz ki. Belki ikinizin de Amerikalı oluşudur."

Bununla birlikte, rahatsız oldum, şaşırdığımı kabul etmeliyim. Canavarca bir şeyler oluyordu ve artık benim kontrolümden çıkmıştı. Gökyüzü için için kararıyordu, bu kesindi; yer sarsılıyordu. Rahat oturamaz olmuştum, kımıldayamıyordum. Sanki hep aynı yerde değilmişim hissine kapılıyor, nerede olduğumu unutuyordum. Kendi kendime, dünyanın başladığı yerde düşünceler durur deyip duruyordum. Ama insanın kendisi, ben'i ve ondan gelen düşünceler de hep bu dünyadadır, diye yanıtladım. Sorun şuydu: artık hiçbir şeyi birbirinden ayırt edemiyordum. Bu olamazdı. Elma armut değildi, şeftali de erik olamazdı. Ayrımı dilinde hisseder, sonra, sanki bu şey kendi içindeymiş gibi, bilirsin. Ama artık bana her şeyin tadı aynıymış gibi geliyordu. Artık acıkmıyordum, kendimi zorlasam da yemek yiyemiyordum.

Dedmonlar'a gelince, söyleyecek daha az şeyim var. Fanshawe onlardan daha uygun velinimet bulamazdı. Paris'te görüştüğüm onca insanın içinde Dedmonlar en kibarları, en canayakınlarıydı. Oturdukları daireye bir şeyler içmek için davet edilmiştim, ama yemeğe kaldım, ikinci tabağa geldiğimizde Var'daki, Fanshawe'un kaldığı evlerine gelmem için ısrar ediyorlardı, üstelik kısa bir ziyaret olmasın dediler, çünkü kendileri ağustosa değin oraya gitmeyi düşünmüyorlarmış. Bay Dedmon, o evin Fanshawe ve yazdıkları için önemli bir yer olduğunu, ben orayı

gördükten sonra kitabımın daha da güçlü olacağını söyledi. Ona olmaz diyemedim ve bu sözler ağzımdan çıkar çıkmaz Bayan Dedmon telefona geçip o düzgün, nefis Fransızcası'yla bir şeyler ayarlamaya başlamıştı bile.

Artık beni Paris'te tutacak hiçbir şey yoktu, bu yüzden ertesi gün akşamüstü trene bindim. Bu benim için yolun sonuydu, güneye doğru sonsuz bir karanlığa giden yoldaydım şimdi. Şimdiye değin içimde ne gibi umutlar beslediysem (çok az bir olasılık da olsa Fanshawe'un Fransa'ya dönmüş olabileceği, mantıksız bir düşünce de olsa, aynı yere ikinci kez sığınmak isteyebileceği), ben oraya varana değin uçup gitmişti. Ev bomboştu; hiç kimseden eser yoktu. İkinci gün, yukarı kattaki odaları incelerken, Fanshawe'un duvara yazdığı kısa bir şiire rastladım. Ama bu şiiri zaten biliyordum. Şiirin altında bir tarih vardı: 25 Ağustos 1972. Hiç geri gelmemişti. Geri dönebileceğini düşünmekle ne denli aptallık ettiğimi şimdi anlıyorum.

Yapacak daha iyi başka bir işim olmadığından, birkaç gün çevredeki insanlarla sohbet ettim: yakınlarda oturan çiftçilerle, köylülerle, civar kasabalardan insanlarla. Fanshawe'un bir resmini göstererek kendimi tanıtıyor, onun kardeşiyim diyordum, ama kendimi daha çok çaptan düşmüş bir özel dedektif gibi, denize düşmüş de yılana sarılan bir soytarı gibi hissediyordum. Bazıları onu anımsadı, bazıları anımsamadı, bazıları da emin değildi. Fark etmezdi zaten. Güney aksanı bana çok zor geliyordu ("r"leri yuvarlamaları, genizden konuşmaları) ve bana söylenenlerden pek bir şey anlamadım. Görüştüğüm insanlar arasında, yalnızca bir kişi Fanshawe'dan haber almıştı. O da en yakın komşusu, yolun bir mil aşağısındaki evdeki kiracı çiftçiydi. Kırk yaşlarında ufak tefek garip bir adamdı, tanıştığım herkesten daha pisti. On yedinci yüzyıldan kalma, küf kokulu, dökülmekte olan bir evde yalnız oturuyordu, yerden bitme bir köpekten ve av tüfeğinden başka dostu yok gibiydi. Fanshawe'un dostu olmaktan gurur duyduğu ortadaydı ve ne denli yakın olduklarını kanıtlamak için bana Fanshawe'un Amerika'ya döndükten sonra

ona gönderdiği beyaz kovboy şapkasını gösterdi. Anlattıklarına inanmamak için hiçbir neden yoktu. Şapka hâlâ kutusunun içinde duruyordu ve hiç eskimemişti tabii. Adam, şapkayı özel bir an için sakladığını söyledi, sonra da anlamakta güçlük çektiğim uzun bir politik konuşma yaptı. Devrimin yakın olduğunu, devrim olduğu zaman da beyaz bir at, bir de makinalı tüfek alacağını, şapkasını giyeceğini, sonra da atını kasabanın ana caddesine doludizgin sürüp, İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanlar'la işbirliği yapan esnafın hepsini vuracağını söyledi. Aynen Amerika'da olduğu gibi, diye de ekledi. Ne demek istediğini sorduğumda, kovboylar ve kızılderililer hakkında kuruntularla dolu ve bir dediği bir dediğini tutmayan sözler etti. Ama bu çok eskidendi dedim, kısa kessin diye. Yok, yok diye üsteledi, bugün de sürüyor. Beşinci Cadde'de vurulanlardan haberim yok muydu? Apaçiler'i hiç mi duymamıştım? Tartışmak anlamsızdı. Kendimi savunmak için, başka bir semtte oturduğumu söyledim.

Evde birkaç gün daha kaldım. Planım, olabildiğince uzun süre hiçbir şey yapmadan dinlenmekti. Bitkindim ve Paris'e dönmeden önce toparlanmaya ihtiyacım vardı. Bir-iki gün geçti. Tarlalarda dolaştım, ormana gittim, güneşte oturup Amerikan dedektif romanlarının Fransızca çevirilerini okudum. Allahın unuttuğu bir yerde dünyadan el etek çekmek, kafamı boşaltmak en iyi tedavi olmalıydı ama hiçbiri işe yaramadı. Evde bana yer yoktu ve daha üçüncü gün evde artık yalnız olmadığımı, böyle bir yerde hiç yalnız olamayacağımı sezdim. Fanshawe oradaydı ve onu düşünmemek için ne denli çabaladıysam da bundan kaçamadım. Bu beklenmedik bir şeydi, can sıkıcıydı. Onu aramayı kesmiştim ama şimdi varlığını eskisinden daha çok hissettiriyordu. Bütün süreç tersine dönmüştü. Bunca ay boyunca onu arayıp durduktan sonra, bulunan kişi benmişim gibi gelmeye başlamıştı. Fanshawe'u aramak yerine, aslında ondan kaçıp durmuştum. Kendimi adadığım iş, kitap yazma bahanesi, o bitmez tükenmez dolambaçlı yollar, onu savuşturmaktan, onu kendimden olabildi-

ğince uzak tutmak için başvurduğum bir hileden başka bir şey değildi. Çünkü kendimi onu aradığıma inandırabilseydim, o zaman onun başka bir yerde, benim çok ötemde, yaşamımın sınırları dışında bir yerde olduğu sonucuna varırdım. Ama yanılmıştım. Fanshawe benim bulunduğum yerdeydi ve en başından beri oradaydı. Mektubunun geldiği günden başlayarak, onu gözümün önüne getirmeye, onu eskiden olduğu gibi görmeye çabalıyordum ama zihnimde hep bir kara boşluk oluyordu. En iyi dönemlerimde, bir tek silik imge vardı: kilitli bir odanın kapısı. Varıp varabileceğim nokta buydu: Fanshawe bu odada yalnızdı, efsanevi bir yalnızlığa mahkûm edilmişti, belki yaşıyordu, belki soluk alıyordu, tanrı bilir neler düşlüyordu. Şimdi anlıyordum ki, bu oda benim kafatasımın içindeydi.

Ondan sonra bana garip şeyler oldu. Paris'e döndüm, ama oraya vardığımda yapacak bir şey bulamadım. Daha önce görüştüğüm hiç kimseyi aramak istemedim, New York'a dönmeye de cesaretim yoktu. Hareketsizleşmiş, kımıldayamayan bir şey haline gelmiştim, yavaş yavaş kendimi yitirdim. Bu dönem hakkında bir şeyler söyleyebiliyorum çünkü bana yardımcı olan birtakım belgeler ve resmi kanıtlar var. Örneğin, pasaportumdaki vize damgaları, uçak biletim, otel faturam ve benzerleri. Bunların gösterdiğine göre Paris'te bir aydan fazla bir süre kalmışım. Ama o başka, anımsamak başka ve bildiklerime karşın, bana hâlâ olanaksız görünüyor. Olan biten şeyler ya da kendim farklı farklı yerlerde gözümün önüne geliyor, ama yalnızca belli bir uzaklıktan, sanki başka birini izliyormuşum gibi. Hiçbiri, ta derinlere demir atmış anılar gibi gelmiyor; benim hissedebildiğim ya da dokunabildiğim uzaklıkta değil, benimle ilgili her şeyin ötesinde bir yerde. Yaşamımdan bir ay yitirdim ve şimdi bile itiraf etmek benim için çok güç, utanç verici.

Bir ay uzun bir süre, bir insanın darmadağınık olması için yeterli bir süre. O günler aklıma geldiğinde, parçalar halinde, bir araya gelmeyi reddeden kırıntılar halinde geliyor. Kendimi, bir gece sokakta sarhoş ve yere düşerken, ayağa kalkarken, bir so-

kak lambasına doğru yalpalarken ve sonra da ayakkabılarımın üstüne kusarken görüyorum. Kendimi bir sinemada otururken görüyorum, ışıklar yanıyor, çevremde bir sürü insan ama ben az önce hangi filmi gördüğümü anımsamıyorum. Kendimi geceleyin gizli gizli Saint-Denis Sokağı'nda dolaşırken, birlikte yatacak bir fahişe seçerken, aklım insan gövdesi düşüncesiyle yanıp tutuşurken, bitmek tükenmek bilmeyen çıplak göğüsler, çıplak baldırlar, çıplak kalçalar arasında görüyorum. Erkeklik organımı birinin ağzında görüyorum, kendimi birbirini öpen iki kızla aynı yatakta görüyorum, kocaman bir siyah kadını banyodaki bidede bacaklarını ayırmış yıkanırken görüyorum. Bunların gerçek olmadığını, bunların olmadığını söylemeye çalışmayacağım. Yalnızca hesabını veremiyorum. Deliler gibi düzüşüyor, dünyamı değiştirmek ister gibi içiyordum. Ama amaç Fanshawe'u silip atmaksa, içki âlemlerim başarıya ulaşmıştı. Fanshawe gitmişti, ben de onunla birlikte.

Sonunda ne olduğu ise açık seçik aklımda. Unutmadım ve bu kadarcık olsun aklımda tutabilmiş olmam bir şans. Bütün öykü aslında en sonunda olan bitene gelip dayanıyor ve bu sonu bilmesem, bu kitaba başlayamazdım. Aynı şey daha önceki iki kitap, *Cam Kent* ve *Hayaletler* için de geçerli. Bu üç öykü aslında tek bir öykü, ama her biri öykünün ne hakkında olduğunun ne denli bilincinde olduğumu gösteren farklı evreler. Herhangi bir sorunu çözümlediğimi iddia etmiyorum. Öyle bir an geldi ki artık olup biteni gözden geçirmekten korkmamaya başladım, yalnızca bunu ima etmek istiyorum. Ardından sözcükler geldiyse, bu yalnızca onları kabul etmekten, onları benimseyip beni götürmek istedikleri yere gitmekten başka çarem olmadığı içindir. Ama bu, sözcükleri önemli kılmaya yetmiyor tabii. Uzun süredir bir şeylere güle güle demeye çabalıyorum ve artık tek önemli şey bu çaba. Öykü sözcüklerde değil, çabanın kendisinde.

Bir gece kendimi Pigalle Meydanı yakınlarında bir barda buldum. *Buldum* diyorum çünkü oraya nasıl gittiğim konusunda

hiçbir fikrim yok, oraya girişimi hiç mi hiç anımsamıyorum. Çevrede adımbaşı rastlanan, müşteri tavlamaya çalışan yerlerden biriydi: Barda altı ya da sekiz kız vardı, onlardan biriyle bir masaya geçip aşırı pahalı bir şişe şampanya satın alabilir, ondan sonra canınız isterse, belli bir fiyatta anlaşıp, yandaki otelde bir odada başbaşa kalabilirdiniz. Benim için sahne bir kızla masalardan birinde otururken başlıyor; az önce bir şampanya kovası almışız. Kız Tahitili'ydi, bunu anımsıyorum, güzeldi de: çok çok on dokuzunda ya da yirmisindeydi, küçücüktü ve beyaz, ağ örgülü bir elbise giymişti, elbisenin altında da hiçbir şey yoktu, sanki pürüzsüz buğday teninin her yanını çaprazlamasına kabloyla döşemişti. Müthiş erotik bir görüntüydü. Baklava şeklindeki açıklıklardan görünen yuvarlak memelerini, eğilip öptüğüm zaman boynunun inanılmaz yumuşaklığını anımsıyorum. Bana adını söyledi ama ben ısrarla ona Fayaway dedim; ona da bu kişinin Typee'deki sürgün edilmiş kızlardan biri olduğunu, benim de ta New York'tan onu kurtarmaya gelmiş Herman Melville adındaki bir Amerikalı denizci olduğumu söyledim. Dediklerimin zerresini anlamıyordu ama gülümsemeyi sürdürdü; ben tüküruk saça saça Fransızca'yla boğuşurken benim deli olduğumu düşündüğü kesindi, ama hiç istifini bozmadan ben gülünce güldü ve her canım çektiğinde onu öpmeme de göz yumdu.

Köşedeki girintide oturuyorduk ve oturduğum yerden salonun geri kalan kısmını görebiliyordum. Erkekler gelip gidiyordu, bazıları başlarını kapıdan içeri uzatıp gidiyorlardı, bazıları barda bir içki içmek için kalıyorlardı, bir ikisi de benim yaptığım gibi bir masaya geçiyordu. Yaklaşık on beş dakika sonra, Amerikalı olduğu besbelli genç bir adam girdi içeri. Bana biraz gerginmiş gibi geldi, sanki böyle bir yerde daha önce hiç bulunmamış gibi, ama Fransızcası şaşırtıcı denecek kadar iyiydi; akıcı bir şekilde barda bir viski ısmarlayıp da kızlardan biriyle konuşmaya başlayınca anladım ki bir süre kalmaya niyetli. Köşemde, bir yandan elimi Fayaway'in bacağında gezdiriyor, burnumu yüzüne sürtüyor, bir yandan da genç adamı inceliyordum, ama o

barda kalmayı uzattıkça benim dikkatim daha çok dağılmaya başlamıştı. Uzun boylu, atletik yapılı, kum rengi saçlı, içten ve oğlan çocuğu tavırlıydı. Yirmi altı, yirmi yedi yaşlarında, üniversiteden yeni mezun biri ya da Paris'te bir Amerikan firması için çalışan genç bir avukat olduğu tahminini yürüttüm. Bu adamı daha önce hiç görmemiştim, ama yine de aşina bir yanı, başımı öte yana çevirmemi engelleyen bir şey vardı: küçük bir iz, kromozomların birleşmesi gibi garip bir aşinalık. Ona birçok ad yakıştırdım, onu geçmişten çekip çıkarmaya, çağrıştırdığı şeyleri ayrıştırmaya çalıştım, ama sonuç sıfırdı. Hiç kimse, dedim kendi kendime, sonunda da vazgeçtim. Ondan sonra, durup dururken, yine aynı karman çorman akıl yürütme zinciri sayesinde, düşüncelerimi şöyle noktaladım: eğer hiç kimseyse, o zaman Fanshawe olmalı. Buna yüksek sesle güldüm. Sürekli beni kolladığından, Fayaway de güldü. Hiçbir şey bu denli saçma olamazdı, ama ben ısrar ettim: Fanshawe. Sonra bir kez daha: Fanshawe. Bunu ne çok söylersem, o denli çok hoşuma gidiyordu. Sözcüğün ağzımdan her çıkışında, bir kahkaha daha patlatıyordum. Sözcüğün sesi beni mest etmişti; öyle bir velveleydi ki kopardığım, Fayaway'in yavaş yavaş aklı karıştı. Büyük bir olasılıkla cinsel bir fantezime güldüğümü ve onun anlamadığı bir şaka yaptığımı sandı ama sürekli olarak yineleyişim sözcüğü anlamsız kıldığından, bir tehdit olarak algılamaya başladı. Salonun öteki yanındaki adama bakarak sözcüğü yeniden telaffuz ettim. Mutluluğum sonsuzdu. İddiamın kesinkes yanlış olması beni coşturmuştu ve kendi kendime bahşettiğim bu yeni gücü kutluyordum. Ben, kendi iradesiyle dünyayı değiştirebilecek ulvi bir simyacıydım. Bu adam Fanshawe'du, çünkü ben Fanshawe olduğunu söylemiştim ve bu tartışma götürmez bir gerçekti. Artık beni hiçbir şey durduramazdı. Durup bir düşüneyim filan demeden, Fayaway'in kulağına birazdan döneceğimi fısıldadım, onun nefis kollarından kendimi sıyırdım ve bardaki sahte Fanshawe'un yanına doğru sendeleyerek yürümeye başladım. Oxford aksanını çok iyi taklit ederek şöyle dedim:

"Bak, bak eski dostum. Yine karşılaştık."

Adam dönüp bana dikkatlice baktı. Yüzünde oluşmaya başlamış bulunan gülümseme yerini bir kaş çatışına bıraktı. Sonunda, "Tanışıyor muyuz?" diye sordu.

"Elbette," dedim gürültülü bir şekilde ve muzipçe. "Adım Melville. Herman Melville. Belki bazı kitaplarımı okumuşsunuzdur."

Bana neşeli bir sarhoş mu yoksa tehlikeli bir psikopat gibi mi davranacağını bilemedi, şaşkınlığı yüzünden okunuyordu. Muhteşem bir şaşkınlıktı ve çok hoşuma gidiyordu.

"Şey," dedi sonunda, gülümsemek için kendini zorlayarak, "Belki bir-ikisini okumuşumdur."

"Balina hakkında olanı mutlaka."

"Evet. Balina hakkındakini."

"Bunu duyduğuma sevindim," dedim mutlu mutlu başımı sallayarak, ondan sonra kolumu omzuna doladım. "Evet Fanshawe, söyle bakalım, yılın bu mevsiminde seni Paris'e getiren ne?" diye sordum.

Şaşkın ifade yüzüne geri gelmişti. "Afedersiniz, ismi anlayamadım."

"Fanshawe."

"Fanshawe mu?"

"Fanshawe. F-A-N-S-H-A-W-E."

Gevşedi, yüzüne geniş bir gülümseme yayıldı, ansızın kendinden emin bir tavırla, "Şey, işte sorun burada. Beni başka biriyle karıştırdınız. Benim adım Fanshawe değil. Adım Stillman. Peter Stillman," dedi.

"Mesele değil," diye yanıtladım, omzunu hafifçe sıkarak. "Kendine Stillman adını verdinse, benim için sorun yok. İsimlerin ne önemi var ki? Önemli olan, benim senin gerçekten kim olduğunu bilmem. Sen Fanshawe'sun. Bunu içeri girdiğin anda anladım. 'İşte ihtiyar kurt, ta kendisi bu,' dedim. 'Acaba böyle bir yerde ne işi var?' "

Artık sabrı taşmaya başlamıştı. Kolumu omzundan itti ve bi-

raz geri çekildi. "Yeter," dedi. "Bir hata yaptınız ve artık burada keselim. Sizinle daha fazla konuşmak istemiyorum."

"Çok geç," dedim. "Sırrın açığa çıktı dostum. Bunu benden gizlemen olanaksız artık."

"Çekil git," dedi. Bu ilk kızgınlık belirtisiydi. "Akıl hastalarıyla konuşmam. Çek git yoksa belanı bulacaksın."

Bardaki öteki insanlar ne dediğimizi anlayamıyorlardı ama gerginlik ortadaydı ve izlendiğimi, çevremdekilerin havasının değiştiğini hissedebiliyordum. Stillman ansızın paniğe kapıldı. Barın arkasındaki kadına bir bakış fırlattı, yanındaki kıza endişeli endişeli baktı ve ansızın gitmeye kalkıştı. Beni bir kenara iteklediği gibi kapıya doğru yürümeye başladı. Onu bırakabilirdim ama yapmadım. Daha yeni ısınmıştım ve esinimi boşa harcamak olmazdı. Fayaway'in oturduğu yere döndüm ve masaya birkaç yüz frank koydum. Kız yalandan bir dudak sarkıttı. "C'est mon frère," dedim. "Il est fou. Je dois le poursuivre."* Kız paraya uzanırken ona bir öpücük yolladım, arkamı döndüm ve dışarı çıktım.

Stillman beş-on metre önümde, sokakta çabuk çabuk yürüyordu. Adımlarımı hızlandırdım; fark edilmeyeyim diye biraz geride kaldım, ama onu da gözden kaybetmiyordum. Arada sırada göz ucuyla arkaya bakıyordu, sanki benim arkasından geleceğimi tahmin etmiş gibiydi, ama o mahalleden, kalabalıktan ve gürültü patırtıdan iyice uzaklaşıp da nehrin sağ yakasının o ıssız karanlığına girene değin beni gördüğünü sanmıyorum. Bu karşılaşma onu zıvanadan çıkarmıştı ve canını kurtarmak için kaçan biri gibi davranıyordu. Ama bunu anlamak zor değildi. Ben, hepimizin en korktuğu şeydim: gölgelerden fırlayıp çıkan kavgacı, sırtımıza inen bıçak, hızla gelip insanı ezip öldüren araba. Koşmakta haklıydı, ama onun korkusu beni daha da tahrik etmiş, kudurmuş gibi kararlı bir şekilde onu izlemeye daha da çok itmişti. Hiçbir planım, ne yapacağım konusunda hiçbir fikrim

* "Kardeşim olur. Delidir. Peşinden gitmeliyim." (ç.n.)

yoktu, ama içimde zerrece kuşku duymadan, bütün yaşamımın buna bağlı olduğunu bilerek onu izliyordum. O noktada artık aklımın başımda olduğunu belirtmemde yarar var, hiç yalpalamıyordum, sarhoş değildim, tam anlamıyla ayıktım. Rezilce davrandığımın ayrımındaydım. Stillman, Fanshawe değildi, bunu biliyordum. Gelişigüzel bir seçimdi, tümüyle masum ve şaşkındı. Ama beni heyecanlandıran da buydu. Rasgele oluşu, katıksız rastlantının baş döndürücülüğüydü. Saçmaydı ve bu yüzden de çok anlamlıydı.

Öyle bir an geldi ki, sokakta duyulan tek ses bizim ayak seslerimizdi. Stillman bir kez daha arkaya baktı ve sonunda beni gördü. Hızlandı, sonunda koşmaya başladı. Arkasından seslendim: "Fanshawe." Yeniden seslendim: "Artık çok geç. Kim olduğunu biliyorum Fanshawe." Ondan sonra, bir sonraki sokakta, "Her şey bitti Fanshawe. Kaçamazsın," diye bağırdım. Stillman karşılık vermedi, dönüp geri bile bakmadı. Onunla konuşmayı sürdürmek istiyordum ama o can havliyle koşuyordu ve konuşmaya çalışsam yavaşlayabilirdim. Onu korkutmaktan vazgeçtim ve ardından gittim. Ne kadar koştuğumuzu bilmiyorum, ama saatlerce sürdü gibi geldi. Benden gençti, daha genç ve daha güçlü, onu neredeyse yitiriyordum, neredeyse beceremeyecektim. Kendimi karanlık sokaktan aşağıya koşmaya zorluyordum; yorulma, hastalanma noktasını geçmiş, kendimi deli gibi ona doğru savuruyordum, artık duramazdım. Onu yakalamadan çok önce, onu yakalayacağımı anlamadan bile çok önce, artık tümüyle kendimden çıktığımı hissettim. Bunu başka türlü anlatamam. Artık kendimi hissetmiyordum. Yaşam belirtileri benden çıkıp gitmişti ve yerine mucizevi bir neşe, kanımda hızla dolaşan tatlı bir zehir, hiçliğin yadsınamaz kokusu gelmişti. İşte benim ölüm an'ım bu dedim kendi kendime, şimdi öleceğim. Bir dakika sonra, Stillman'a yetiştim ve arkadan ona bir çelme taktım. Birlikte kaldırıma yuvarlandık, ikimiz de domuzlar gibi soluyorduk. Bütün enerjimi tüketmiştim ve artık kendimi savunamayacak denli soluksuz kalmış, dövüşemeyecek kadar yorulmuştum. Tek bir

söz çıkmadı ağzımızdan. Birkaç saniye kaldırımda güreş tutuyormuşuz gibi birbirimize sarılmış durduk, sonra nasıl olduysa kollarımdan kurtuldu, yapacak hiçbir şey yoktu artık. Beni yumruklamaya, ayakkabılarının ucuyla tekmelemeye, her yanıma vurmaya başladı. Ellerimle yüzümü korumaya çalıştığımı anımsıyorum; duyduğum acıyı ve beni nasıl şaşırttığını, canımın nasıl yandığını ve umarsızca canımın daha fazla yanmamasını nasıl istediğimi anımsıyorum. Ama çok fazla sürmüş de olamaz çünkü başka bir şey anımsamıyorum. Stillman beni unufak etti; işini bitirdiğinde kendimde değildim. Kaldırımda uyandığımı ve hâlâ gece olduğuna şaştığımı anımsıyorum ama hepsi bu kadar. Onun dışında her şey zihnimden silindi.

Sonraki üç gün boyunca otel odamdan dışarı çıkmadım. Geçirdiğim şokun nedeni canımın yanması değil, bu dayağın beni öldürmeye yetmeyişiydi. Bunu ikinci ya da üçüncü gün anladım. Yatağıma uzanmış, kapalı kepenklerin dar tahtalarına bakarken bir an ölmediğimi anladım. Yaşıyor olmam bana çok garip gelmiş, bir türlü akıl erdirememiştim. Parmaklarımdan biri kırılmıştı; iki şakağımda da derin yaralar vardı; soluk alıp verirken bile canım yanıyordu. Ama sözünü etmek istediğim bu değil. Yaşıyordum ve düşündükçe, bunu anlamak daha da zor geliyordu. Bana göre kurtulmuş olmam olanaksızdı.

Aynı gece geç vakitlerde, Sophie'ye telgraf çekip eve döneceğimi bildirdim.

9.

Hemen hemen sonuna geldim. Bir tek şey kaldı, ama bu da daha sonra, üç yıl daha geçtikten sonra oldu. Ondan önce, birçok güçlüklere katlandım, birçok acı yaşadım ama anlatmaya çalıştığım öyküyle ilgili olduklarını sanmıyorum. New York'a döndükten sonra, Sophie'yle ben yaklaşık bir yıl ayrı yaşadık. Benden vazgeçmiş gibiydi ve onu yeniden kazanana değin aylarca canım çıktı. Şu andan (Mayıs 1984) geriye baktığımda, benim için önemli olan tek şey bu. Onun dışında, yaşamımdaki olaylar tümüyle rastlantısal.

23 Şubat 1981'de Ben'e bir erkek kardeş geldi. Ona, Sophie'nin büyükbabasının anısına, Paul adını verdik. Birkaç ay sonra (temmuzda), nehrin öteki yakasında, Brooklyn'de kahverengi kumtaşından yapılmış bir binanın en üst iki katını kiralayıp taşındık. Eylülde, Ben anaokuluna başladı. Noel'de hepimiz Minnesota'ya gittik; dönene değin Paul kendi kendine yürümeye başlamıştı. Giderek onu kanatları altına alan Ben, kardeşinin gelişimini tek başına sahiplenmişti.

Fanshawe'a gelince, ne ben ne de Sophie bir daha ondan söz etmedik. Sessizce anlaşmıştık ve bu konuda tek söz etmedikçe, birbirimize bağlılığımızı daha da çok kanıtlıyorduk. Stuart Green'den aldığım avansı geri verip, kitabı yazmayı resmen kestiğim zaman, ondan tek bir kez söz ettik. Bu, yeniden birlikte yaşamaya karar verdiğimiz gündü; konuşmamız kesinkes pratik terimlerle geçmişti. Fanshawe'un kitapları ve oyunları iyi bir gelir getirmeyi sürdürüyordu. Sophie, eğer evli kalacaksak parayı kendimiz için kullanmamız söz konusu olamaz, dedi. Onunla aynı fikirdeydim. Bize gereken parayı kazanmanın başka yollarını bulduk ve kitaplardan gelen parayı Ben için, daha sonra da Paul için bir yerlere yatırmaya başladık. Son bir adım olarak da,

Fanshawe'un yapıtlarıyla ilgili işlerle uğraşması için bir ajans tuttuk: oyunları sahneleme teklifleriyle, yeniden basım için görüşmelerle, kontratlarla, yapılması gereken ne varsa artık bu adam uğraşacaktı. Gücümüzün sonuna değin uğraştık, elimizden geleni yaptık. Fanshawe'un bizi mahvetme gücü varsa, bu yalnızca biz bunu istediğimiz için, biz kendimizi mahvetmek istersek olabilirdi. Bu yüzden, gerçeği Sophie'ye söylemeye hiç mi hiç yeltenmedim, korktuğum için değil, ama gerçek artık hiç önemli olmadığı için. Gücümüz sessizliğimizden geliyordu ve bunu bozmaya hiç niyetim yoktu.

Yine de, öykünün sona ermediğini biliyordum. Paris'teki son ayım bana bunu öğretmişti ve yavaş yavaş bunu kabul etmeyi öğrendim. Bir sonraki şeyin olması yalnızca zaman meselesiydi. Bana göre bu kaçınılmazdı ve artık yadsımaktansa, Fanshawe'dan kurtulabilirim diye kendimi aldatmaktansa, kendimi buna hazırlamaya, kendimi herhangi bir şeye karşı tetikte tutmaya çalıştım. Öyküyü bu denli anlatılması zor kılan şey işte bu *herhangi bir şey*'in gücü olmalı. Çünkü herhangi bir şeyin olabileceği an, tam da sözcüklerin yetersiz kaldığı andır. Fanshawe ne denli orada değilse, o denli kaçınılmaz oluyordu. Bunu kabul etmeyi öğrenmiştim. Bir gün öleceğim düşüncesiyle yaşamayı nasıl öğrendiysem, onunla yaşamayı da öyle öğrenmiştim. Fanshawe'un kendisi ölüm değildi, ama ölüm gibiydi ya da içimdeki ölümün mecazı gibiydi. Paris'te geçirdiğim ruhsal bunalım olmasaydı, bunu asla anlayamazdım. Orada ölmemiştim ama ölüme yaklaşmıştım ve bir an gelmiş, belki de birden fazla an gelmişti ki, kendimi ölmüş görmüş, ölümü tatmıştım. Böyle bir tanışıklığın merhemi yoktur. Bir kez oldu mu, hep olur; yaşamınız boyunca onunla yaşarsınız.

Mektup 1982 baharının başında geldi. Bu kez posta damgası Boston'dandı ve mesaj kısa ve özdü, öncekinden daha acildi. "Daha fazla dayanamayacağım," diyordu. "Seninle konuşmalıyım. Kolomb Meydanı, No. 9, Boston, 1 Nisan. Söz veriyorum bu son olacak."

Boston'a gitmek üzere bir mazeret uydurmak için bir haftadan az sürem vardı. Bu, olması gerektiğinden daha da zor oldu. Sophie'nin bu konuda bir şey bilmesini istememekte ısrar etmeme karşın (onun için en azından bunu yapmalıyım, diyordum), nasıl olduysa, ona hemen başka bir yalan söylemekten — yapılması gerekmesine karşın— kaçındım. Hiçbir ilerleme kaydetmeden iki-üç gün geçirdim ve sonunda Harvard'ın kütüphanesinde bazı belgeleri incelemem gerektiği şeklinde yalan yanlış bir mazeret uydurdum. Bu belgelerin ne olduklarını anımsamıyorum bile. Sanırım yazacağım bir makale için gerekli bazı belgelerdi ama yanılıyor olabilirim. Önemli olan, Sophie hiç karşı çıkmamıştı. Peki, dedi, hemen git, falan filan. İçimden bir ses, bir dolap döndürdüğümden kuşkulandığını söylüyordu, ama bu yalnızca bir sezgi, onun için burada bu konuda uzun uzun konuşmanın bir anlamı yok. Sophie söz konusu olduğunda, hiçbir şeyin gizlenmediğine inanmak istiyorum.

Nisanın birindeki ilk trende yerimi ayırttım. Gideceğim günün sabahında Paul, saat beşten az önce uyandı ve yatağımıza geldi. Bir saat sonra kalktım, usulca odadan çıktım, kapıda kısa bir süre durup loş gri ışıkta Sophie ve bebeğe baktım; ait olduğum bedenler nüfuz edilemez gibi, sere serpe uzanmış yatıyorlardı. Ben yukarıda, mutfaktaydı, çoktan giyinmişti ve bir yandan muz yiyor, bir yandan resim yapıyordu. İkimize yağda yumurta hazırladıktan sonra ona trenle Boston'a gitmek üzere olduğumu söyledim. Boston'un nerede olduğunu öğrenmek istedi.

"Buradan iki yüz mil uzakta," dedim.

"Bu uzay kadar uzak mı?"

"Dimdik yukarı gidersen, neredeyse öyle."

"Bence aya gitmelisin. Füze trenden daha iyidir."

"Dönünce yaparım onu da. Cuma günleri Boston'dan aya düzenli seferler var. Oraya varır varmaz bir yer ayırtırım."

"Güzel. Sonra bana nasıl olduğunu anlatırsın."

"Bir aytaşı bulursam sana getiririm."

"Ya Paul'e?"

"Ona da getiririm."

"Yok istemem."

"O niye?"

"Aytaşı istemem. Paul ağzına sokar, sonra da boğulur."

"Peki, onun yerine ne istersin?"

"Bir fil."

"Uzayda fil yok ki."

"Biliyorum. Ama sen uzaya gitmiyorsun ki."

"Doğru."

"Eminim Boston'da fil vardır."

"Sanırım haklısın. Pembe bir fil mi, yoksa beyaz bir fil mi istersin?"

"Gri olsun. Üzerinde kırışıklıkları olan kocaman, şişko bir tane olsun."

"Anlaştık. Onlardan bulmak çok kolay. Paketlenmiş mi olsun, yoksa tasmasından tutup mu getireyim?"

"Bence üstüne binip gelmelisin eve. Üstünde otur, başında da bir taç olsun. Bir imparator gibi."

"Ne imparatoru?"

"Küçük çocukların imparatoru."

"Bir de imparatoriçem olsun mu?"

"Tabii. Annem imparatoriçe olsun. Onun hoşuna gider. Uyandırıp ona anlatalım en iyisi."

"Bence uyandırmayalım. Eve döndüğümde ona sürpriz yapmayı yeğlerim."

"İyi fikir. Görmeden inanmaz zaten."

"Evet. Hem düş kırıklığına uğrasın da istemeyiz, öyle değil mi? Fil bulamazsam yani."

"Yok, yok, bulursun baba, merak etme."

"Nasıl böyle emin olabiliyorsun?"

"Çünkü sen imparatorsun. Bir imparator istediği her şeyi elde eder."

Yol boyunca yağmur yağdı durdu; Providence'a vardığımızda gökyüzü kar yağdıracakmış gibi tehditkâr görünüyordu. Boston'da, kendime bir şemsiye aldım ve son iki üç mili yürüyerek kat ettim. Çiseleyen yağmur altında sokaklar loş ve gri görünüyordu; kentin güneyine doğru ilerledikçe hemen hemen hiç kimse kalmamıştı ortalıkta: bir sarhoş, bir grup genç, bir telefon tamircisi, iki-üç tane de başıboş köpek. Kolomb Meydanı, bir sırada topu topu on, on iki evden oluşuyordu ve onu ana caddeden ayıran kaldırım taşı döşeli bir adaya bakıyordu. Dokuz numara bu evler içinde en harap durumda olanıydı; dört kat birbirinin aynıydı ama bel vermişti, giriş boyunca mukavvalar döşenmişti ve tuğla cephesi onarım istiyordu. Yine de etkileyici bir sağlamlığı vardı ve on dokuzuncu yüzyıl zarafeti çatlaklardan bile kendini gösteriyordu. Yüksek tavanlı geniş odalar, cumbaların dibinde düz çıkıntılar, alçı üzerine oyulmuş süsler düşledim. Ama bunların hiçbirini göremedim. Sonuçta, giriş salonundan öteye gidemedim bile.

Kapının üstünde paslanmış metalden bir tokmak vardı; ortasında bir kulp olan bir yarım küre. Kulpu döndürünce, sanki biri öğürüyormuş gibi, sanki birinin ağzı tıkanmış gibi boğuk bir ses çıktı ama fazla sürmedi. Bekledim ama bir şey olmadı. Kulpu yeniden çevirdim ama kimse gelmedi. Sonra, elimle kapıyı yokladım, kilitli olmadığını gördüm, itekleyip açtım, duraladım, sonra içeri girdim. Giriş salonu boştu. Sağ tarafımda maun tırabzanlı ve tahta basamaklı bir merdiven vardı: solumdaki kapalı duran çift kanatlı kapı kuşkusuz salona giden yolu kapatıyordu; tam karşımda başka bir kapı vardı, o da kapalıydı, orası da mutfak olmalıydı. Bir an için duraksadım, merdivenleri deneyeyim dedim, tam çıkmak üzereydim ki çift kanatlı kapının gerisinden bir gürültü duydum, cılız bir tıklamaydı, ardından da ne dediğini anlamadığım bir insan sesi geldi. Merdivenlerden geri döndüm, kapıya baktım, sese yeniden kulak kabarttım. Hiçbir şey olmadı.

Uzun bir sessizlikten sonra, ses, neredeyse fısıltıyla, yeniden konuştu. "Buradayım," dedi.

Çift kanatlı kapıya yaklaştım, kulağımı kapıların birleştiği yerdeki aralığa dayadım. "Sen misin Fanshawe?"

"O adı kullanma," dedi ses, bu kez daha açık seçikti. "O adı kullanmana izin vermiyorum." İçeridekinin ağzı tam kulak hizamdaydı. Aramızda yalnızca kapı vardı ve birbirimize o denli yakındık ki sözcükler sanki kafamın içine dökülüyor gibi geldi. Bir insanın göğsüne kulağınızı bastırıp kalp atışlarını dinlemek gibi, nabız atışlarını duymak için bir bedeni yoklamak gibi bir şeydi bu. Konuşmayı kesti, şimdi aralıktan sızan soluğunu hissedebiliyordum.

"Bırak gireyim," dedim. "Kapıyı aç da gireyim."

"Bunu yapamam," dedi ses. "Böyle konuşmak zorundayız."

Kapı kolunu yakaladığım gibi kapıları öfkeyle sarsmaya başladım. "Aç," dedim. "Aç, yoksa kapıyı kırarım."

"Hayır," dedi ses. "Kapı kapalı kalacak." Artık içeridekinin Fanshawe olduğuna inanmıştım. Bir sahtekâr olmasını isterdim ama sesi o denli tanıdıktı ki bir başkası taklit ediyor olamazdı. "Elimde bir tabanca var," dedi, "ve tam sana doğrultulmuş durumda. İçeri girersen, ateş ederim."

"Sana inanmıyorum."

"Dinle öyleyse," dedi ve kapıdan uzaklaştığını duydum. Bir saniye sonra silah patladı, ardından yere düşen alçının sesi geldi. O sırada, azıcık da olsa odayı görebilirim umuduyla, kapıdaki aralıktan içeriye bakmayı denedim, ama aralık çok dardı. Bir ışık huzmesinden, incecik bir gri ışıktan başka bir şey göremedim. Sonra ağız geri geldi, artık ışığı da göremiyordum.

"Tamam, tamam," dedim, "silahın var. Ama seni görmeme izin vermezsen, söylediğin kişi olduğuna nasıl inanacağım?"

"Kim olduğumu söylemedim ki."

"Şöyle söyleyeyim. Doğru kişiyle konuştuğumu nereden bileyim?"

"Bana güvenmek zorundasın."

"Çok geç artık, artık sana güven duyulmasını bekleyemezsin."

"Sana doğru kişi olduğumu söylüyorum. Bu yetmeli. Doğru yere geldin ve ben de doğru kişiyim."

"Beni görmek istediğini sanmıştım. Mektubunda öyle diyordun."

"Seninle konuşmak istediğimi söyledim. Arada fark var."

"Kılı kırk yarıyorsun."

"Sana yalnızca yazdığımı anımsatıyorum."

"Beni çok zorlama Fanshawe. Çekip gitmemi engelleyecek hiçbir şey yok."

Ani bir soluk alış sesi duydum ve ardından kapıya şiddetli bir şaplak indi. "Fanshawe yok!" diye bağırdı. "Fanshawe yok, asla!"

Yeniden patlamasına meydan vermek istemediğimden birkaç saniye geçmesini bekledim. Ağız çatlaktan çekildi ve odanın ortasında bir yerden inleme sesleri geldiğini işittim, inleme ya da hıçkırık sesi, hangisi olduğunu ayırt edemedim. Bundan sonra ne diyeceğimi bilemediğimden, orada öylece durup bekledim. Sonunda, ağız geri geldi ve uzun bir duraksamadan sonra Fanshawe, "Hâlâ orada mısın?" diye sordu.

"Evet."

"Beni bağışla. Böyle başlamasını istemezdim."

"Unutma," dedim, "gelmemi istedin diye buradayım."

"Biliyorum. Bunun için de sana teşekkür borçluyum."

"Beni neden çağırdığını söylersen yardımcı olabilirim."

"Sonra. Henüz bundan söz etmek istemiyorum."

"O zaman neden söz edeceksin?"

"Başka şeylerden. Olanlardan."

"Dinliyorum."

"Çünkü benden nefret etmeni istemiyorum. Bunu anlayabiliyor musun?"

"Senden nefret etmiyorum. Bir zamanlar etmiştim, ama artık bitti."

"Bugün benim son günüm, anlıyor musun. Onun için emin olmak istedim."

"Bunca zaman hep burada mıydın?"

"Sanırım iki yıl önce geldim buraya."

"Ya ondan önce?"

"Orada burada. O adam peşimdeydi, ben de sürekli yer değiştirmek zorundaydım. Gezip durdum, bundan hoşlanır oldum. Hiç de beklediğim şeyler değildi. Benim planım bir yerde sakin sakin oturup, zamanın dolmasını beklemekti."

"Quinn'den mi söz ediyorsun?"

"Evet. Şu özel dedektif."

"Seni buldu mu?"

"İki kez. Biri New York'ta. İkincisi Güney'de."

"Neden yalan söyledi öyleyse?"

"Çünkü ödünü koparttım onun. Biri öğrenirse başına ne geleceğini biliyordu."

"Biliyorsun, ortadan yok oldu. Bir daha izine rastlamadım."

"Bir yerlerdedir. Önemli değil."

"Ondan kurtulmayı nasıl becerdin?"

"Her şeyi tersine çevirdim. Beni izlediğini sanıyordu, ama aslında ben onu izliyordum. Beni New York'ta buldu tabii, ama ben kaçtım, kollarından sıyrılıp kaçtım. Ondan sonrası oyun oynamak gibi bir şeydi. Onu istediğim gibi çekip çevirdim, onun için her yere ipucu bıraktım, beni bulmamasını olanaksız kılacak şeyler. Ama hep onu izliyordum, zamanı gelince de onu kıvamına getirdim ve dosdoğru tuzağıma düştü."

"Çok akıllıca."

"Hayır değil. Aptalcaydı. Ama başka seçeneğim yoktu. Ya öyle yapacaktım ya da geriye postalanacaktım, bu da deli muamelesi görmem demekti. Bunu yaptığım için kendimden nefret ediyorum. Adamcağız yalnızca işini yapıyordu, bu yüzden ona acıdım. Acımak beni iğrendirir, özellikle acıyan ben olursam."

"Ya sonra?"

"Oyunumun işe yaradığından emin olamadım. Quinn peşime yeniden düşebilir sandım. Onun için de sürekli yer değiştirdim, bunu yapmak zorunda olmadığım zamanlarda bile. Bu şe-

kilde bir yıl yitirdim."

"Nereye gittin?"

"Güney'e, Güneybatı'ya. Sıcak olan yerlerde kalmak istedim. Yayan seyahat ettim, biliyor musun, sokaklarda uyudum, insan olmayan yerlere gitmeye çalıştım. Burası koskocaman bir ülke biliyor musun? İnsan şaşıp kalıyor. Bir keresinde, iki ay çölde kaldım. Sonra, Arizona'da Hopi'lere ayrılmış bölgede bir barakada yaşadım. Kızılderililer bana orada kalma izni vermek için bir kabile toplantısı yaptı."

"Uyduruyorsun."

"Bana inan demiyorum. Sana olan biteni anlatıyorum, o kadar. İstediğin gibi düşünebilirsin."

"Ya sonra?"

"New Mexico'da bir yerdeydim. Bir gün, yemek yemek için yol üstündeki bir lokantaya girdim. Tezgâhın üstünde bir gazete vardı. Alıp okudum. Bir kitabımın yayımlandığını işte o zaman öğrendim."

"Şaşırdın mı?"

"Ben o sözcüğü kullanmazdım."

"Ne peki?"

"Bilmiyorum. Kızdım sanıyorum. Asabım bozuldu."

"Anlamadım."

"Kızdım çünkü kitap beş para etmezdi."

"Yazarlar kendi kitaplarını değerlendirmeyi bilmezler."

"Yok, yok. Kitap beş para etmezdi, inan bana. Yazdığım her şey süprüntüydü."

"O zaman niye yok etmedin?"

"Çok bağlanmıştım ona. Ama bu iyi olduğu anlamına gelmez. Bir bebek de bokuna bağlanır ama kimse bu konuda kafa yormaz. Bu kesinlikle onu ilgilendirir."

"Öyleyse Sophie'den yazdıklarını bana göstermesini neden istedin?"

"Onu yatıştırmak için. Ama sen bunu biliyorsun zaten. Bunu çok önceleri anlamıştın. Benim mazeretim buydu. Asıl nedenim

ise ona yeni bir koca bulmaktı."

"İşe yaradı."

"Öyle olması gerekiyordu. Herhangi birini seçmemiştim, değil mi yani?"

"Ya müsveddeler?"

"Onları atarsın sanmıştım. Birinin çıkıp da onları ciddiye alabileceği aklımın ucundan bile geçmedi."

"Kitabının yayımlandığını okuduktan sonra ne yaptın?"

"New York'a döndüm. Yaptığım saçma bir şeydi ama kendimde değildim, artık salim kafayla düşünemiyordum. Kitap beni kendi kazdığım kuyuya düşürmüştü, bu yüzden her şeyi baştan ele almam gerekiyordu. Kitap çıkınca geri dönüşüm kalmadı."

"Öldüğünü sanmıştım."

"Öyle sanman gerekiyordu. Olanlar hiç değilse Quinn'in artık sorun olmaktan çıktığını kanıtladı bana. Ama daha kötü yeni bir sorun çıkmıştı. Sana o zaman yazdım."

"Çok haince bir şeydi."

"Sana kızmıştım. Acı çekmeni, benim yaşadığım sıkıntıları yaşamanı istedim. Posta kutusuna attığım anda pişman oldum."

"Çok geç."

"Evet. Çok geç."

"New York'ta ne kadar kaldın?"

"Bilmiyorum. Altı ya da sekiz ay galiba."

"Nasıl ayakta kaldın? Yaşamak için parayı nereden buldun?"

"Çaldım."

"Doğrusunu neden söylemiyorsun?"

"Elimden geleni yapıyorum. Sana anlatabildiğim her şeyi anlatıyorum."

"New York'ta başka ne yaptın?"

"Seni izledim. Seni, Sophie'yi ve bebeği izledim. Hatta, bir ara, evinizin dışında bir yerde kamp bile kurdum. İki-üç hafta, belki de bir ay boyunca. Nereye gittinse izledim seni. Bir iki kez

sokakta neredeyse çarpışıyorduk. Gözünün içine bile baktım. Ama sen hiç fark etmedin. Beni göremeyişin harika bir şeydi."

"Bütün bunları uyduruyorsun."

"Herhalde eskisi gibi görünmüyordum."

"Hiç kimse o denli değişemez."

"Galiba tanınmaz haldeyim. Ama bu senin şanslı olduğunu gösterir. Bir şey olsaydı, büyük bir olasılıkla seni öldürürdüm. New York'ta olduğum o süre içinde aklımda cinayetten başka bir şey yoktu. Berbat bir şeydi. Orada korkunç günler geçirdim."

"Niye yapmadın peki?"

"Çekip gitmek cesaretini buldum."

"Çok soylu bir davranış."

"Kendimi savunmuyorum. Yalnızca olan biteni anlatıyorum."

"Ondan sonra?"

"Yeniden gemiye döndüm. Ticari gemici kartım duruyordu. Bir Yunan şilebinde işe başladım. İğrençti, başından sonuna rezaletti. Ama bunu hak etmiştim; kendim kaşınmıştım. Geminin gitmediği yer yoktu, Hindistan, Japonya, bütün dünya. Bir kez bile inmedim gemiden. Ne zaman bir limana gelsek, kabinime iniyor, kendimi içeri kilitliyordum. Böyle iki yıl geçirdim, hiçbir şey görmedim, hiçbir şey yapmadım, tam bir ölü gibi yaşadım."

"Ben de o sırada yaşam öykünü yazmaya çalışıyordum."

"Öyle mi?"

"Öyle görünüyordu."

"Büyük hata."

"Bunu söylemen gerekmez. Kendim anladım çünkü."

"Bir gün gemi Boston'a girince inmeye karar verdim. Bir sürü para biriktirmiştim, bu evi satın almaya yetecek paradan daha fazlasını. O zamandan beri de buradayım."

"Kullandığın ad ne?"

"Henry Dark. Ama kim olduğumu kimse bilmiyor. Hiç dışarı çıkmıyorum. Haftada iki kez gelen bir kadın var, ısmarladıklarımı getiriyor, ama onu hiç görmüyorum. Merdivenlerin başına

onun için bir not bırakıyorum, bir de parasını. Basit ama işe yarar bir anlaşma. İki yıldır konuştuğum tek insansın."

"Hiç aklını kaçırdığını düşündüğün olmuyor mu?"

"Sana öyle geldiğini biliyorum, ama değil, inan bana. Bu konuda konuşarak soluğumu tüketmek bile istemiyorum. Kendim için istediğim şey, başka insanların istediklerinden çok farklı."

"Bu ev bir kişi için biraz büyük değil mi?"

"Çok büyük. Taşındığımdan bu yana giriş katından yukarı çıkmadım."

"Niye satın aldın o zaman?"

"Sudan ucuzdu. Sokağın adını da sevmiştim. Bana hitap ediyordu."

"Kolomb Caddesi mi?"

"Evet."

"Anlayamadım."

"İyi bir kehanet gibiydi. Amerika'ya dönmek ve Kolomb adında bir sokakta bir ev bulmak. Bunda belli bir mantık vardı."

"Ve burada mı ölmeyi tasarlıyorsun?"

"Tastamam öyle."

"İlk mektubunda yedi yıl diyordun. Hâlâ bir yılın var."

"Kendime kanıtlayacağımı kanıtladım. Daha fazla sürdürmenin bir anlamı yok. Yoruldum. Canıma yetti."

"Beni buraya sana engel olacağımı düşündüğün için mi çağırdın?"

"Hayır. Hiç ilgisi yok. Senden hiçbir şey beklemiyorum."

"O zaman ne istiyorsun?"

"Sana verecek bir şeylerim var. Bir yerde, yaptıklarım için sana bir açıklama borçlu olduğumu anladım. En azından bir girişim. Son altı ayı bunu kâğıda dökebilmek için çabalamakla geçirdim."

"Yazmaktan hepten vazgeçtiğini sanmıştım."

"Bu farklı. Daha önce yaptığımla bir ilgisi yok."

"Nerede peki?"

"Arkanda. Merdivenlerin altındaki dolaptà duruyor. Kırmızı bir defter."

Arkama döndüm, dolabın kapısını açtım ve defteri aldım. Kenarı spiralli, yaklaşık iki yüz çizgili sayfası olan sıradan bir şeydi. İçindekilere şöyle çabucak bir göz attım ve bütün sayfaların dolu olduğunu gördüm: aynı tanıdık el yazısı, aynı siyah mürekkep, aynı küçük harfler. Doğruldum ve kapıdaki aralığa döndüm.

"Şimdi ne olacak?" diye sordum.

"Eve götür ve oku."

"Ya bunu yapamazsam?"

"O zaman çocuk için sakla. Büyüyünce görmek isteyebilir."

"Bunu istemeye hakkın olduğunu sanmıyorum."

"O benim oğlum."

"Hayır değil. Benim oğlum."

"Israr etmeyeceğim. Kendin oku öyleyse. Zaten senin için yazıldı."

"Ya Sophie?"

"Hayır. Ona söyleme."

"İşte akıl erdiremediğim tek şey bu."

"Sophie mi?"

"Onu böyle nasıl terk edebildin? Sana ne yaptı ki?"

"Hiçbir şey. Onun kabahati yok. Bunu şimdiye değin anlamış olmalısın. Başkaları gibi yaşayacak bir adam değildim, o kadar."

"Nasıl yaşayacak bir adamsın sen?"

"Hepsi o defterde. Şimdi bir şey söylersem gerçeği çarpıtırım."

"Başka bir şey var mı?"

"Hayır. Sanmıyorum. Sanırım sonuna geldik."

"Beni vurmaya cesaret edeceğini sanmıyorum. Şimdi kapıyı kırsam, bir şey yapmazsın."

"Sakın deneme. Yok yere ölürsün."

"Silahı elinden alırım. Hakkından gelirim."

"Bunun bir anlamı yok ki. Ben çoktan öldüm. Saatler önce zehir yuttum."

"Sana inanmıyorum."

"Neyin gerçek olup olmadığını kesinlikle bilemezsin. Asla bilemeyeceksin."

"Polis çağırırım. Kapıyı parçalar, seni de hastaneye götürürler."

"Kapıda bir çıt duyarsam, kafama bir kurşun sıkarım. Kazanman olanaksız.

"Ölüm bu denli çekici mi?"

"Onunla uzun süredir birlikte yaşadım, şimdi elimde ondan başka bir şey kalmadı."

Artık ne diyeceğimi bilmiyordum. Fanshawe beni tüketmişti ve kapının öteki tarafında onun soluk alıp verişini dinlerken, benim canım bedenimden soğuruluyor gibi geldi. "Sen bir aptalsın," dedim başka bir şey aklıma gelmeyince. "Sen bir aptalsın ve ölmeyi hak ediyorsun." Sonra, kendi güçsüzlüğümün ve aptallığımın ayrımına varıp, kapıyı çocuklar gibi dövmeye, sarsmaya ve kuru gürültü çıkarmaya başladım. Ağlamak üzereydim.

"Gitsen iyi olur," dedi Fanshawe. "Bunu uzatmanın bir anlamı yok."

"Gitmek istemiyorum," dedim. "Daha konuşacaklarımız var."

"Hayır yok. Bitti. Defteri al ve New York'a dön. Senden bütün istediğim bu."

Öyle bitkin düşmüştüm ki bir ara devrileceğim sandım. Destek almak için kapının kulpunu tuttum, kafamın içinde her şey kararıyor, bayılmamak için çabalıyordu. Ondan sonra olanlar hakkında hiçbir şey anımsamıyorum. Kendimi dışarıda, evin önünde buldum, bir elimde şemsiye, ötekinde kırmızı defter. Yağmur durmuştu ama hava hâlâ soğuktu ve rutubeti ciğerlerimde hissedebiliyordum. Büyük bir kamyonun caddeden tangır tungur geçişini izledim, gözden kaybolana değin arkasındaki kırmızı ışığa bakıp kaldım. Başımı kaldırdığımda, havanın nere-

deyse kararmış olduğunu gördüm. Evden uzaklaşmaya başladım, mekanik bir şekilde bir ayağımı ötekinin önüne atıyordum ve aklım nereye gittiğimde değildi. Sanırım bir iki kez yere düştüm. Bir an, bir köşede durup taksi beklediğimi ama hiç kimsenin beni almak için durmadığını anımsıyorum. Ondan birkaç dakika sonra, şemsiye elimden kaydı ve bir su birikintisi içine düştü. Zahmet edip yerden almadım bile.

Güney İstasyonu'na vardığımda saat yediyi biraz geçiyordu. On beş dakika önce New York'a bir tren kalkmıştı ve sekiz buçuktan önce başka tren yoktu. Tahta banklardan birine oturdum, kucağıma da kırmızı defteri koydum. Geç kalmış birkaç memur, sürüden ayrılmış gibi şaşkın, içeri girdi; görevlilerden biri elinde bir paspasla yavaş yavaş mermer zemini bir baştan öteki başa katetti; arkamda oturan iki adam Red Sox hakkında konuşuyorlardı, söylediklerine kulak kabarttım. On dakika sonra, dürtülerime yenik düşüp, sonunda defteri açtım. Bir saat boyunca düzenli bir şekilde okudum, sürekli olarak sayfa çeviriyor, Fanshawe'un yazdıklarına bir anlam vermeye çalışıyordum. Eğer defterde bulduklarım hakkında hiçbir şey söylemiyorsam, çok az şey anlamış olduğumdan. Bütün sözcükler bana aşinaydı, ama yine de çok garip bir şekilde bir araya getirilmişler gibi geldi bana, sanki tek amaçları birbirlerini anlamsız kılmakmış gibi. Bunu başka türlü ifade edemem. Her tümce bir öncekini siliyordu, her paragraf bir sonrakini anlaşılmaz kılıyordu. Bu yüzden, bu defterden geriye kalan duygunun inanılmaz bir berraklık olması çok garip. Sanki Fanshawe son yapıtının, benim bu yapıt konusundaki bütün beklentilerimi altüst etmesi gerektiğini biliyordu. Herhangi bir şeyden pişmanlık duyan bir adamın sözleri değildi bunlar. Bir soruyu başka bir soruyla yanıtlamıştı; bu yüzden de hiçbir şey yanıtlanmamıştı, bitmemişti, her şey yeniden başlayacaktı. İlk sözcükten sonra yolumu yitirdim ve ondan sonra da zorla ilerledim, karanlıklara daldım, benim için yazılmış bir kitap tarafından kör edilmiştim. Yine de, bu karmaşanın altında, fazla iradi, haddinden fazla kusursuz bir şey olduğunu hissettim, san-

ki sonuçta tek istediği şey başarısızlıktı, kendi gözünde bile. Ama yanılıyor olabilirdim. O sırada, hiç de bir şeyler okuyacak durumda değildim ve yargım herhalde yanlış. Orada durmuş kendi gözlerimle o sözcükleri okuyordum, ama yine de şu anda söylediklerime inanmakta güçlük çekiyorum.

Raylara doğru yürümeye birkaç dakika önceden başladım. Yağmur yeniden başlamıştı ve soluğumun ağzımdan dumanlar halinde çıktığını görebiliyordum. Defterin sayfalarını teker teker yırttım, avucumda buruşturdum ve perondaki bir çöp tenekesine attım. Tren kalkmadan az önce son sayfaya gelmiştim.

METİS EDEBİYAT

Georges Perec

W
YA DA BİR ÇOCUKLUK HATIRASI

Çeviren: Sosi Dolanoğlu

"'Çocukluk hatıram yok': Bu iddiayı kendimden emin bir şekilde, neredeyse meydan okurcasına ortaya koyuyordum. Bu mesele üzerinde bana soru sormaları boşunaydı. Ders programımda yoktu. Bundan muaftım. Bir başka tarih, Büyük olanı, büyük tırpanıyla Tarih, çoktan benim yerime cevap vermişti: savaş, kamplar.

"On üç yaşındayken bir hikâye uydurdum, anlattım ve çizdim. Daha sonra, bu hikâyeyi unuttum. Yedi yıl önce bir akşam, Venedik'te, birdenbire bu hikâyenin adının 'W' olduğunu ve bir anlamda, çocukluğumun tarihi değilse de en azından çocukluğumun bir hikâyesi olduğunu hatırladım.

"Bir anda aklıma gelen başlık dışında, W'yle ilgili hiçbir hatıram yoktu aslında. Bu konuda bildiğim tek şey topu topu iki satırdan ibaret: Ateş Ülkesi'nin bir adacığında, sırf sporla meşgul olan bir toplumun hayatı."

METİS EDEBİYAT

Ursula K. Le Guin

YERDENİZ ÖYKÜLERİ

Çeviren: Çiğdem Erkal İpek

Ursula Le Guin'in kılavuzluğunda, Yerdeniz Takımadaları'nda yeni bir geziye çıkıyoruz. *Yerdeniz* dizisinin son kitabı olan *Tehanu*'dan on iki yıl sonra yayımlanan bu beş öykü, takımadaların dört bir yanında dolaştırıyor bizi; Roke'taki Büyücülük Okulu'nun kurulmasından başlayıp, Ged'in gidişinden sonra Okul'da gerçekleşen değişimlere kadar geniş bir zaman yelpazesinde, Yerdeniz'in erkekleri, kadınları ve ejderhalarına dair, isimlere ve büyülere dair yepyeni masallar okuyoruz bu kitapta...

Henry Bauchau

ANTİGONE

Çeviren: Sosi Dolanoğlu

Henry Bauchau'dan, daha önce *Oidipus Yollarda*'yı yayımlamıştık Metis Edebiyat'ta. Bauchau, Antigone'de aynı güzel anlatımla devam ediyor hikâyesine.

Babası kör kral Oidipus'u yıllar süren sürgün yolculuğunun sonuna kadar izleyen Antigone, ağabeyleri arasındaki savaşı engellemek üzere Thebai'nin yolunu tutuyor bu kez. Kadere meydan okuyan bu tutkulu genç kadın, kinin, nefretin, öç ve iktidar tutkusunun esiri olmuş erkeklerin gönlünde barışa ve sevgiye yer açmak için çalışıyor olanca gücüyle.

Henry Bauchau bu romanıyla sahnelerden indirip hayatla buluşturduğu, hiç olmadığı kadar somut bir varlık kazandırdığı Antigone'yi bir kez daha ölümsüzleştiriyor.

METİS EDEBİYAT

Türker Armaner

DALGAKIRAN

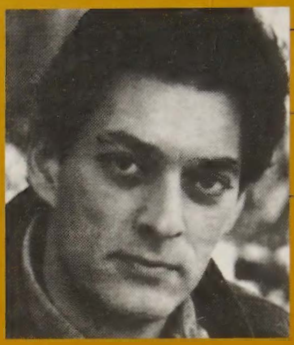
Öyküler

Eylem imkânlarını tümüyle bildiğinizde, dünyayı alaya alacak kadar güçlenmişsinizdir. Bundan sonra tek tehdit, kişiliğinizin müstehzi yönünden gelecektir.

Kendi hayatımız başkaları, çoğunluk için gerçek dışı olduğunda, neyle karşılaşacağımız, neye maruz kalacağımız hiç belli olmaz.

Sanki bu akşam zaman parçalanıp mekâna dönüşmüş, beni içine çekiyordu...

"PAUL AUSTER'IN FARKLILIĞI, ÇEŞİTLİ ÖYKÜLERİ ALIP ÇAKILTAŞLARI GİBİ BİRBİRİNE SÜRTMESİNDE... ÖYKÜLER SES ÇIKARIYOR, KIVILCIMLAR SAÇIYOR, BAŞKA ÖYKÜLERİ YANKILIYOR..."

KİLİTLİ ODA

NEW YORK ÜÇLEMESİ 3

Bir çocukluk arkadaşı... Tek bir mektupla, geçmişten çıkıp gelmiş bir çocukluk arkadaşı, bir kâbus gibi, bir lanet gibi üstüne çökerse insanın... peşine düşüp izini kovalamaktan başka seçenek bırakmazsa insana... böylece bütün hayatına hükmetmeye başlarsa ne yapar insan? Ondan kurtulmanın tek yolu onu bulmak olduğunda, ama attığı her adımda kendini daha da içinden çıkılmaz bir karmaşanın içinde bulduğunda, aklını kaybetme, çözülme noktasına geldiğinde ne yapar insan? Ötekine ulaşmak için, onun geçmişini deşmeye başlayıp, giderek daha derinlere indikçe orada bulacağı öteki midir, kendisi midir? Yoksa ne kendisi ne öteki midir?

5250

Metis Edebiyat
ISBN 975-342-049-8

9 789753 420495

METİS YAYINLARI, İPEK SOKAK NO. 9, 80060 BEYOĞLU, İSTANBUL